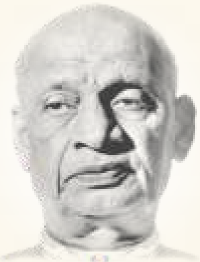

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ

સરદારધામ

વર્ષ-૬ • અંક-૩ • ૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૦

એક વિચાર

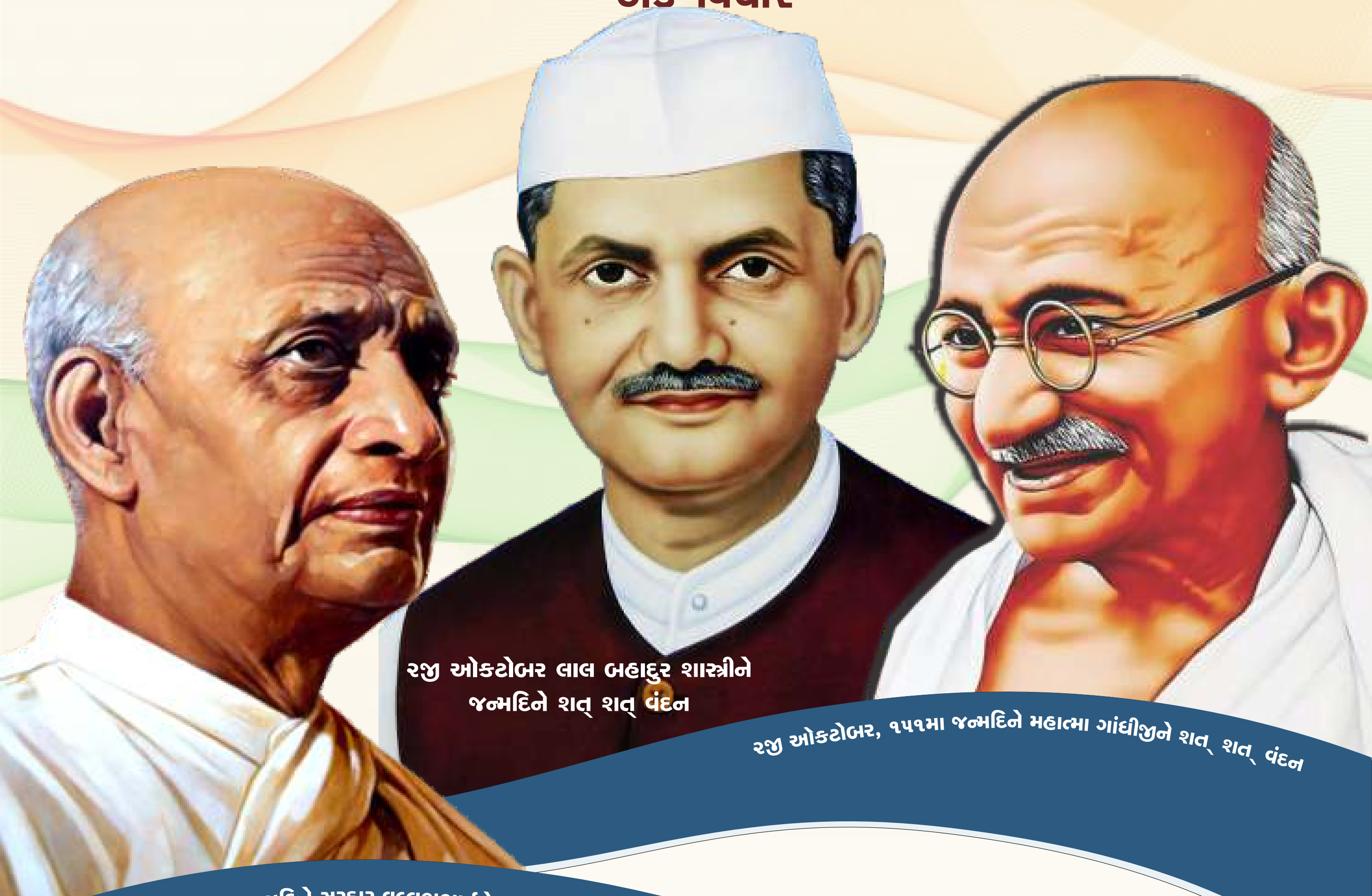

૨જી ઓક્ટોબર લાલ બહાદુર શાસ્ત્રીને
જન્મદિને શત્ શત્ વંદન

૨જી ઓક્ટોબર, ૧૫૧મા જન્મદિને મહાત્મા ગાંધીજીને શત્ શત્ વંદન

૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૪૫મા જન્મદિને સરદાર વલ્લભભાઈને શત્ શત્ વંદન

GPBO ડેડિકેટર વિંગનો શુભારંભ

Kalupur Bank

The Kalupur Commercial Co-op. Bank Ltd.

SINCE : 1970

Multi State Scheduled Bank

CELEBRATING GOLDEN JUBILEE YEAR 1970 • 2020 Seva • Sahakar • Vishwas

We are providing Foreign Exchange Facilities

- **First amongst UCBs to get AD-Category 1 license in Gujarat.**
- Nostro Correspondence relationship with HABIB American Bank -New York, Commerz Bank-Frankfurt and deal in all major currencies viz. USD, GBP, EURO, JPY and CAD.
- All types of fund based and non-fund based facilities available for exporters /importers at very attractive rates with very low handling charges
- Very competitive exchange rates provided without any branch margins and directly given by our International Business Division to exporters /importers.
- Handling Remittance facility for NRIs and Residents Individuals under various schemes of RBI.
- Hedging of foreign currencies effected at attractive rates.
- Eligible exporters can avail Interest equalization benefit of 5% as per trade policy i.e. 2015-2020 through our bank.
- Documents handling for exporters and importers is very fast and affordable.
- Our Department provide services on 24/7 basis and are live even on gmail and whatsapp to provide updates on real time basis to exporters and importers.

Contact :

Name of Contact Person	Contact No.		Email
Pratik A Desai	(D) 079- 27543900	(M) 9925228644	padesai.ho@kalupurbank.com
Jignesh Mehta	(D) 079-66215765	(M) 9825011497	jigneshsmehta@kalupurbank.com
Mitul Panchal	(D) 079- 66215742	(M) 9426359027	mitulpanchal@kalupurbank.com

International Business Division
Ground Floor, Annexi Building, Kalupur Bank Bhavan
Ashram Road, Ahmedabad – 380 014
Email : forex@kalupurbank.com

Head Office: Kalupur Bank Bhavan, Ashram Road,
Ahmedabad-380014 **Ph.:** 079 - 27582020 to 26
Toll Free No. : 1800 233 99999 **Email:** info@kalupurbank.com
Website: www.kalupurbank.com

સરદારધામનાં 5 લક્ષ્ય બિંદુઓ

સમાજનું વૈશ્વિક જોડાણ

- ગામથી લઈ વિશ્વ સુધી પાટીદાર સમાજનું સામાજિક, આર્થિક અને ભાતીગળ જોડાણ.
- પાટીદાર સમુદાયમાં એકતા અને ભ્રાતૃત્વભાવના વધારવાના પ્રયત્નો કરવા.

સરદારધામ બિલ્ડિંગ પ્રોજેક્ટ - એક સંસ્થા તરીકે (Institute)

State of Art Building,
Centre of excellence

- પ્રથમ ચરણમાં ૨૦૦૦ દીકરા-દીકરીઓ માટે છાત્રાલય તેમજ અન્ય સુવિધાઓ.
- સમાજનું મધ્યસ્થ કાર્યાલય.
- બીજા ચરણમાં પર્યાપ્ત જમીન મેળવીને ૮૦૦૦ દીકરા-દીકરીઓ માટે સુવિધાપૂર્ણ છાત્રાલયની ઉત્તમ વ્યવસ્થા ઊભી કરવી.
- પ્રાદેશિક કક્ષાએ સરદારધામની સ્થાપના – વડોદરા, ભાવનગર, સુરત, રાજકોટ – સમય સાથે જરૂરિયાત મુજબ નવાં કેન્દ્રો ઊભાં કરવાં.
- સમાજ સેતુ યોજના – સરકારશ્રીમાં પ્રવૃત્ત કે નિવૃત્ત અધિકારીઓ તથા સમાજશ્રેષ્ઠીઓના સહયોગથી વિવિધ સમસ્યાઓના નિવારણ માટે માર્ગદર્શન કેન્દ્ર.
- સમાજ સુરક્ષાની પહેલ.

સિવિલ સર્વિસ કેન્દ્રો - GPSC/UPSC

- સરદારધામ, કેળવણીધામ અને યુસીડીસી સહિત સાત MOU સંસ્થાઓ સાથે તાલીમ કેન્દ્રો કાર્યાન્વિત, તબક્કાવાર સમગ્ર રાજ્યમાં વિસ્તરણ.
- વર્ષ ૨૦૨૬ સુધી ૧૦,૦૦૦ યુવાન / યુવતીઓને જાહેર સેવામાં જોડાવાનો નિર્ધાર.
- સરદારધામ સિવિલ સર્વિસ કેન્દ્રોના માધ્યમથી સંરક્ષણ તાલીમ કેન્દ્ર શરૂ કરવાનો નિર્ધાર.

ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ સમિટ-GPBS / ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ ઓર્ગેનાઇઝેશન-GPBO

(દર બે વર્ષે-૨૦૨૬ સુધી)

GPBS-ગુજરાત સરકારના વાયબ્રન્ટ સમકક્ષ

- ૨૦૧૮ - મહાત્મા મંદિર, ગાંધીનગર
- ૨૦૨૦ - હેલિપેડ ગ્રાઉન્ડ, ગાંધીનગર
- ૨૦૨૨ - સૂચિત, સુરત
- ૨૦૨૪ - સૂચિત, રાજકોટ

GPBOના મુખ્ય ઉદ્દેશો

- પ્રથમ હરોળના ૧૦,૦૦૦થી વધુ બિઝનેસમેનનું સંગઠન
- એકબીજા સાથે નેટવર્કિંગ દ્વારા વ્યાપાર-ઉદ્યોગમાં પરસ્પર ઉપયોગી થવું.
- સમાજમાં નવા ઉદ્યોગ સાહસિકો તૈયાર કરવામાં ઉપયોગી થવું.
- શિક્ષિત અને સક્ષમ યુવાઓને રોજગારીની તકો પૂરી પાડવામાં ઉપયોગી થવું.

યુવા તેજ / તેજસ્વિનીનું સંગઠન અને દીકરી સ્વાવલંબન યોજના

- આજ સુધીમાં લક્ષ્યાંક મુજબ રાષ્ટ્રવાદી વિચારધારા ધરાવતા એક લાખ યુવા-યુવતીઓ સરદારધામ યુવા તેજ/તેજસ્વિની સંગઠનમાં જોડાઈ ચૂક્યા છે.
- યુવા શક્તિના વિકાસને કેન્દ્રબિંદુમાં રાખીને સરદારધામની તમામ યોજનાઓનો સમાવેશ (Inclusive).
- દીકરી સ્વાવલંબન યોજનામાં જરૂરિયાતમંદ પરિવારની દીકરીઓ માટે રોજનું માત્ર રૂ.૧/-નું યોગદાન – નવતર અભિગમ.

તંત્રીલેખ

મારા વ્હાલા બંધુ-ભગિનીઓ,

પાટીદાર સમાજમાં દિવસે-દિવસે દીકરા-દીકરીઓની અસમતુલા સર્જાતી જાય છે અને એના કારણે હજારો યુવાન દીકરાઓ લગ્નથી વંચિત રહેલા છે અને હજુ પણ આજ પરિસ્થિત ચાલુ રહેશે તો આનાથી વધારે ગંભીર પરિણામો આવશે. સમાજે આના ભૌતિક, સામાજિક અને આર્થિક કારણોમાં ઊંડા ઉતરવું પડશે.

સામાન્ય રીતે દીકરી પરણીને સાસરે જાય એવી માતા-પિતાની માનસિકતા રહેલી હોય છે. માતા-પિતાને દીકરીને મોટી કર્યા બાદ મુખ્યત્વે ચિંતા દીકરીને પરણાવી દેવાની અને પોતાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થવાની હોય છે. ઘણા કિસ્સાઓમાં એસ.એસ.સી સુધીનું શિક્ષણ આપતા હોય છે. પરંતુ છેલ્લે તો તેમને એમ જ હોય છે કે તેમની કારકિર્દી થાય કે ન થાય પરંતુ તેને પરણાવવી તે તેમનું અંતિમ ધ્યેય હોય છે. પરંતુ દીકરીને દીકરા સમાન ગણી તેમાં પણ દીકરા જેટલું જ રોકાણ કરે તો દીકરા જેટલી જ દીકરીની કારકિર્દી થાય અને તંદુરસ્ત સમાજ બને પરંતુ તેવી પરિસ્થિતિ સર્જવામાં મા-બાપનું એમાં આર્થિક અને સામાજિક પરિબળ રહેલું છે, એટલે અધિકાંશ મા-બાપ પહેલા તબક્કામાં પુત્રને જ પસંદગી આપે છે અને દીકરીઓનું અવતરણ ટાળતા હોય છે. આવડા મોટા સમુદ્ર જેવા વિશાળ પાટીદાર સમાજમાં આવી પરિસ્થિતિમાં પાટીદાર સમાજના આગેવાનો, હિત ચિંતકો, સમાજશાસ્ત્રીઓ હચમચી જવા જોઇએ.સમાજ છે તે જુદી-જુદી વ્યકતિઓનો બનેલો છે. વ્યક્તિગત ધોરણે એકલ-દોકલ કિસ્સાઓમાં ક્રાંતિ આવે છે પણ સામૂહિક રીતે ના આવે. સમાજના આગેવાનોએ લીડ લેવી જોઇએ અને સમાજના દરેક મા-બાપને દીકરી વિશે કોઇ જાતની ચિંતા ન રહે એવું માળખું તથા વાતાવરણ ઊભું કરવું જોઇએ. તેમાં દીકરીનું શિક્ષણ, તેની કારકિર્દી ઘડવામાં જે કાંઇ ખર્ચ થાય તે સમાજની સંસ્થાઓએ ઉપાડી લેવાનો સમય પાકી ગયો છે અને તે સમાજનો ધર્મ પણ છે. ગુજરાતમાં ઘણા વિકસિત નહી તેવા સમાજો પણ સમાજની દીકરીઓને પોતાના છાત્રાલયોમાં વિના મૂલ્યે રહેવાની-જમવાની તમામ સગવડો પૂરી પાડી રહ્યા છે તો પાટીદાર સમાજે પણ પાટીદાર સમાજની દીકરીઓને અભ્યાસ, કારકિર્દી બનાવવા માટે રહેવાની સગવડોની વ્યવસ્થા કરવી પડશે. તેમાં તેને વિનામૂલ્યે રહેવા-જમવા, તાલીમ આપવાની સગવડ ઊભી કરવી પડશે. જેથી સમાજમાં એક એવો મેસેઝ જશે કે સમુદ્ર જેવા વિશાળ સમાજના આગેવાનોએ દીકરીઓની ચિંતા ઉપાડી લીધી છે. તેથી સમાજની દીકરીઓના તમામ મા-બાપ નિશ્ચિંત થઈને દીકરા-દીકરીઓને સમાન રીત ઉછેરી સગવડો પૂરી પાડશે.

અસમતુલાની પરિસ્થિતિમાંથી સમાજ પસાર થઈ રહ્યો છે ત્યારે સમાજની તમામ દીકરીઓની કારકિર્દી બનશે અને સમાજનો પાયો સુદૃઢ બનશે અને સમાજ એક સુવિકસિત સમાજ બનશે.

અમદાવાદમાં નિકોલ ખાતે કેળવણીધામમાં રહેતી તમામ દીકરીઓને ત્યાં રહેવાની, જમવાની, તાલીમ જેવી તમામ પ્રકારની સગવડ વિનામૂલ્યે પૂરી પાડવામાં આવે છે અને સરદારધામમાં પણ ૧૦૦૦ જેટલી દીકરીઓને વાર્ષિક રૂ. ૧ ના ટોકન દરે આ પ્રકારની સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવશે. આ માળખાનો ઉદ્દેશ સુદૃઢ સમાજ, નિશ્ચિંત સમાજ, દીકરીઓ પ્રત્યે હેતાળ સમાજ દીકરીઓને શિક્ષિત, દીક્ષિત, વિકસિત અને રક્ષિત કરવા માટે તમામ સગવડ પૂરી પાડી અને સમાજમાં પ્રથમ હરોળમાં મૂકવાનો પ્રયાસ રહેશે.

જય સરદાર... જય હિંદ...

આપનો કલ્યાણ મિત્ર,
ગગજી સુતરિયા

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ
સરદારધામ
વિશ્વ પાટીદાર સમાજ
સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણ

તંત્રી
ગગજી સુતરિયા

પરામર્શક સમિતિ
એચ. એસ. પટેલ (IAS, Retd.)
સી.ઈ.ઓ. સરદારધામ

ટી.જી. ઝાલાવાડિયા
માર્ગદર્શક સરદારધામ

સહતંત્રી
ડૉ. જાગૃતિ જે. પટેલ
કન્વીનર, સરદારધામ દીકરી સ્વાવલંબન યોજના

સંપાદક
કૃષ્ણકાંત જે. પટેલ

ડિઝાઇન
હિમાંશુ નાયક

જાહેર ખબર વિભાગ :
૭૫૭૫૦૦૧૪૨૮

નોંધ
આ માસિકમાં છપાતા લેખ, જાહેરાત અને માહિતી જે તે લેખક કે કંપનીના છે તેની સાથે તંત્રી કે સંસ્થા સહમત છે તેવું માનવું નહીં. સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વાધિન. ન્યાયતંત્ર અમદાવાદ

મુખ્ય કાર્યાલય
સરદારધામ
ઑફિસ : સરદારધામ, એસ. પી. રીંગ રોડ, વૈષ્ણોદેવી સર્કલ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

ફોન : ૭૫૭૫૦૦૧૫૪૮/૯૬/૯૭, ૭૫૭૫૦૦૧૪૨૮/૩૮
ઇ-મેલ: info. sardardham@gmail.com
વેબસાઇટ : www.sardardham.org
ટ્રસ્ટ રજી. નં. ઈ/૨૦૯૨૪/અમદાવાદ

Printed, Published by **GAGJIBHAI G. Sutariya** on behalf of **SARDARDHAM** and **Published from** Near Royal Heights, S.P. Ring Road, Vaishnodevi Circle, Ahmedabad-382421
Editor-GAGJIBHAI G. Sutariya

અનુક્રમણિકા

સરદાર સાહેબનું યરવડા જેલ દરમ્યાન મક્કમ વલણ	રાજમોહન ગાંધી	૬
દિલ કી બાતેં NRI પાટીદારોં કે સાથ	ટીમ સરદારધામ	૧૧
નવરાત્રિ અને નટરાજ નૃત્યાનંદ !	જય વસાવડા	૧૫
પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર પ્રવેશ પરીક્ષા	સી.એલ.મીના	૧૯
જીવનમાં કેળવણીનું મહત્ત્વ	ગાંધીજી	૨૫
UPSC પરીક્ષાની તૈયારી માટે યોજાયેલ વેબિનાર	ટીમ સરદારધામ	૨૮
GPBO ડેડિકેટર વિંગનો શુભારંભ	ટીમ GPBO યુથ	૩૧
GPBO મુંબઇ શુભારંભ	ટીમ GPBO યુથ	૩૩
ભૂખ હૈ તો સબ્ર કર	વૃંદા મનજીત	૩૬
બ્લડ પ્રેશર (લોહીનું દબાણ)	ડો.મુકુંદ મહેતા	૪૨
પ્રજાના ખમીરનું માપ	સ્વામી સચ્ચિદાનંદ	૪૮

ટીમ સરદારધામ

ઉપપ્રમુખશ્રી – કન્વીનરશ્રી GPBO	શ્રી નટુભાઈ એમ. પટેલ
ઉપપ્રમુખશ્રી	શ્રી કાંતિભાઈ એલ. ગઢિયા
ઉપપ્રમુખશ્રી (ઉત્તર ગુજરાત)	શ્રી વિષ્ણુભાઈ વી. પટેલ (સી.એ.)
ઉપપ્રમુખશ્રી (મધ્ય ગુજરાત)	શ્રી પારૂલભાઈ એલ. પટેલ
ઉપપ્રમુખશ્રી (દક્ષિણ ગુજરાત)	શ્રી દિયાળભાઈ કે. વાઘાણી
ઉપપ્રમુખશ્રી (સૌરાષ્ટ્ર ઝોન)	શ્રી પરેશભાઈ એમ. ગજેરા
મહામંત્રી	શ્રી જશવંતભાઈ એ. પટેલ
નાણાંમંત્રીશ્રી	શ્રી જગદીશભાઈ વી. ભુવા
બાંધકામ મંત્રીશ્રી	શ્રી સંજયભાઈ કે. સાવલિયા
ઔદ્યોગિક સંકલન મંત્રીશ્રી	શ્રી કે. આઈ. પટેલ
મંત્રીશ્રી (મધ્ય ગુજરાત)	શ્રી રમેશભાઈ એ. પટેલ
મંત્રીશ્રી (સૌરાષ્ટ્ર)	શ્રી કિશોરભાઈ વી. વિરમગામા
મંત્રીશ્રી (ઉત્તર ગુજરાત)	શ્રી પારસભાઈ એમ. પટેલ
મંત્રીશ્રી (સૌરાષ્ટ્ર)	શ્રી બિપીનભાઈ બી. વેકરીયા
સહ નાણાંમંત્રીશ્રી	શ્રી ભાવિનભાઈ આર. પટેલ
માર્ગદર્શક	શ્રી કાંતિભાઈ વી. ઉકાણી
માર્ગદર્શક	શ્રી કાંતિભાઈ એન. પટેલ (રામ)
માર્ગદર્શક	શ્રી ત્રિકમભાઈ જી. ઝાલાવાડીયા
માર્ગદર્શક (રાજકોટ)	શ્રી નાથાભાઈ એમ. કાલરિયા
માર્ગદર્શક (રાજકોટ)	શ્રી મહેન્દ્રભાઈ વી. ગજેરા
ડિરેક્ટર સિવિલ સર્વિસ	શ્રી સી. એલ. મીના આઈ.એ.એસ.(નિ)
સી.ઈ.ઓ.	શ્રી એચ. એસ. પટેલ આઈ.એ.એસ.(નિ.)
એડવાઈઝર, સમાજ સુરક્ષા	શ્રી ડી. જે. પટેલ આઈ.પી.એસ.(નિ.)
કેમ્પસ ડાયરેક્ટર	શ્રી ડી. જી. ઝાલાવાડીયા આઈ.એ.એસ.(નિ.)
કન્વીનરશ્રી (ઉ. ગુ.)	શ્રી દશરથભાઈ વી. પટેલ
કન્વીનરશ્રી (કચ્છ)	શ્રી બી. કે. પટેલ (સી.એ.)
કન્વીનરશ્રી,GPBS /GPBO(ઉત્તર ગજરાત)	શ્રી ગોવિંદભાઈ એમ. પટેલ
કન્વીનરશ્રી,GPBS /GPBO(ભાવનગર)	શ્રી જે. ડી. પટેલ
કન્વીનરશ્રી,GPBS /GPBO(ભરૂચ)	શ્રી વિપુલભાઈ વી. ગજેરા
કન્વીનરશ્રી,GPBS /GPBO(આણંદ)	શ્રી કાંતિભાઈ વી. ભુવા
કન્વીનરશ્રી,GPBS /GPBO(દક્ષિણ ગુજરાત)	શ્રી મનહરભાઇ જે. સાચપરા
કન્વીનરશ્રી,GPBS(અમદાવાદ, ગાંધીનગર)	શ્રી મનોજભાઈ ડોબરિયા
પ્રોજેક્ટ ચેરમેનશ્રી	શ્રી એમ. બી. ભાલાલા
પ્રમુખ સેવક	ગગજી જી. સુતરિયા

સરદાર સાહેબનું યરવડા જેલ દરમ્યાન મક્કમ વલણ

રાજમોહન ગાંધી

જાણીતા રાજનીતિજ્ઞ અને ગાંધીજીના પૌત્ર

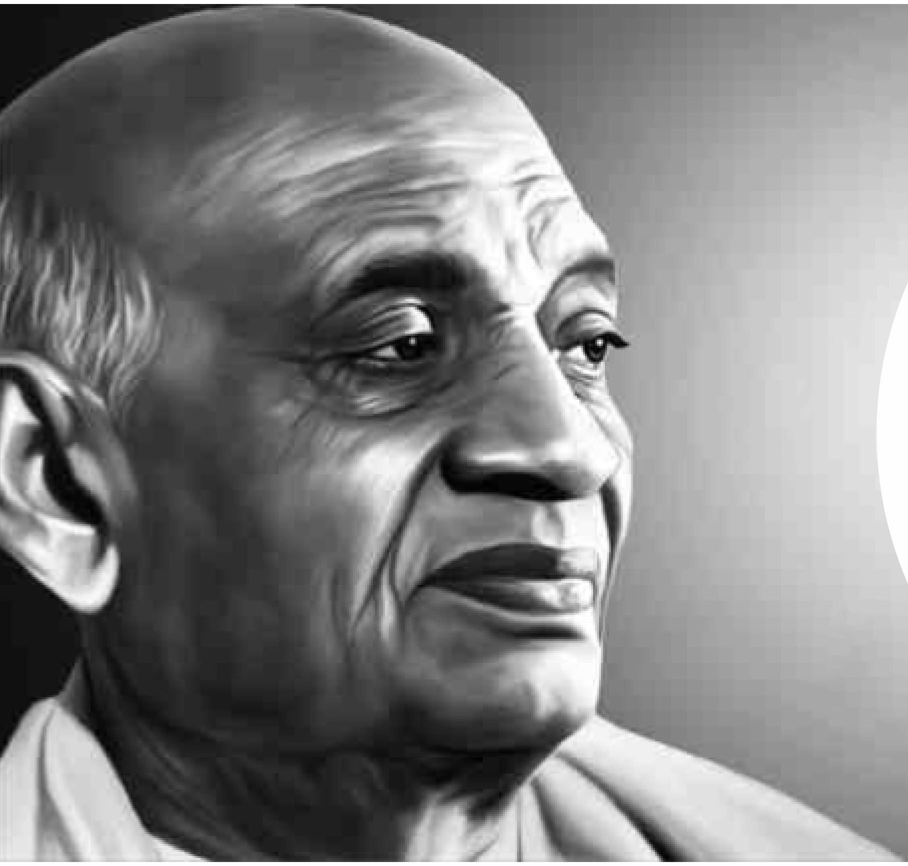

> **વલ્લભભાઇએ કહ્યું " મારે વળી તમને હિસાબ શા માટે આપવો પડે ? અમને તો હતું કે અમે તમને ગુમાવી રહ્યા છીએ. તમે પાછા આવીને દરેક વાતનો હિસાબ માગશો તેની અમને ખબર ન હતી."**

મને અને વલ્લભભાઈ બંને ને લાગતું હતું કે બાપુના ઉપવાસ તોળાઇ રહ્યા છે, તે ખબર કોઈને કોઈ રીતે લોકોને પહોંચાડવી જોઈએ. પણ બાપુએ વચન આપ્યું હતું કે પોતે આ સમાચાર બહાર જવા દેશે નહીં. અમે તેમનો દ્રોહ કેવી રીતે કરી શકીએ? વલ્લભભાઈ ચિંતા કરતા હતા.

મહાત્માજીના મનની વાત લોકો જાણે તો ચુકાદો બદલવા માટે સરકાર સામે સંઘર્ષ શરૂ કરે. વલ્લભભાઈએ મહાદેવભાઈને કહ્યું કે " ગાંધીજીએ આ પગલાની ચર્ચા શ્રીનિવાસ શાસ્ત્રી જેવા કોઇક જોડે કરવી હતી." પોતાને કફોડી સ્થિતિમાં મૂકવા માટે તેમણે ગાંધીજીને દોષી ઠરાવ્યા.

લોકો આપણને કહેશે, " તમે બાપુની સાથે હતા, તમે અમને તેમના નિર્ણય અંગે જણાવી શક્યા હોત. દર પખવાડિયે ડાહ્યાભાઈ મળવા આવે છે તેમની જોડે તમે સંદેશો મોકલી શક્યા હોત."

ગાંધીજીની દલીલ એવી હતી કે આવું આપણે કેવી રીતે કરી શકીએ ? આવું કરવામાં તો હોર અને મેકડોનાલ્ડને આપેલા વચન ઉપરાંત જેલના કાયદાનો પણ ભંગ થાય. ગાંધીજીની દલીલ એવી હતી કે આવા સમાચાર લોકોને એકાએક મળે તો વધારે સારું થાય.માલવિયાજી અને રાજાજીને પણ " અંચકો આપવાની જરૂર હતી." બંને તે વખતે જેલમાંથી છૂટયા હતા. અને રાજાજી કૉંગ્રેસના કામચલાઉ પ્રમુખ તરીકે

કામ કરતા હતાં. આ બંને આગેવાનો અંગ્રેજ સરકારને નહીં, પણ હિંદી જનતાને તો પલટાવી શકે તેમ હતા. આ હકીકત પણ મહત્વની હતી. સવર્ણો અને અંત્યજો અલગ મતાધિકાર અંગે સર્વસંમત વિકલ્પ ઘડી કાઢે તો અંગ્રેજ સરકાર તેનો સ્વીકાર કરી લેવા બંધાયેલી હતી. ખુદ મેકડોનાલ્ડે જ આ વાત કરી હતી.

ના, ના, વલ્લભભાઇ અગાઉથી વાત ફેલાય તો નુકસાન થયા વગર રહે નહીં. આ સારવારમાં આંચકો આપવાની જરૂર છે. તમે બંને કેટલાક પ્રમાણમાં મારા નિર્ણયમાં સામેલ છો. પણ આખરી જવાબદારી મારા એકલાની છે.......તમે આટલી બધી ચિંતા કરો નહીં.

બે દિવસ પછી " તમને હજુ પણ કંઇ શંકા છે ખરી ? " તેવું મહાત્માજી એ પૂછ્યું, ત્યારે વલ્લભભાઇએ જવાબ વાળ્યો, " પ્રસંગ પતી જશે પછી જ બધું સ્પષ્ટ સમજાશે.....ગમે તેમ હોય પણ તમારી જોડે દલીલો કરવાથી કશું વળવાનું છે ? મને તો હજી પણ લાગે છે કે એક યા બીજી રીતે તમે દુનિયામાંથી વિદાય થાઓ તો તેમને (અંગેજોને) ખૂબ શાંતિ થાય." (૨૩-૦૮-૩૨)

ગાંધીજી સાચા હતા. ચોંકી ઉઠેલા માલવિયા, રાજાજી, ટાગોર, રાજેન્દ્રપ્રસાદ, સપ્રુ અને બીજા સંખ્યાબંધ આગેવાનો ખૂબ સક્રિય બની ગયા.ગાંધીજીનું જીવન બચાવવા માટે સ્થાપિત રૂઢિઓમાં ફેરફાર થવો જોઇએ તેવી માગણી એક પછી એક સવર્ણ આગેવાનો કરવા લાગ્યા. અંત્યજો માટે મંદિરો ખૂલવાં લાગ્યાં. બ્રાહ્મણો તેમની જોડે જમવા લાગ્યા. અસ્પૃશ્યતાનાબૂદી સંઘ (અનટચેબિલિટી એબોલિશન લીગ) ની સ્થાપના થઇ. અંત્યજોના પ્રવકતા આંબેડકર તથા અન્ય આગેવાનોએ અલગ મતાધિકારની માંગણી પડતી મૂકવી, તેવો આગ્રહ થવા લાગ્યો.

સરકારે પણ આ બધાનો વિરોધ કર્યો નહીં અથવા તેમાં વિધ્ન નાખ્યું નહીં. દયાભાવ કે રાજકીય શાણપણ અથવા બંને કારણોથી પ્રેરાઈને સરકારે સર્વસંમત વિકલ્પની શોધ કરી રહેલા આંબેડકર, રાજાજી, માલવિયા તથા અન્ય આગેવાનોને ઉપવાસી ગાંધીને મળવા જવાની પરવાનગી આપી. જેલના કમ્પાઉન્ડમાં આંબાનાં ઝાડ નીચે ઈસ્પિતાલના સફેદ ખાટલા પર ગાંધીજી સૂતા હતા. સાબરમતી જેલમાંથી ખસેડીને કસ્તૂરબાને પોતાના પતિની બાજુમાં લાવવામાં આવ્યાં. ટાગોર આવ્યાં. હિંદુ સમાજ આખરે પોતાના કલંક અંગે જાગ્રત થવા લાગ્યો હતો તેની નોંધ લઇને ટાગોરે ત્યાર પછી થોડા વખતમાં જ કહ્યું કે " આ ચમત્કાર તો આપણે નજરોનજર થતો જોયો છે." અલગ મતાધિકારના બદલે અંગ્રેજ સરકારે આપેલી બેઠકો કરતાં ધારાસભાની વધારે બેઠકો અંત્યજોને આપવાની દરખાસ્ત મૂકવામાં આવી. આંબાના ઝાડ તળે થકવી નાખે તેવી વાટાઘાટો ચાલી અને છેવટે યરવડા કરાર પર સહીસિક્કા થયા. અંત્યજો અને હિંદુ મતદારોને એકબીજા જોડે સંમિલિત કરી નાખવામાં આવ્યાં. મેકડોનાલ્ડને તારથી આ નકલ મોકલી આપવામાં આવી. હૉર જોડે મધરાત સુધી ચર્ચા કર્યા પછી મેકડોનાલ્ડે આ કરારની સ્વીકૃતિ તારથી મોકલી આપી.

સરકારી જેલ ખાતાના ઈન્સ્પેકટર – જનરલ કર્નલ ડોયલેએ આ સરકારી દસ્તાવેજ ગાંધીજીને સપ્ટેમ્બરની ૨૬મી તારીખે અને ઉપવાસને સાતમે દિવસે બતાવ્યો. સરકારે નીતિપલટો સ્વીકાર્યો હતો. ગાંધીજીએ હકારમાં માથું હલાવ્યું અને કસ્તૂરબાએ તેમને સંતરાનો રસ પાયો. ગાંધીજીનો અંતરનાદ ફરી સફળ થયો હતો. જેલમાં ઝાડ નીચે પડેલા આ ઉપવાસીએ અંગ્રેજ સરકાર પાસે પોતાનું ધાર્યુ કરાવ્યું હતું.

બાપુના ઉપવાસ દરમિયાન વલ્લભભાઇની રમૂજવૃતિ તદ્દન સુકાઇ ગઇ હતી.... તે હવે એકાએક ઊગી નીકળી. બાપુને સ્પૉન્જ બાથ આપવા માટે તેમના કબાટમાંથી ઘણા ટુવાલો કાઢવામાં આવ્યા હતા. " મારે આ ટુવાલોનો હિસાબ જોઇએ." બાપુએ કહ્યું.

વલ્લભભાઇએ કહ્યું " મારે વળી તમને હિસાબ શા માટે આપવો પડે ? અમને તો હતું કે અમે તમને ગુમાવી રહ્યા છીએ. તમે પાછા આવીને દરેક વાતનો હિસાબ માગશો તેની અમને ખબર ન હતી."

બા સામે જોઇને કહ્યું : બા આ સાંભળો. આ તો ગુલામશાહી ન ગણાય ? તેમણે માલવિયાજીને ખાદી પહેરાવી, અંત્યજોને અડવાની ફરજ પાડી.તેમને જેલમાં મોકલ્યા અને ઇંગ્લેન્ડ પણ લઇ ગયા. માલવિયાજી અસ્પૃશ્યો સાથે બેસીને જમે નહી અને અંત્યજોને પોતાનાં સગાંવ્હાલાં પરણાવે નહીં, ત્યાં સુધી બાપુને જંપ વળવાનો

વલ્લભભાઇ : "આટલા પ્રચંડ વિરોધની સામે તમે તમારો મુદ્દો કેટલો વખત ટકાવી શકશો ? આઝાદી મળ્યા પછી આવો ખરડો બે મિનિટમાં મંજૂર થશે. આવો ખરડો પાસ થવાનો જરા પણ સંભવ હોય તો હું વિરોધ ન કરું. પણ આવી આશા નથી, તેવી મને ખાતરી છે."

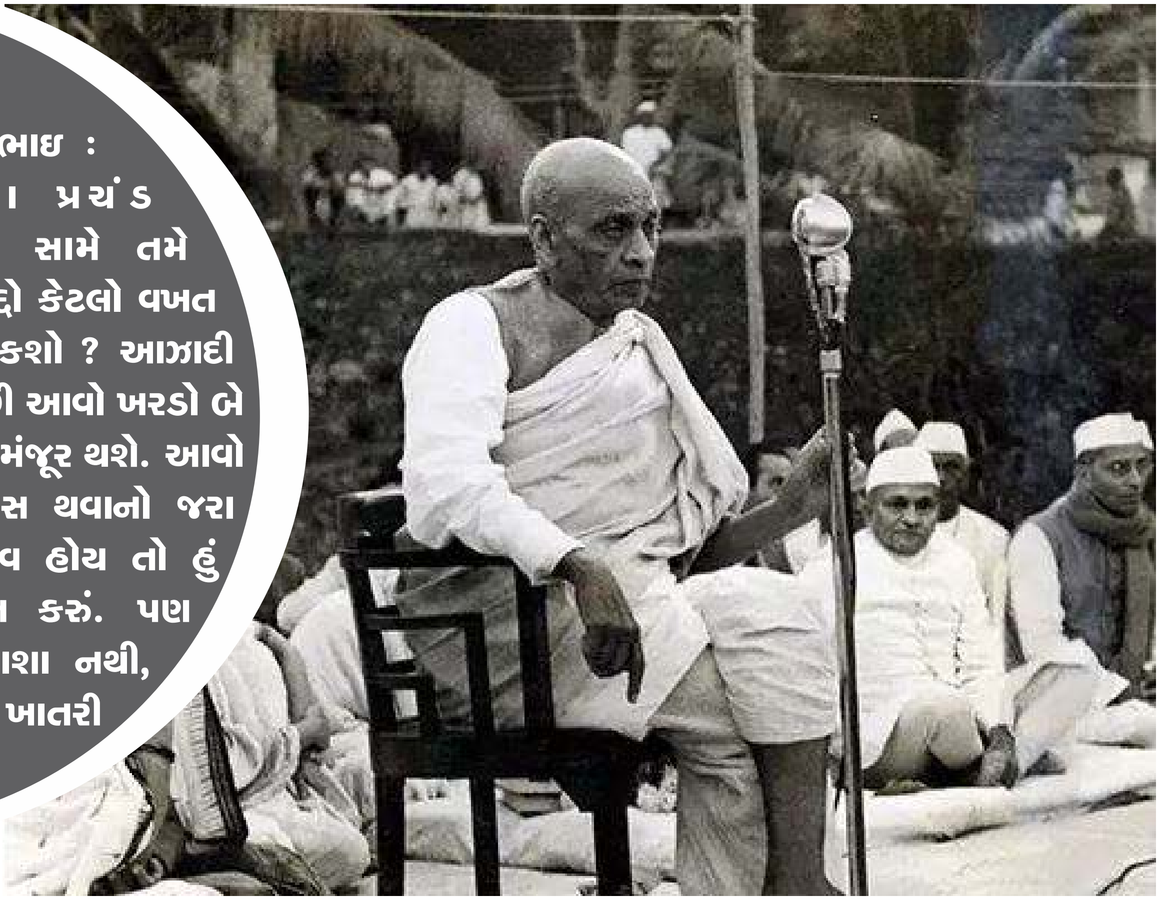

નથી.''

વિજયની જોડાજોડ મુશ્કેલીઓ પણ આવી. પણ વલ્લભભાઇ પાસે ઉપાય તૈયાર હતા.

મેં કહ્યું કે આપણે સનાતની સવર્ણો અને આંબેડકરના અનુયાયીઓ જેવા ઘંટીના ઉપલા અને નિચલા પડની વચ્ચે પિસાઇ જવાના છીએ. વલ્લભભાઇ : '' તમે આ બંને પડની વચ્ચે આવો તો જ આવું થવાનું છે, આપણે આ બંને પક્ષોને એકબીજા જોડે લડી મરવા દેવા જોઇએ.''

ઉપવાસ દરમિયાન હિંદુઓના એક સંમેલને ઠરાવ કર્યો હતો કે સ્વરાજ પછી પાર્લામેન્ટે શરૂઆતમાં જ કાયદો ઘડીને સામાજિક તથા ધાર્મિક સમાનતા અને મંદિર પ્રવેશના હક્ક અંત્યજોને આપવા જોઇએ. એટલું જ નહી પણ સ્વરાજ આવ્યા પહેલાં પણ સમાનતાની સ્થાપના થવી જોઇએ. આ ઠરાવ અનુસાર રંગા અય્યર નામના સભાસદે મધ્યસ્થ ધારાસભામાં બે ખરડા પેશ કર્યા. એક ખરડાથી અસ્પૃશ્યો સંબંધે તમામ ભેદભાવ નાબૂદ થતા હતા અને બીજા ખરડામાં મંદિર પ્રવેશનો હક્ક આપવમાં આવ્યો હતો. આ કાયદો પસાર થાય તો અસ્પૃશ્યો (ગાંધીજી અને બીજાઓ તેમને હરિજનો કહેવા લાગ્યા હતા)ને જે મંદિરના ભક્તોની બહુમતી કબૂલ રાખે તે મંદિરમાં દાખલ થવાનો હક્ક મળતો હતો. મંદિરના ટ્રસ્ટીઓ અથવા લઘુમતી ભક્તો હરિજનોને આવતા અટકાવે તો ગુનેગાર ગણાય. વાઇસરોયે ધારાસભાને માત્ર બીજાખરડાની ચર્ચા કરવાની છૂટ આપી.

બીજી રસપ્રદ વાત એ હતી કે સરકારે ગાંધીજીને જેલમાંથી તેમની નવી પત્રિકા હરિજનનું સંપાદન કાર્ય કરવાની છૂટ આપી. ગાંધીજીએ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે હરિજનમાં માત્ર સમાજ-સુધારાની છણાવટ કરવામાં આવશે. સન ૧૯૩૩ના ફેબ્રુઆરીની ૧૧મી તારીખે હરિજનનો પહેલો અંક પ્રસિદ્ધ થયો. ઉત્તર ભારતમાં કારાવાસ ભોગવતા જવાહરલાલ તથા અન્ય અનેક આગેવાનો અસ્પૃશ્યતાની સમસ્યાને ગાંધીજીએ આપેલા પ્રાધાન્યથી નારાજ હતા. આઝાદીની વાત આડે રસ્તે ફંટાઇ જતી હતી. વલ્લભભાઇની શંકા ખોટી ઠરી હતી અને તેમનો મત જુદો હતો. ઊલટું વિલિંગ્ડનની જેલમાં રહ્યા છતાં,

આખા ભારતને પોતાનો અવાજ સંભળાવી શકાય તેવી ગાંધીજીની ચાણકયબુદ્ધિ અથવા અંતરનાદ માટે તેમને આદરભાવ ઉપજયો.

પણ મંદિર પ્રવેશ ખરડાને ટેકો આપવા માટે રાજાજી મધ્યસ્થ ધારાસભ્યોને સમજાવે તેવી ગાંધીજીએ આપેલી પરવાનગી વલ્લભભાઇને પંસદ ન હતી. કારણકે આ ધારાસભાઓનો તો કૉંગ્રેસે બહિષ્કાર કર્યો હતો. “ રાજાજી મદ્રાસમાં જ રહે તે વધારે સારું થાય” તેવું તેમણે ગાંધીજીને કહ્યું. છતાં ગાંધીજીએ હરિજનમાં લખ્યું કે ધારાસભા અંગે જે કામ રાજાજી કરી રહ્યા રહ્યા છે તે ‘ ખૂબ જરૂરી ‘ છે. હકીકતમાં તો મહાત્માજી ધારાસભા પ્રવેશની દિશામાં લેવાયેલા પગલાને ટેકો આપી રહ્યા હતા. ફેબ્રુઆરીમાં રાજાજીએ અખબારોને જણાવ્યું કે " ધારાસભાઓનો બહિષ્કાર" કરવાની નીતિને કૉંગ્રેસ " જડતાપૂર્વક વળગી રહેવાની નથી."

આવા નીતિ પલટાથી નારાજ વલ્લભભાઇને મંદિર પ્રવેશ ખરડા સામે થઇ રહેલા વિરોધથી ચિંતા થતી હતી. માલવિયાજી અને અન્ય કેટલાક સનાતની આગેવાનો આ ખરડાનો વિરોધ કરી રહ્યા હતા. અસ્પૃશ્યોને મંદિર પ્રવેશમાં ખાસ રસ નથી, તેવું આંબેડકરે જાહેર કર્યું હતું. ગાંધીજી આ ઝગડાથી વેગળા રહે તેવી વલ્લભભાઇની ઇચ્છા હતી.

વલ્લભભાઇ : "આટલા પ્રચંડ વિરોધની સામે તમે તમારો મુદ્દો કેટલો વખત ટકાવી શકશો ? આઝાદી મળ્યા પછી આવો ખરડો બે મિનિટમાં મંજૂર થશે. આવો ખરડો પાસ થવાનો જરા પણ સંભવ હોય તો હું વિરોધ ન કરું. પણ આવી આશા નથી, તેવી મને ખાતરી છે."

બાપુ : " મુશ્કેલીઓનો અત્યારથી શા માટે વિચાર કરીએ ? હું હરિજનોનું કામ છોડી દઉં તો આંબેડકર સૌથી પહેલાં મારી ટીકા કરે. વળી બીજી બધી બાબતો જોતાં લાખો હરિજનોને તેમના નસીબના ભરોસે કેવી રીતે છોડી દેવાય ? "

ખરડા અંગે વલ્લભભાઇએ દાખવેલી નિરાશા વાજબી હતી. સનાતની હિંદુઓના ઉગ્ર વિરોધને કારણે રંગા અય્યરે પોતે રજૂ કરેલો ખરડો અઢાર મહિના બાદ પાછો ખેંચી લીધો.

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણ

મિશન-૨૦૨૬ અંતર્ગત

સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ભાઈ-બહેનો માટે મહેસૂલી, કાનૂની, સમાજસુરક્ષાને સંલગ્ન પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે સરદારધામની આગવી પહેલ (initiative)

સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ખેડૂત મિત્રો, રીઅલ એસ્ટેટ સાથે સંકળાયેલ ડેવલપર્સ, વ્યાપારી/ઔદ્યોગિક મિત્રો તેમજ સમાજસુરક્ષાને લગતા પ્રશ્નો અંગે તમામ ભાઈ-બહેનોને જણાવવાનું કે મહેસૂલી, કાનૂની તેમજ સમાજસુરક્ષાને લગતા પ્રશ્નોના ઉકેલ અને જરૂરી માર્ગદર્શન અર્થે **નિઃશુલ્ક માર્ગદર્શન કેન્દ્ર** શરૂ કરેલ છે, જેમાં નિવૃત્ત આઈ.એ.એસ. અધિકારીઓ, મહેસૂલી વિભાગના અનુભવી નિવૃત્ત અધિકારીઓ, નિવૃત્ત આઈ.પી.એસ. અધિકારીઓ, પોલીસ વિભાગના નિવૃત્ત અધિકારીઓ, ગુજરાત હાઈકોર્ટના એડવોકેટ તેમજ કાયદાના તજજ્ઞોની સેવાઓ દ્વારા પ્રશ્નોના નિરાકરણ માટે સેવા આપવાનો નિર્ધાર કરેલ છે.

www.sardardham.org ઉપર ઉપલબ્ધ નિયત અરજી ફોર્મમાં અથવા સાદી અરજીમાં વિગતો દર્શાવી નીચેના સરનામે મોકલી આપવા વિનંતી. આપના પ્રશ્નોના નિરાકરણ માટે સંબંધિત ક્ષેત્રની ટીમ સમક્ષ આપને રૂબરૂ બોલાવવામાં આવશે, જેની સૌ સંબંધકર્તાએ નોંધ લેવા વિનંતી.

ગગજી સુતરિયા
પ્રમુખ સેવક

સી. એલ. મીના IAS (Retd)
ડાયરેક્ટર, સિવિલ સર્વિસ

એચ. એસ. પટેલ IAS (Retd)
સી.ઈ.ઓ.

ડી.જી. ઝાલાવાડિયા IAS (Retd)
કેમ્પસ ડાયરેક્ટર

ડી. જે. પટેલ IPS (Retd)
એડવાઈઝર – સમાજ સુરક્ષા

સરદારધામ

વૈષ્ણોદેવી સર્કલ, એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

www.sardardham.org • info.sardardham@gmail.com • 91 7575001428

ટીમ સરદારધામ

દિલ કી બાતેં NRI પાટીદારોં કે સાથ

સરદારધામના પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયા તેમજ ઉપપ્રમુખ નટુભાઈ પટેલનો ઝૂમ મિટિંગમાં NRI પાટીદારો સાથે સંવાદ

સાંપ્રત સમયમાં સમસ્ત પાટીદાર સમાજના દરેક પરિવારને સરદારધામ સાથે જોડવા માટે ઓનલાઈન કાર્યક્રમો શરૂ કરેલ છે. તેના ભાગરૂપે તા.૩૦-૮-૨૦૨૦ના રોજ US તેમજ કેનેડાના NRI પાટીદાર બંધુ ભગિનીઓ સાથે પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયા તેમજ ઉપપ્રમુખ નટુભાઈ પટેલનો સંવાદ તેમજ તેમના વક્તવ્યના અંશો.

તા.૩૦-૮-૨૦ના રોજ સરદારધામ આયોજિત દિલ કી બાતેં NRI પાટીદારોં કે સાથ કાર્યક્રમમાં US સ્થિત સરદારધામના સ્થાપક ટ્રસ્ટી ડૉ. વિઠ્ઠલભાઈ ધડુકે સૌને આવકાર્યા તેમજ આ કાર્યક્રમ માટે શુભેચ્છા પાઠવી.

સરદારધામ આયોજિત મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત દિલ કી બાતે NRI પાટીદારોં કે સાથ ઝૂમ મિટિંગમાં ઉપસ્થિત સૌને પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયાએ જણાવ્યું કે દેશ અને દુનિયા સાથે તાલ મિલાવવા માટે વતનના રતન એવા NRI પાટીદાર મિત્રોએ વતનથી દૂર જઈને અમેરિકામાં જે પોતાની ઓળખ પ્રસ્થાપિત કરી છે અને સરદાર સાહેબની આન, બાન અને શાન વધારી છે એવા સૌ ગૌરવવંતા લોહપુરૂષ, સરદાર સાહેબના વારસદાર NRI પાટીદાર બંધુ ભગિનીઓને અભિનંદન પાઠવું છું અને હૃદયપૂર્વક આવકારૂં છું. આજની મિટિંગનો હેતુ પરસ્પર ખબર અંતર પૂછવા, સરદારધામની માહિતી આપવા તેમજ આવતા ડિસેમ્બર-૨૦ અથવા જાન્યુઆરી-૨૧માં સરદારધામનું લોકાર્પણ કરવાનું છે તેનું આગોતરૂં આમંત્રણ આપવા માટેનો છે. આગળ જણાવતાં તેમણે કહ્યું કે ૨૦૧૦માં મુંબઈથી આવ્યા બાદ અમદાવાદની પાટીદાર સમાજની હૉસ્ટેલમાં રહી અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓના પરિવારની આર્થિક સ્થિતિનો અભ્યાસ કર્યો. ત્યારે ખબર પડી કે પાટીદાર સમાજમાં અમુક

પરિવારોની આર્થિક સ્થિતિ કેવી દયનીય છે. જે પરિવારોની કુદરત આધારિત ખેતી છે તેમજ બીજી કોઈ આવક નથી તેમના દીકરા – દીકરીઓનું સ્વપ્નું સાકાર કરવા માટે દેશ અને દુનિયા સાથે તાલ મિલાવવા માટે અને પગભર કરવા માટે સમાજે વ્યવસ્થા પૂરી પાડવી પડે. આ માટે આપ સૌના સાથ સહકારથી સરદારધામ સંસ્થાની રચના કરવામાં આવી છે. સરદારધામ કેવું છે અને કેવી રીતે કામ કરતું હશે તે માટે કેળવણીધામ એક રોલ મોડલ બનાવ્યું છે. તેમાં વિદ્યાર્થીઓના વાલીઓની આર્થિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં લઈને રૂ. ૨૦,૦૦૦/-, ૧૦,૦૦૦/- અને વાર્ષિક રૂ.૧/-ની યોજના બનાવી છે.

> **દીકરીઓનું સ્વપ્નું સાકાર કરવા માટે દેશ અને દુનિયા સાથે તાલ મિલાવવા માટે અને પગભર કરવા માટે સમાજે વ્યવસ્થા પૂરી પાડવી પડે. આ માટે આપ સૌના સાથ સહકારથી સરદારધામ સંસ્થાની રચના કરવામાં આવી છે. સરદારધામ કેવું છે અને કેવી રીતે કામ કરતું હશે તે માટે કેળવણીધામ એક રોલ મોડલ બનાવ્યું છે.**

કેન્સવિલે, અમદાવાદ ખાતે ૨૦૧૬માં પાટીદાર સમાજના ૧૭૮ આગેવાનો સાથે એક ચિંતન શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું તેમાં ૫ લક્ષ્યબિંદુઓ નક્કી કર્યાં તેમાં (૧) ગુજરાતના ૪ ઝોન (અમદાવાદ, વડોદરા, સુરત, રાજકોટ)માં ૧૦ હજાર દીકરા – દીકરીઓ માટે પરવડે તેવા ઈન્સ્ટિટ્યુટ એટલે કે સરદારધામની રચના કરવી. (૨) પાટીદાર સમાજના ૧૦ હજાર દીકરા – દીકરીઓને સમાજ અને રાષ્ટ્રની સેવા કરવા માટે વહીવટીતંત્રમાં મોકલવા. (૩) પ્રથમ હરોળના ૧૦ હજાર બિઝનેસમેનોનું સંગઠન GPBO બનાવી નવા ઉદ્યોગસાહસિકો તૈયાર કરવા. (૪)

દર ૨ વર્ષે ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ સમિટ કરવી. જેમાં વેપારીઓ પોતાની બ્રાન્ડનું લોન્ચિંગ અને માર્કેટિંગ કરી શકે. ૨૦૧૮ તથા ૨૦૨૦ની સમિટ ગાંધીનગર ખાતે યોજાઈ. હવે પછી ૨૦૨૨ની સમિટ સુરત ખાતે, ૨૦૨૪ની સમિટ રાજકોટ ખાતે તેમજ ૨૦૨૬ની સમિટ આપના યજમાન પદે US ખાતે યોજીશું. (૫) ૧ લાખ યુવા તેજ / તેજસ્વિનીનું રાષ્ટ્રવાદી વિચારસરણી ધરાવતું સંગઠન બનાવવું. આ સંગઠનના માધ્યમથી છેવાડાના પરિવારોને સરદારધામની પ્રવૃત્તિથી માહિતગાર કરી શકાય જેથી કરીને તે પરિવારના દીકરા-દીકરીઓના સપનાં સાકાર થાય. કેળવણીધામ તેમજ અન્ય સંસ્થા સાથે સરદારધામે સિવિલ સર્વિસ કેન્દ્રમાં રોજગારલક્ષી તાલીમ આપવા માટે MOU કરેલ છે તેના દ્વારા ૫૨૩ જેટલા અધિકારીઓને વહીવટીતંત્રમાં મોકલ્યા છે. સરદારધામની વિશેષતા વિશે જણાવતા કહ્યું કે સરદારધામમાં ૧ હજાર દીકરા તથા ૧ હજાર દીકરીઓ માટે રહેવા, જમવા, તાલીમ તથા માર્ગદર્શન માટેની પરવડે તેવી વ્યવસ્થા હશે. સરદારધામમાં તેજસ્વી દીકરીઓ, જેના માતા – પિતા નથી અથવા પિતા નથી, ખેત-મજૂરની દીકરીઓને રૂ.૧ના ટોકન દરે પ્રવેશ આપવામાં આવશે. પાટીદાર સમાજના દીકરા-દીકરીઓને શિક્ષિત, દીક્ષિત, વિકસિત અને રક્ષિત કરવા માટેનું આ પ્લેટફોર્મ છે.

પદ્મશ્રી ડૉ. ગણપતભાઈ પટેલે સૂચવ્યું કે પાટીદાર સમાજે છેલ્લા ૫૦ વર્ષમાં ઘણી પ્રગતિ કરી છે. ગુજરાતમાં ૧% વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણ વિના રહી ન જાય અથવા પાછળ રહી ન જાય તે જોવાની જવાબદારી આપણા સૌની છે.

ગુજરાતમાં બિઝનેસ માટે રોકાણ કરવું હોય તો ઍંના યુવાનો પાસે ઘણાં બિઝનેસ આઈડિયા છે. આ બાબતે યુવાનો ખૂબ ઉત્સાહિત છે. અમેરિકામાં ઈન્વેસ્ટમેન્ટનું રીટર્ન ૫% જેટલું મળે છે. ત્યારે ગુજરાતમાં મિનિમમ ૧૫% જેટલું મળશે. આનાથી ગુજરાતનું તેમજ પાટીદાર સમાજનું હિત થશે તે માટે અમો તમને સહકાર આપીશું.

પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયાએ સરદારધામ સંસ્થાની વિશેષ માહિતી આપતા જણાવ્યું કે આપણી સંસ્થામાં મહેસૂલી, કાનૂની તેમજ સમાજસુરક્ષા માટે માર્ગદર્શનનો ત્રિવેણી સંગમ શરૂ કર્યો છે. ડૉ. જગદીશભાઈના પ્રશ્નના ઉત્તરમાં તેમણે ૧૦ હજાર દીકરા-દીકરીઓની રહેવા, જમવાની તેમજ તાલીમની વ્યવસ્થા અંગે વિગતવાર સમજાવ્યું. સંસ્થામાં એડમિશન માટે IAS,IPS અધિકારીઓની ઍક્શન કમિટી બનાવી છે. તેમના માર્ગદર્શન મુજબ મેરિટ પ્રમાણે એડમિશન આપીએ છીએ.

સરદારધામના ઉપપ્રમુખશ્રી નટુભાઈ પટેલે વેબ મિટિંગમાં ઉપસ્થિત સહુને આવકાર્યા. ટીમ સરદારધામની કામગીરી અંગે જણાવ્યું કે અમો યુવા શક્તિને પણ સાથે જોડીને કામ કરી રહ્યા છીએ. પાટીદાર સમાજની એક્તાનું કામ કરવા માટે અમે કટિબદ્ધ છીએ. આવતા અઠવાડિયાથી હું ગુજરાત ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સના પ્રમુખ તરીકેની જવાબદારી નિભાવવાનો છું. સરદારધામના ઉપપ્રમુખ તરીકે આ બિઝનેસ કોમ્યુનિટીમાં સરદારધામનો પ્રચાર અને એક્તાનો યજ્ઞ આગળ વધે તેની જવાબદારી મને આપી છે. આખા ગુજરાતના તમામ યુવા પાટીદાર બિઝનેસમેનોને આ કાર્યમાં જોડવા છે. તેઓ અલગ-અલગ ૧૨ ચેપ્ટરમાં નિયમિત રીતે દર અઠવાડિયે મળે છે. તેમને સરદારધામ એક મોટું પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડે છે. ગુજરાત સરકારે બહાર પાડેલી નવી ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પોલિસીમાં બિઝનેસ માટે ખૂબ તકો રહેલી છે. આ માટે આપણે જરૂર પડ્યે માર્ગદર્શન આપીશું. જે NRI મિત્રોને ગુજરાતમાં બિઝનેસ કરવો હોય અને જમીન વેચાતી ન લેવી હોય તેમને સરકાર ૫૦ વર્ષ

સુધી લીઝ ઉપર પ્રોવાઈડ કરશે. આમ જમીનનાં પૈસા બચી જતાં તેમની પાસે વર્કિંગ કેપીટલ ઊભી થશે. આ અંતર્ગત સરદારધામનાં સમાજસેતુ ભવનમાં બિઝનેસ માટેની ઑફિસ હશે તેમજ ગુજરાત ચેમ્બર ઓફ કોમર્સમાં પણ એક NRI માટેની એક ડેસ્ક છે. તમારો કોઈપણ પ્રશ્ન હોય તો અમે સાંભળીશું તથા માર્ગદર્શન આપીશું. અહીંથી કોઈને ગુજરાતમાં બિઝનેસ માટે રોકાણ કરવું હોય તો GPBOના યુવાનો પાસે ઘણાં બિઝનેસ આઈડિયા છે. આ બાબતે યુવાનો ખૂબ ઉત્સાહિત છે. અમેરિકામાં ઈન્વેસ્ટમેન્ટનું રીટર્ન ૫% જેટલું મળે છે. ત્યારે ગુજરાતમાં મિનિમમ ૧૫% જેટલું મળશે. આનાથી ગુજરાતનું તેમજ પાટીદાર સમાજનું હિત થશે તે માટે અમો તમને સહકાર આપીશું.

શ્રી ભરતભાઈ મોણપરાએ જણાવ્યું કે શેલ કંપનીના ગેસ સ્ટેશન ભારતમાં શરૂ કરવા હોય અને તે ચલાવવા માટે પાટીદાર સમાજના લાયકાત ધરાવતા યુવાનોને આ બિઝનેસમાં રસ હોય તો અમો આ બિઝનેસ કરવા માટે તૈયાર છીએ. શ્રી મુકેશભાઈએ જણાવ્યું કે અમેરિકામાં તેમજ ભારતમાં કેવી રીતે ઉપયોગી થઈ શકીએ તે અંગે માર્ગદર્શન આપશો. ગગજી સુતરિયાએ જણાવ્યું કે મારું સૌ NRI મિત્રોને સૂચન તેમજ વિનંતી છે કે અમેરિકામાં સરદારધામની ૪ ઝોનમાં સ્થાપના કરો અને સમસ્ત પાટીદારના ગુજરાતના ભાઈઓ અવાર-નવાર બિઝનેસના માધ્યમથી મળતા રહો તેનાથી બિઝનેસની આપ-લે થશે તેમજ ખૂબ સારૂં કામ થશે. શ્રી ભાસ્કરભાઈએ જણાવ્યું કે અમારૂં બિલિયન ડોલરનું મિશન છે. તેમાં જે યુવાનો જોડાવા માંગતા હોય તે અમારો સંપર્ક કરે.

અંતમાં ગગજી સુતરિયાએ જણાવ્યું કે સરદારધામની અમેરિકામાં સ્થાપના કરો. સૌનું અભિવાદન કરો. અમે આપની સાથે જોડાઈશું. આપણે સૌ સાથે મળીને સમસ્ત પાટીદાર સમાજ તેમજ ગુજરાતને મજબૂત બનાવીશું. પોતાના આગવા અંદાજમાં જણાવ્યું કે સાથ દો હમારા આશિયાના હમ બનાયેંગે, રાસ્તા હમ દિખાયેંગે, યુવા શક્તિ કી એક્તા હમ બનાયેંગે, ઔર ઉસકા સપના સાકાર કરેંગે.

સમગ્ર મિટીંગનું સંચાલન સરદારધામના યુવા ટ્રસ્ટી તેમજ ટીમ જી.પી.બી.ઓ. યુથના કન્વીનર ભાવિન પટેલે કર્યુ હતું.

ધન્યવાદ, જય સરદાર.

જય વસાવડા
જાણીતા યુવા કટાર લેખક

નવરાત્રિ નટરાજ અને નૃત્યાનંદ !

શિવસૂત્રનું પ્રથમ જ સૂત્ર છે : નર્તકઃ આત્મા! આપણો આત્મા નર્તન કરી રહ્યો છે! આ પણ જીવનો શિવ સુધી પહોંચવાનો માર્ગ છે!

રાવણે કૈલાસપતિને રાજી રાખવા રચેલા શિવતાંડવ સ્ત્રોતનો પાઠ તો આજકાલ ગુજરાતી ડાયરાઓની એન્ટરટેઇનમેન્ટ આઇટેમ' બની ગયો છે. એવું જ શિવ મહિમ્નસ્તોત્રનું છે. તેમાં 'મહી પાદાધાતાત વ્રજતિ...'થી શરૂ થતી પેલી ચલતીની સ્પીકમાં ગવાતી 'જય તાડિતતરા'વાળી પંક્તિઓ સાંભળીને પબ્લિક તાળીઓ પાડે છે. પણ એનો અર્થ નવરાત્રિના સેહવાગ સ્ટાઇલ ઓપનિંગ જેવો છે:

'હે નટરાજ! નૃત્યની શરૂઆતમાં તમારા પગના ઠેકાથી આ ધરતી હાલકડોલક થઇ રહી છે. મંડલાકાર ઘૂમતા આપના બાહુઓથી આકાશમાં તારાઓના જૂથો આમથી તેમ ફંગોળાઇ રહ્યા છે. આપની વીખરાયેલી જટાના (નૃત્યની ગતિને લીધે) લાગતા ઝટકાથી બ્રહ્માંડ (લોલકની જેમ) ડોલી ઊઠે છે!'

યસ, ધેટ્સ ધ પાવર ડાન્સ! જવાનીના જોશ અને એન્ટરટેઇનમેન્ટની એનર્જીનું ફ્યુઝન! કાલિદાસના 'મેઘદૂત'ના ૩૮મા શ્લોકમાં પણ પેલો પ્રેમ વિરહી યક્ષ મેઘ વાદળને લવ મેસેન્જર બનાવતી વખતે સૂચના આપતો કહે છે કે 'તું જયારે ઉજ્જૈનમાં સાંજના સમયે પહોંચીશ, ત્યારે મહાકાળનું સાયંનૃત્ય (ઇવનિંગ ડાન્સ!) ચાલી રહ્યું હશે, અને (પવનમાં લહેરાતા) ઉંચેરા વૃક્ષોનું વન એમના ચકાકારે ઘૂમતા હાથનો વેગ ઝીલી રહ્યા હશે!'

ડાન્સ ઇઝ લાઇફ.નટરાજનું નિરંતર, નિત્ય નૂતન નર્તન એટલે જિંદગી. 'રાસ' ઑફ યુનિવર્સ!

★ ★ ★

શિવના પ્રથમ પત્ની મહારાજ દક્ષ પ્રજાપતિના પુત્રી હિન્દી ફિલ્મોનાં ઠાકુર જેવા દક્ષને ધૂર્જટિ (ભભૂતધારી) જમાઈ દીઠો ન ગમે! દક્ષના યક્ષમાં શિવની અનિચ્છા છતાં શિવપત્ની ભૂતગણો સાથે ગયા અને પિતા દ્વારા પતિનું

અપમાન સહન ન થતાં, યજ્ઞમંડપમાં જ પોતાના પ્રાણની આહુતિ દઈ દીધી. આ ખબર જાણ્યા પછી પ્રિય પત્નીનો મૃતદેહ ખભે ચડાવીને શિવે ત્રિલોકને ધ્રૂજાવતું તાંડવ શરૂ કર્યું અને એમની સંહારક મુદ્રામાંથી સર્વનાશ રોકવા વિષ્ણુએ સુદર્શનચક્ર ઘુમાવી પત્નીના મૃતદેહના ૫૧ ટૂકડા કર્યા – જે ભારતમાં જયાં પડયા ત્યાં એક શકિતપીઠ રચાઈ..

નૃત્યકાર શિવની ‘નટરાજ’ મુદ્રા તો ભાવિકો જ નહિ, દુનિયાના કલાકારો અને વિજ્ઞાનીઓને પણ અખૂટ ચિન્તન કરવા પ્રેરે છે. અમેરિકાના મ્યુઝિયમમાં મોજૂદ એવી કાંસાની નટરાજ પ્રતિમા હોય કે આપણા ઘરમાં રહેલો શો પીસપ દરેકમાં એક અસુર જેવા ઠીંગણી આકૃતિ પર પગ મુકીને નટરાજ નૃત્ય કરતા હશે. એ આકૃતિનું નામ અપાસ્માર પુરૂષ છે. યાને અજ્ઞાનનું પ્રતીક ! શિવનું તરતન જ્ઞાન નર્તન છે.

થોડા સમય પહેલાં બહુ ગાજેલો (અને એના પ્રમાણમાં ઓછો વરસેલો) પેલો લાર્જ હેડોન કોલાઇડરનો ‘મહા પ્રયોગ‘ યાદ છે? બ્રહ્માંડની બિગ બેંગ થિયરી ચકાસતું અને ઉદ્દભવ પહેલાંની સ્થિતિનો અભ્યાસ કરતું વિશ્વભરના પાર્ટિકલ ફિઝિકસના ખેરખાં વિજ્ઞાનીઓના આ સંયુક્ત પ્રયોગનું વડું મથક સ્વીત્ઝર્લેન્ડના પાટનગર જીનિવા ખાતે છે. ભઈ ઇશ (સીઇઆરએન-સર્ન)નામે ઓળખાતી આ વિશ્વ વિખ્યાત સાયન્સ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટયુટના આંગણામાં જ ૨૦૦૪થી ૨ મીટર ઊંચી આપણા નટરાજની ભવ્ય પ્રતિમા શોભાયમાન છે! આમ કેમ? એનો જવાબ ૧૯૭૫માં પ્રકાશિત થયા પછી ૪૩ આવૃત્તિઓ પામી ચૂકેલા પુસ્તક ‘તાઓ ઑફ ફિઝિકસ‘માં છે. ૨૪ ભાષાઓ (આંશિક રીતે, યાને પાર્ટલી ગુજરાતીમાં પણ)માં અનુવાદ પામેલા આ પુસ્તકના એક પ્રકરણમાં સમગ્ર બ્રહ્માંડને નટરાજના નૃત્ય તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યું છે, અને એ પણ સાયન્ટિફિક આધાર પુરાવાઓ સાથે! આકિતાબના લેખક ડૉ. ફ્રિત્ઝોફ કાપ્રા વિશ્વ વિખ્યાત ભૌતિકશાસ્ત્રી છે. દુનિયાના નામાંકિત રિસર્ચ ઈન્સ્ટિટયુટસમાં ભણી અને ભણાવી ચૂકેલ કાપ્રા સાહેબે શિવ અને નર્તન પરનો પ્રથમ અભ્યાસ લેખ છેક ૧૯૭૨માં લખ્યો હતો.

કાપ્રા લખેછે : ગ્રીષ્મની નમતી બપોરે હું દરિયાકિનારે

બેઠો હતો, અને ઘૂઘવતા સમંદરને જોઈ મને અનુભૂતિ થઈ કે આખુંય વાતાવરણ એકમહાન વિશ્વ વ્યાપી નૃત્ય છે. હું મટીરિયલ ફિઝિક્સનો સંશોધક એટલે જાણતો હતો કે મારી આજુબાજુના રેતી, પથ્થરો, પાણી, હવા બધું જ ગતિશીલ (ડાયનેમિક) અણુ- પરમાણુ અને લઘુકણો (પાર્ટિકલ્સ)નું બનેલું છે. જેમના વચ્ચે સતત ક્રિયા – પ્રતિક્રિયા ચાલે છે. પૃથ્વી પર હંમેશાં ઊર્જા સભર કિરણોની ઝગમગતી વર્ષા થાય છે. જે બાહ્યાવકાશની ઊર્જામાં એક લય અને તાલ સર્જાય છે. મારા દેહના અણુ- પરમાણુઓ આ ઊર્જાના વિશ્વવ્યાપી નર્તનમાં સામેલ છે. એક એ (અનાહત) નાદ સામે એ વાત મૂકી કે, જગતમાં ઈમ્પ્રેશીસ્ટ, એબ્સ્ટ્રેક્ટ જેવી ચિત્રપરંપરા તો બહુ મોડી આવી, પણ દુનિયામાં એના હજારો વર્ષો પહેલા ભારતે સ્થિર ચિત્રોને બદલે ગતિ, નૃત્ય, વૈવિધ્યને મલ્ટીલેયર્ડ થ્રી ડાયમેન્સનમાં કળાની અભિવ્યક્તિ કરવાની શરૂઆત કરી હતી. જેનું શ્રેષ્ઠ દ્રષ્ટાંત એટલે નટરાજની પ્રતિમાઓ, અને ચિત્રો! એ વિશ્વની સર્વપ્રથમ એવી કળાકૃતિ છે - જેમાં સ્ટેન્ડિંગ પોઝિશનને બદલેડાન્સિંગ પોઝિશન ઝીલાઈ છે. એક હાથમાં નર – નારીના અડધિયાંના મિલનથી સર્જાતા મિસ્ટિક મ્યુઝિકના પ્રતીક રૂપ ડમરૂ છે, જેના સાઉન્ડથી શિવ જીવના સર્જનનું

નૃત્યકાર શિવની ‘નટરાજ’ મુદ્રા તો ભાવિકો જ નહિ, દુનિયાના કલાકારો અને વિજ્ઞાનીઓને પણ અખૂટ ચિન્તન કરવા પ્રેરે છે. અમેરિકાના મ્યુઝિયમમાં મોજૂદ એવી કાંસાની નટરાજ પ્રતિમા હોય કે આપણા ઘરમાં રહેલો શો પીસ દરેકમાં એક અસુર જેવા ઠીંગણી આકૃતિ પર પગ મુકીને નટરાજ નૃત્ય કરતા હશે. એ આકૃતિનું નામ અપસ્માર પુરૂષ છે. યાને અજ્ઞાનનું પ્રતીક ! શિવનું તરતન જ્ઞાન નર્તન છે.

સાંભળો તો જાણી શકો કે આ દુનિયા, ભારતીયો જેને નૃત્યના દેવ તરીકે પૂજે છે, એ શિવનું નૃત્ય છે!

નટરાજના નૃત્યના ભારતે પાંચ પરિમાણો કલ્પ્યા છે : સૃષ્ટિ (સર્જન), સ્થિતિ (સ્થિરતા), સંહાર (વિસર્જન), તિરોભાવ (માયા - ભ્રમણા - ફેન્ટેસી) અને અનુગ્રહ (પ્રેમ) આપણે જ્યારે મન મૂકીને, તન ઉલાળીને નાચીએ છીએ – ત્યારે આ બધું જ અનુભવીએ છીએ. આપણી અંદરની બ્રેઈન ન્યુરોન્સ અને બ્લડ સેલ્સની દુનિયા બહારથી આપણે સ્થિર હોઈએ, ત્યારેય સતત ગતિમાં હોય છે. ડાન્સ એ અંદરની પરમેનન્ટ સ્પીડને એક્સપ્રેસ કરવાનો આપણા આત્માનો ઉમળકો છે. શિવસૂત્ર જ કહે છે રંગો અંતરાત્મા! આપણે આત્મા જ શાશ્વત નૃત્યનો એક રંગમંચ છે.

મહા ચિત્રકાર મકબૂલ ફિદા હુસેને પહેલી વખત દુનિયા સંગીત વહાવે છે. એકમાં પ્રલયનો અગ્નિ છે. એક વળી અભય મુદ્રામાં નૃત્ય કરતા કરતા જ પાર્ટનર્સને પ્રોટેકશન આપે છે. આહ્વાન રૂપી વામન રાક્ષસ રૂદ્રના પગ નીચે દટાઈ ચૂક્યો છે, અને ફરતું પ્રકાશનું ચક્ર રચાઈ ગયું છે!

પશ્ચિમ લૉજિક્સથી સબએટોમિક પાર્ટિકલ્સના ડાન્સને જોઈ શકે છે, પણ પૂર્વ એમાં રહેલા નટરાજના કોસ્મિક ડાન્સને અનુભવી શકે છે. બ્રહ્માંડ અંગે વિજ્ઞાનીઓની ઈટર્નલ ક્વેસ્ટ છે - આ બધું જ રચાયું...પણ એ રેન્ડમ નથી. તો કેવી રીતે રચાયું? કોણે રચ્યું? ગ્રહો, તારા, અવકાશ, વાદળો, લાવારસ, સમુદ્ર, પવન, વૃક્ષો બધું જ નાચી રહ્યું છે. દોડતી શિકારી સિંહણથી લઈ પાંખો ફફડાવતા મોર સુધી, તરતી ડોલ્ફિનથી લઈને સરકતા સાપ સુધી, આકાશ ગંગાઓના ચકચાવાથી કેન્દ્ર પર કુદરડી

ફરતા પાતાળ સુધી, ફરકતાં રૂંવાડાઓથી પટપટતી આંખો સુધી બધે જ નટરાજનું એક મહાનૃત્ય ચાલી રહ્યું છે. આપણી જ ભીતર એનું જોશથી ભભૂકતું તાંડવ છે. અને આપણી જ ભીતર હોશથી શાંત એવું લાસ્ય છે!

સ્વયમ્- જગદંબા નટરાજ શિવના અર્ધાંગિની, નૃત્ય એમને પ્રિય ઉષાએ પાર્વતી પાસેથી સ્ત્રીઓ માટેનું માદક, રંગીલું નૃત્ય શીખેલું. ઉષા ગુજરાતમાં કૃષ્ણની રાજધાની દ્વારકામાં અનિરૂધ્ધને પરણીને સાસરે આવી. અને ઉષાએ એ રોમેન્ટિક ડાન્સ ગુજરાતણોને કોચિંગ આપીને શીખવાડયો હશે. કૃષ્ણ તો ગોપીઓની રાસલીલાના પ્રણેતા. રાતના

નટરાજના નૃત્યના ભારતે પાંચ પરિમાણો કલ્પ્યા છે : સૃષ્ટિ (સર્જન), સ્થિતિ (સ્થિરતા), સંહાર (વિસર્જન), તિરોભાવ (માયા - ભ્રમણા - ફેન્ટેસી) અને અનુગ્રહ (પ્રેમ) આપણે જ્યારે મન મૂકીને, તન ઉલાળીને નાચીએ છીએ — ત્યારે આ બધું જ અનુભવીએ છીએ. આપણી અંદરની બ્રેઈન ન્યુરોન્સ અને બ્લડ સેલ્સની દુનિયા બહારથી આપણે સ્થિર હોઈએ, ત્યારેય સતત ગતિમાં હોય છે.

રાસ રચવાની મુરલી વગાડતા માધવ એટલે ગુજરાતમાં શક્તિપૂજામાં નર-નારીનો રાસ પણ ભળી ગયો. નવરાત્રિનો રાસ પરાપૂર્વથી કૃષ્ણ-ગોપી (રાધા), શિવ-પાર્વતી, અનિરૂધ્ધ-ઉષાનું યુગલનૃત્ય જ રહ્યો છે- એટલે આજના જુવાનિયાઓ પોતાની ફિટનેસનું પ્રદર્શન કરી મન મુકીને અર્વાચીન દાંડિયા ખેલે એમાં વાંધાજનક કશું છે જ નહિ. બસ, નટરાજનું સ્મરણ કરી નીરખવાનો આ નૃત્યાનંદ અને સાંભળવાનું...ચિદાનંદ રૂપમ, શિવોહમ શિવોહમ!

સી.એલ.મીના (IAS Retd.)
ડાયરેક્ટર, સિવિલ સર્વિસ સેન્ટર
સરદારધામ એવમ્ કેળવણીધામ

પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર પ્રવેશ પરીક્ષા

ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપનીએ ઇ.સ. ૧૭૮૮માં બંગાળના દીવાન તરીકે લોર્ડ કોર્નવોલીસની નિમણૂંક કરી. તેઓએ દરોગા અને થાણેદારી પોલીસની રચના કરી તેમજ દરેક જિલ્લામાં પોલીસને ન્યાયધીશના તાબા હેઠળ મૂકવામાં આવી હતી. ગ્રામ્ય વિસ્તારના ચોકીદારો દરોગાના નિયંત્રણ હેઠળ ફરજ બજાવતા હતા. નગરને વોર્ડમાં વિભાજિત કરવામાં આવતા અને તમામ વોર્ડ દરોગાના તાબા હેઠળ આવતા હતા અને નગરના તમામ દરોગાઓ ઉપર કોર્ટવાલ અંકુશનો રહેતો હતો. ઓગણીસમી સદીની શરૂઆતમાં પોલીસની કામગીરી અંગે પ્રશ્નાર્થ ઊભો થતા વિવિધ સમિતિઓના એહવાલને આધારે પોલીસને જિલ્લા ન્યાયધીશના અંકુશ હેઠળથી હટાવીને જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટના નિયંત્રણ નીચે મૂકવામાં આવી. અને જિલ્લાઓમાં પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની નિમણૂક કરવામાં આવી સાથે પ્રાંતમાં રાજયના વડા તરીકે IGPની નિમણૂંક કરવામાં આવી અને સૌ પ્રથમ પંજાબ પ્રાંતમાં IGPની નિમણુંક કરવામાં આવી

સરદારધામ-કેળવણીધામમાં તાલીમ મેળવી પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરની પ્રથમ બેચમાં પસંદગી પામેલ ૧૩ ઉમેદવારો

શ્રી કેવળ આર.વેકરિયા

શ્રી કેવળ ડી. ભીમાણી

શ્રી જયેશ એમ કૈલા

શ્રી જિજ્ઞેશ આર. દેસાઇ

શ્રી ધવલ એમ. હરિપરા

શ્રી રીકેશ એસ. પટેલ

શ્રી રોહિત આર. સાલવી

શ્રી શુભેન્દુ ડી. ફૂલતરિયા

શ્રી સંદિપ આર. વેકરિયા

કુ. ભૂમિકા ટી અકબરી

કુ. ધરા વી. બરવાળિયા

ડો દિંતા એન. કથીરિયા

શ્રી અંકિત આર પટેલ

હતી અને જરૂરિયાત મુજબ તેઓના તાબામાં DIG અને AIGની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તે જ રીતે જિલ્લાઓમાં પોલીસના વડા તરીકે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક (DSP) અને તેમના તાબા હેઠળ ASPની નિમણુંક કરવામાં આવી. દરોગાનું નામ બદલી સબ ઈન્સ્પેક્ટર કરવામાં આવ્યું સાથu IGPને સમગ્ર પોલીસ દળનું સુપરવિઝન, તાલીમ, શિસ્ત અને વહીવટની જવાબદારી સોંપવામાં આવી.

સ્વતંત્રતા પછી જિલ્લા પોલીસના સંગઠનમાં કોઈક મોટા ફેરફાર કરવામાં આવ્યા ન હતા. પોલીસ સ્ટેશનના ઈન્ચાર્જ PSI હતા તેઓ સર્કલ PI અથવા DYSP કે ASPના માર્ગદર્શન હેઠળ તેમજ પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના નિયંત્રણ હેઠળ ફરજ બજાવતા હતા. મોટા નગર અને કમિશનર વિસ્તારમાં પોલીસ સ્ટેશનના વડા પોલીસ ઈન્સ્પેકટર(PI) હતા. અને તેઓ અનુક્રમે DYSP, ACP, DCP એ પોલીસ કમિશનરના નિયંત્રણ હેઠળ ફરજ બજાવવા હતા. સમય જતાં પોલીસની કામગીરીમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો અને સંદેશાવ્યવહાર અને મોટર વ્હીકલ શાખાની સ્થાપના થતાં પોલીસની કાર્યક્ષમતામાં સુધારો થયો.

વર્તમાન ભારતની પોલીસ વ્યવસ્થામાં રાજયના વડા પોલીસ મહાનિર્દેશક(DGP) અથવા અધિક પોલીસ મહાનિર્દેશક(AGP), પ્રાંતના (રેન્જ) વડા પોલીસ મહાનિરીક્ષક (IGP) અથવા નાયબ પોલીસ મહાનિરીક્ષક (DIG), મહાનગર પાલિકામાં પોલીસ કમિશનર, જિલ્લાના વડા પોલીસ અધિક્ષક (SP) અથવા અધિક પોલીસ અધિક્ષક (ASP), ડિવિઝનના વડા નાયબ પોલીસ અધિક્ષક (DYSP), શહેરી વિસ્તાર પોલીસ સ્ટેશન વડા પોલીસ ઈન્સ્પેકટર(PI), ગ્રામીણ વિસ્તારમાં પોલીસ સ્ટેશન વડા પોલીસ સબ-ઈન્સ્પેકટ(PSI) અથવા સહાયક સબ-ઈન્સ્પેકટ(ASI) અને ત્યારબાદ અનુક્રમે હેડકોન્સટેબલ, કોન્સટેબલ અને હોમગાર્ડનો સમાવેશ થાય છે. રાજયમાં થતી ચૂંટણી બંદોબસ માટે તેમજ આંદોલન, હુલ્લડો વગેરે ડામવા રાજય અનામત પોલીસ (SRP) ગ્રૂપની રચના કરવામાં આવી છે ગુજરાતમાં ૧૯ SRP ગ્રૂપ સ્થિત છે જેમાંના વડા પોલીસ મહાનિરીક્ષક (IGP) હોય છે જેમને SRP ગ્રૂપ કમાન્ડર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. પોલીસ એ રાજ્યનો વિષય છે દર વર્ષે રાજયમાં DYSP, PSI-ASI, લોકરક્ષક, હોમગાર્ડની સીધી ભરતી કરવામાં આવે છે.

વર્ષ ૨૦૧૮ પછી, પોલીસ ઈન્સ્પેકટર વર્ગ-૨(PI)ની સેવા માટે ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ દ્વારા સીધી ભરતી કરવાની શરૂઆત થઈ. ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ દ્વારા લેવામાં આવતી પોલીસ ઈન્સ્પેકટર (PI)ની જગ્યા પર ભરતી માટેની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા પદ્ધતિ નીચે મુજબ રાખવામાં આવેલ છે.

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ પરીક્ષા આપવા માટે શૈક્ષણિક લાયકાત સ્વરૂપે કોઇપણ પ્રવાહમાં સ્નાતક કક્ષાના છેલ્લા વર્ષમાં અથવા સેમસ્ટરમાં અભ્યાસ કરતા અથવા સ્નાતક કક્ષા સુધીનો અભ્યાસ પૂર્ણ કરેલ હોવો જરૂરી છે.

આ પરીક્ષા માટે જનરલ કેટેગરીની વય મર્યાદા ૨૦ થી ૩૫ વર્ષ છે, જ્યારે OBC, SC,STની સાથે વર્ષ ૨૦૧૯થી, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગ(EWS) કેટેગરી ઉમેરવામાં આવી તે તમામ કેટેગરીની વય મર્યાદામાં ૫ વર્ષની છૂટછાટ મળે છે સાથે તમામ કેટગેરીની મહિલા ઉમેદવારને વય મર્યાદામાં ૫ વર્ષની છૂટછાટ મળે છે.

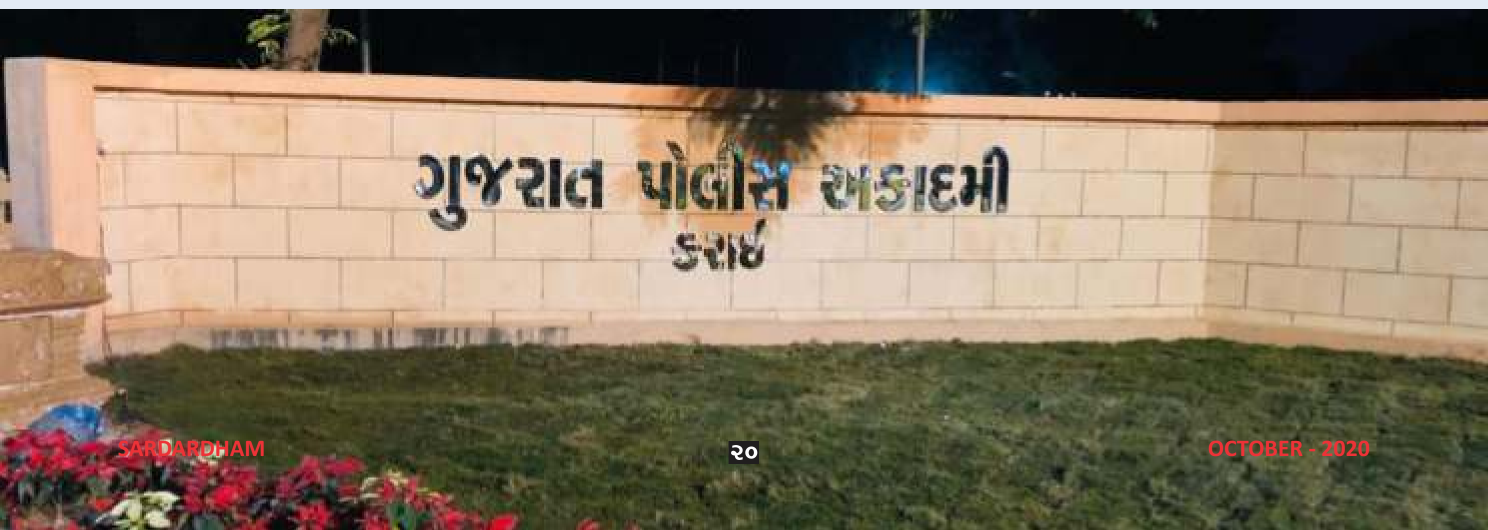

પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર પરીક્ષાનું વિગતવાર માળખું નીચે મુજબ છે.

૧. પ્રાથમિક પરીક્ષા

ક્રમ	પરીક્ષાનો પ્રકાર	પ્રશ્નપત્રનું નામ	સમય	કુલ ફાળવેલ ગુણ
૧	હેતુલક્ષી	સામાન્ય અભ્યાસ	૩ કલાક	૩૦૦

૨. શારીરિક ક્ષમતા કસોટી
(પ્રાથમિક પરીક્ષામાં સફળ થયેલ હોય તેવા ઉમેદવારો માટે)

ઉમેદવાર	પરીક્ષા	લાયકી ધોરણ	ઊંચાઈ	વજન	છાતી (ફુલાવીને)
તમામ પુરૂષ	૫૦૦૦ મીટર દોડ	૨૫ મિનિટ	૧૬૫ સે.મી.	૫૦ કિ.ગ્રા.	૮૪ ૫
તમામ મહિલા	૧૬૦૦ મીટર દોડ	૯.૩૦ મિનિટ	૧૫૮ સે.મી.	૪૫ કિ.ગ્રા.	-

અનુસૂચિત જનજાતિ(ST)ના પુરૂષ ઉમેદવારને ૫ સે.મી અને મહિલા ઉમેદવારને ૨ સે.મી.ની છૂટછાટ મળવા પાત્ર છે.⋆

૩.મુખ્ય પરીક્ષા
(નિયત શારીરિક ક્ષમતા કસોટીમાં લાયક ઠરેલ હોય અને નિયત શારીરિક માપદંડ ધરાવતા હોય તેવા ઉમેદવારો માટે)

ક્રમ	પરીક્ષાનો પ્રકાર	પ્રશ્નપત્રનું નામ	સમય	કુલ ફાળવેલ ગુણ
૧	વર્ણનાત્મક	ગુજરાતી	૩ કલાક	૨૦૦
૨		અંગ્રેજી	૩ કલાક	૨૦૦
૩		સામાન્ય અભ્યાસ-૧	૩ કલાક	૨૦૦
૪		સામાન્ય અભ્યાસ-૨	૩ કલાક	૨૦૦
મુખ્ય લેખિત પરીક્ષાના કુલ ગુણ				૮૦૦
વ્યક્તિત્વ કસોટી (ફક્ત મુખ્ય લેખિત પરીક્ષામાં લાયક ઠરેલ હોય તેમના માટે)				૧૦૦
આખરી પસંદગી માટે ગણતરીમાં લેવાના થતા કુલ ગુણ				૯૦૦

પ્રાથમિક કસોટીના પ્રશ્નપત્રમાં કુલ ૩૦૦ હેતુલક્ષી પ્રશ્ન હોય છે પ્રત્યેક પ્રશ્નના સાચા જવાબ માટે ૧ ગુણ મળવા પાત્ર છે જ્યારે પ્રત્યેક ખોટા અને ખાલી મૂકેલા પ્રશ્ન માટે (-૦.૩૩) કુલ ગુણમાં નેગેટીવ થાય છે.

પ્રાથમિક કસોટીનો વિગતવાર અભ્યાસક્રમ નીચે મુજબ છે.

સામાન્ય અભ્યાસ (પ્રાથમિક પરીક્ષા)

ઈતિહાસ

સિંધુ ખીણની સભ્યતા, વૈદિક યુગ – જૈન ધર્મ અને બૌધ્ધ ધર્મ, મૌર્ય અને ગુપ્ત સામ્રાજ્ય, ચોલા અને પલ્લવ રાજવંશો, ગુજરાતના મહત્વના રાજવંશો, ભારતમાં યુરોપિયનોનું આગમન, ભારતમાં બ્રિટિશ શાસન, ભારતનો ૧૮૫૭નો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ, ૧૯મી સદીમાં બારત અને ગુજરાતમાં ધાર્મિક અને સામાજિક સુધારા આંદોલનો, ભારતની સ્વતંત્રતા માટેની ચળવળ, ભારત અને વિદેશમાં ભારતીય ક્રાંતિકારીઓ, ગુજરાત અને ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓનો ફાળો અને ભૂમિકા, સ્વાતંત્ર્યોત્તર ભારતમાં મહાત્મા ગાંધી અને સરદાર પટેલની ભૂમિકા, આઝાદી પછીનું ભારત, ગુજરાતના દેશી રાજ્યોના શાસકોના સુધારાવાદી

પગલાઓ

સાંસ્કૃતિક વારસો

ભારત અને ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો, ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ અને મૌખિક પરંપરા, ગુજરાતની કળા અને કસબ, આદિવાસી જનજીવન, ગુજરાતના તીર્થસ્થળો અને પર્યટનસ્થળો

ભારતીય રાજ્ય વ્યવસ્થા, બંધારણ, સામાજિક ન્યાય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધો

ભારતીય બંધારણ – ઉદ્‌ભવ અને વિકાસ, લાક્ષણિકતાઓ, આમુખ, મૂળભૂત અધિકારો અને ફરજો, માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો, અગત્યના બંધારણીય સુધારા, મહત્વની જોગવાઈઓ અને અંતર્નિહિત માળખું, સંઘ અને રાજ્યના કાર્યો, રાષ્ટ્રપતિ અને રાજ્યપાલની ભૂમિકા, બંધારણીય સંસ્થાઓ, વૈધાનિક, નિયમનકારી અને અર્ધ-ન્યાયિક સંસ્થાઓ, પંચાયતી રાજ, જાહેર નીતિ અને શાસન, અધિકાર સંલગ્ન મુદ્દાઓ, ભારતની વિદેશનીતિ, કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારની અગત્યની નીતિઓ અને કાર્યક્રમો

ભારતીય અર્થતંત્ર અને આયોજન

સ્વતંત્રતાના પર્વે ભારતીય અર્થતંત્ર, ભારતીય અર્થતંત્ર : નવા આર્થિક સુધારાઓ, નીતિ આયોગ, કૃષિ ક્ષેત્ર અને ઉદ્યોગ ક્ષેત્રમાં વિવિધ આર્થિક નીતિઓ અને સુધારાઓ બેંકિંગ અને વીમો, ભારતીય અર્થતંત્ર પર ખાનગીકરણનો પ્રભાવ, વિકાસ, પડકારો અને તકો, ભારતીય જાહેર વિત્ત વ્યવસ્થા, કેન્દ્ર અને રાજયના નાણાંકીય સબંધો, વસ્તુ અને સેવા કર (GST)

ભૂગોળ

સામાન્ય ભૂગોળ : સૂર્યમંડળ, ભૌતિક ભૂગોળ : ભારત, ગુજરાત અને વિશ્વના સંદર્ભમાં, સામાજિક ભૂગોળ : ભારત, ગુજરાત અને વિશ્વના સંદર્ભમાં : વસ્તીનું વિતરણ, આર્થિક ભૂગોળ : અર્થતંત્રના મુખ્ય વિભાગો, કૃષિ, ઉદ્યોગ, સેવાઓ

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું સ્વરૂપ અને ક્ષેત્ર, ભારતીય વૈજ્ઞાનિકોનું યોગદાન, ઈન્ફર્મેશન અને કમ્યુનીકેશન ટેક્નોલોજી (આઈસીટી), ઈ-ગવર્નન્સ, અંતરીક્ષ / અવકાશ અને સંરક્ષણ સેવાઓમાં, ભારતની ઊર્જા નીતિ અને પરમાણુ નીતિ, પર્યાવરણ વિજ્ઞાન

સામાન્ય બૌદ્ધિક ક્ષમતા

પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની મહત્વની સાંપ્રત ઘટનાઓ

મેરિટને આધારે પ્રાથમિક કસોટીમાં લાયક ઠરનાર કુલ જગ્યાના ૧૦ ગણા ઉમેદવારોને શારીરિક કસોટી માટે બોલાવવામાં આવે છે જેમાં શારીરિક યોગ્યતા મુજબ લાયક ઠરનાર ઉમેદવારને મુખ્ય કસોટીમાટે બોલાવવામાં આવે છે જેનો અભ્યાસ ક્રમ નીચે મુજબ છે.

ગુજરાતી (મુખ્ય પરીક્ષા)

નિબંધ, વિચાર વિસ્તાર, સંક્ષેપીકરણ, ગદ્યસમીક્ષા, ઔપચારિક ભાષણો, પત્રકાર પરિષદ માટે ઉદ્‌બોધન, પ્રચાર માધ્યમો માટે નિવેદનો, પત્રલેખન, ચર્ચાપત્ર, અરજીલેખન, અહેવાલ લેખન, સંવાદ કૌશલ્ય, ભાષાંતર, ગુજરાતી વ્યાકરણ.

English (Mains Exam)

Essay, Letter Writing, Press Release, Press Appeal, Report Writing, , Dialogue Writing, Formal Speech, Precis Writing, Reading Comprehension, English Grammar, Translation

સામાન્ય અભ્યાસ - ૧ (મુખ્ય પરીક્ષા) (માધ્યમ - ગુજરાતી / અંગ્રેજી)

ભારતનો ઈતિહાસ

સિંધુ ખીણની સભ્યતા, મૌર્ય અને ગુપ્ત સામ્રાજ્ય, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ : તક્ષશીલા, નાલંદા અને વલભી, ભારતમાં યુરોપિયનોનું આગમન, ૧૭૫૭ થી ૧૮૫૬, જમીન મહેસૂલ પધ્ધતિ, કાયમી જમાબંધી, રૈયતવારી અને મહાલવારી, શિક્ષણ પધ્ધતિ, ભારતનો ૧૮૫૭નો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ, સ્વતંત્રતા ચળવળ અને સ્વાતંત્ર્યોત્તર એકીકરણમાં સરદાર પટેલની ભૂમિકા, ભારત અને વિદેશમાં ભારતીય ક્રાંતિકારીઓ, આઝાદ હિંદ ફોજ

અને સુભાષચંદ્ર બોઝ, આઝાદી પછીનું ભારત

સાંસ્કૃતિક વારસો

ભારતીય સંસ્કૃતિ તથા પ્રાચીનથી અર્વાચીન સમય સુધીના તેના કળા સ્વરૂપો, સાહિત્ય, શિલ્પ, ભારતીય ચલચિત્રો અને રંગભૂમિ તથા તેનો સમાજ પર પ્રભાવ, ગુજરાત કળા અને કસબ, ગુજરાતી રંગભૂમિ, ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ, ગુજરાતના દરીયાકાંઠાની સંસ્કૃતિ અને આદિવાસી સંસ્કૃતિ

ભૂગોળ

ગુજરાત અને ભારતની ભૌતિક લાક્ષણિકતાઓ, આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ : પ્રાથમિક, દ્વિતીય, તૃતીય અને ચતુર્થ, સામાજિક અને વસ્તી વિષયક ભૂગોળ, વિકાસકીય અને પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ, ટકાઉ વિકાસ, વૈશ્વિકરણ

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

ઉમદા માનવ જીવન માટે વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને ઈનોવેશનનો સમન્વય, રોજ બરોજના જીવનમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી, ઈન્ફોર્મેશન અને કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી : (આઈસીટી), ઈ-ગવર્નન્સ અને ભારત, સાયબર ક્રાઈમ અને સાઈબર સિક્યોરીટી બાબતે નીતિઓ, ભારતનો અંતરિક્ષ કાર્યક્રમ, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે ભારતીયોની સિધ્ધિ, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં ઈન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઈટ્સ સંબંધિત બાબતો

વર્ષ ૨૦૧૮માં, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ની પ્રથમ બેચમાં કેળવણીધામ અને સરદારધામમાં અભ્યાસ કરી ૧૦ દીકરા અને ૩ દીકરીઓ મળી કુલ ૧૩ ઉમેદવારોની પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર તરીકે પસંદગી થયેલી છે સાથે વર્ષ ૨૦૧૯ની, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ની ભરતીમાં કેળવણીધામ અને સરદારધામમાંથી કુલ ૬૩ વિદ્યાર્થીઓ હાલ પ્રાથમિક અને શારીરિક કસોટીમાં ઉત્તીર્ણ થઈ મુખ્ય પરીક્ષા આપેલ છે.

પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરાષ્ટ્રીય કક્ષાની મહત્વની સાંપ્રત ઘટનાઓ

સામાન્ય અભ્યાસ – ૨ (મુખ્ય પરીક્ષા)
(માધ્યમ – ગુજરાતી / અંગ્રેજી)

ભારતીય રાજ્ય વ્યવસ્થા અને બંધારણ

ભારતનું બંધારણ અને તેની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ, સંઘ તથા રાજ્ય સરકારોના કાર્યો, રાજયપાલની ભૂમિકા

કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો વચ્ચે સત્તાનું વિભાજન, મહત્વના બંધારણીય સુધારા, સંસદ અને રાજ્ય વિધાન ગૃહ-માળખું, ભારતમાં ન્યાયપાલિકા

લોકપ્રશાસન અને શાસન

લોકપ્રશાસનનો અર્થ, પ્રકૃતિ તથા કાર્યક્ષેત્ર, લોકશાહીમાં મૂલ્કી સેવાની ભૂમિકા, વિકાસ પ્રક્રિયા – નાગરિક સમાજ, બિન-સરકારી સંગઠનો તથા અન્ય સહભાગીઓની ભૂમિકા, વૈધાનિક, નિયમનકારી અને વિવિધ અર્ધન્યાયિક સંસ્થાઓ, સુશાસન અને ઈ-શાસન, જાહેર સેવા અધિનિયમ, અધિકાર સંલગ્ન મુદ્દાઓ, મહત્ત્વની આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ, એજન્સી, વિવિધ સંગઠનો અને તેમનું માળખું

લોકસેવામાં નીતિશાસ્ત્ર

નીતિશાસ્ત્ર અને માનવ સંવાદ, નીતિશાસ્ત્રનાં પરિમાણો, વ્યક્તિગત અને જાહેર સંબંધમાં નીતિશાસ્ત્ર, માહિતી અધિકાર કાયદો, જાહેર સેવા કાયદો અને તેની અસરો, વલણ : મૂળ તત્ત્વો, કાર્યો, વિચારો અને વર્તણૂંક / વ્યવહાર, ચારિત્ર્ય અને રાજકીય વલણ, ભાવનાત્મક બુધ્ધિમતા, નીતિશાસ્ત્ર સંબંધિત મુદ્દાઓ અને પડકારો –

ભ્રષ્ટાચારવિરોધી તંત્ર, લોકપાલ, લોકઆયુક્ત, ઉપરોક્ત વિષયો સબંધિત બાબતોનો કેસસ્ટડી

ભારતીય અર્થતંત્ર અને આયોજન

ભારતીય અર્થતંત્ર : કામગીરીનો ઉદ્દભવ અને વિકાસ, નાણાં અને બેકિંગ માટે નિયમનકારી માળખું, ભારતીય જાહેર વિત્ત વ્યવસ્થા, ભારતીય કર પદ્ધતિ, જાહેર ખર્ચ, જાહેર દેવું, ગ્રામીણ વિકાસ – પડકારો અને નીતિઓ, વિદેશી સંસ્થાકીય રોકાણ (FII) અને વિદેશી પ્રત્યક્ષ રોકાણ (FDI), ગુજરાતનું અર્થતંત્ર – એક અવલોકન, આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓ : ઊર્જા, બંદરો, માર્ગો, હવાઈ મથકો, રેલ્વે, ટેલિ કમ્યુનિકેશન.

મુખ્ય લેખિત પરીક્ષામાં આયોગે નિયત કરેળ લાયકી ગુણ મેળવનાર જગ્યાના આશરે ત્રણ ગણા ઉમેદવારને મૌખિક કસોટી માટે બોલાવવામાં આવે છે.

વ્યકિતત્વ કસોટીમાં ઉમેદવારની સાર્વજનિક સેવાઓ માટે યોગ્યતાનું મૂલ્યાંકન, વર્તમાન બાબતોમાં રૂચી, સ્પષ્ટ અને તાર્કિક પ્રદર્શન, વિવિધતા અને ઊંડાણ પૂર્વકની સમજ, સામાજિક સુશીલતા અને નેતૃત્વની ક્ષમતા તથા બૌદ્ધિક અને નૈતિક ભાવના સાથે ઉમેદવારની માનસિક ક્ષમતાનો પરીક્ષણ કરવામાં આવે છે.

મુખ્ય પરીક્ષા અને મૌખિક કસોટીના સંયુક્ત ગુણને આધારે ઉમેદવારની મેરિટને આધારે નિયુકિત માટે આયોગ દ્વારા ગૃહ મંત્રાલયને ભલામણ કરવામાં આવે છે.

વર્ષ ૨૦૧૮માં, પોલીસ ઇન્સ્પેકટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ની પ્રથમ બેચમાં કેળવણીધામ અને સરદારધામમાં અભ્યાસ કરી ૧૦ દીકરા અને ૩ દીકરીઓ મળી કુલ ૧૩ ઉમેદવારોની પોલીસ ઈન્સ્પેકટર તરીકે પસંદગી થયેલી છે સાથે વર્ષ ૨૦૧૯ની, પોલીસ ઇન્સ્પેકટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ની ભરતીમાં કેળવણીધામ અને સરદારધામમાંથી કુલ ૬૩ વિદ્યાર્થીઓ હાલ પ્રાથમિક અને શારીરિક કસોટીમાં ઉતીર્ણ થઈ મુખ્ય પરીક્ષા આપેલ છે. જે માંથી વ્યકિતત્વ કસોટી માટેના લાયક ઉમેદવારની યાદી આયોગ દ્વારા થોડા દિવસોમાં રજૂ થશે. હાલ વર્ષ ૨૦૨૦ની પોલીસ ઇન્સ્પેકટર(બિન હથિયારી) વર્ગ-૨ની પ્રાથમિક કસોટી માટે કેળવણીધામ અને સરદારધામમાંથી આશરે ૨૧૫ થી વધારે વિદ્યાર્થીઓ કરી રહ્યા છે આ તમામની સફળતા માટે આપણે શુભેચ્છા આપીએ.

આમ જો સુદઢ ઈચ્છા શક્તિ હોય તો પરીક્ષામાં સફળતા મેળવવી મુશ્કેલ નથી, ફકત તે વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવાની દ્રઢ ઈચ્છા શકિત(Strong Will Power), આત્મવિશ્વાસ(Self Confidence), સતત પરિશ્રમ(Constant Efforts) યોગ્ય માર્ગદર્શનનો સમન્વય થવો જરૂરી છે. ઈચ્છા શક્તિ, આત્મવિશ્વાસ અને સતત પરિશ્રમ કરવાની શકિત વિદ્યાર્થી ધરાવે છે તો ચોથું સોપાન માર્ગદર્શન જે સરદારધામ અને કેળવણીધામ દ્વારા પૂરું પાડવામાં આવે છે. આમ ચારેયના સમન્વયથી વિદ્યાર્થીનું એક પોલીસ ઈન્સ્પેકટર બનવાનું લક્ષ્ય પૂર્ણ થશે.

જીવનમાં કેળવણીનું મહત્ત્વ

-ગાંધીજી

નવી કેળવણી

હું તો કૉલેજની કેળવણીમાં ધરમૂળથી પલટો કરું ને એનો દેશની જરૂરિયાતોની સાથે મેળ સાધું. યંત્રશાસ્ત્રના ને બીજા ઇજનેરોને માટે પદવીઓ રખાય. એમને જુદા જુદા ઉદ્યોગોની જોડે જોડી દીધેલ હોય, ને એ ઉદ્યોગોને જે ગ્રેજ્યુએટો જોઈએ તેમને તાલીમ આપવાનું ખરચ એ ચલાવનારા જ આપે. દાખલા તરીકે ટાટા કંપનીની પાસે એવી અપેક્ષા રખાય કે તેમને જે ઇજનેરો જોઈએ તેમને કેળવવાને માટે તે રાજ્યની દેખરેખ નીચે એક કૉલેજ ચલાવે. તે જ પ્રમાણે મિલમાલિકોનાં મંડળ મળીને પોતાને જોઈતા ગ્રેજ્યુએટો કેળવવાની કૉલેજો ચલાવે. એવું જ બીજા અનેક ઉદ્યોગોને વિશે. વેપારને માટે પણ કૉલેજ હોય. પછી 'આર્ટ્સ', ડૉક્ટરી ને ખેતીવાડી રહ્યાં. આજે કેટલીયે ખાનગી 'આર્ટ્સ' કૉલેજો સ્વાવલંબનપૂર્વક ચાલી રહેલી છે. એટલે રાજ્ય પોતાની 'આર્ટ્સ' કૉલેજો ચલાવવી બંધ કરે ડૉક્ટરી કૉલેજો પ્રમાણપત્રવાળી ઇસ્પિતાલોની સાથે જોડેલી હોય. એ કૉલેજો ધનિકોમાં લોકપ્રિય છે એટલે તેઓ એ કૉલેજોને નભાવવા માટે સ્વેચ્છાએ પૈસા આપે એવી અપેક્ષા રખાય. અને ખેતીવાડીની કૉલેજો સ્વાવલંબી હોય તો જ એનું નામ સાર્થક થાય. મને કેટલાક ખેતીવાડીના ગ્રેજ્યુએટોનો કડવો અનુભવ થયેલો છે. એમનું જ્ઞાન છીછરું હોય છે. એમને વહેવારુ અનુભવ હોતો નથી. પણ જો તેમને સ્વાવલંબી ને દેશની જરૂરિયાતો પૂરી પાડનારી વાડીઓમાં ઉમેદવારી કરવી પડી હોય તો તેમને પદવી મેળવ્યા પછી ને જેની નોકરી કરતા હોય તેને ખરચે અનુભવ મેળવવાની જરૂર ન રહે.

હરિજનબંધુ, ૧-૮-'૩૭, ૧૬૬

સરકારી વિદ્યાપીઠો કેવળ પરીક્ષા લેનારી સંસ્થાઓ જ

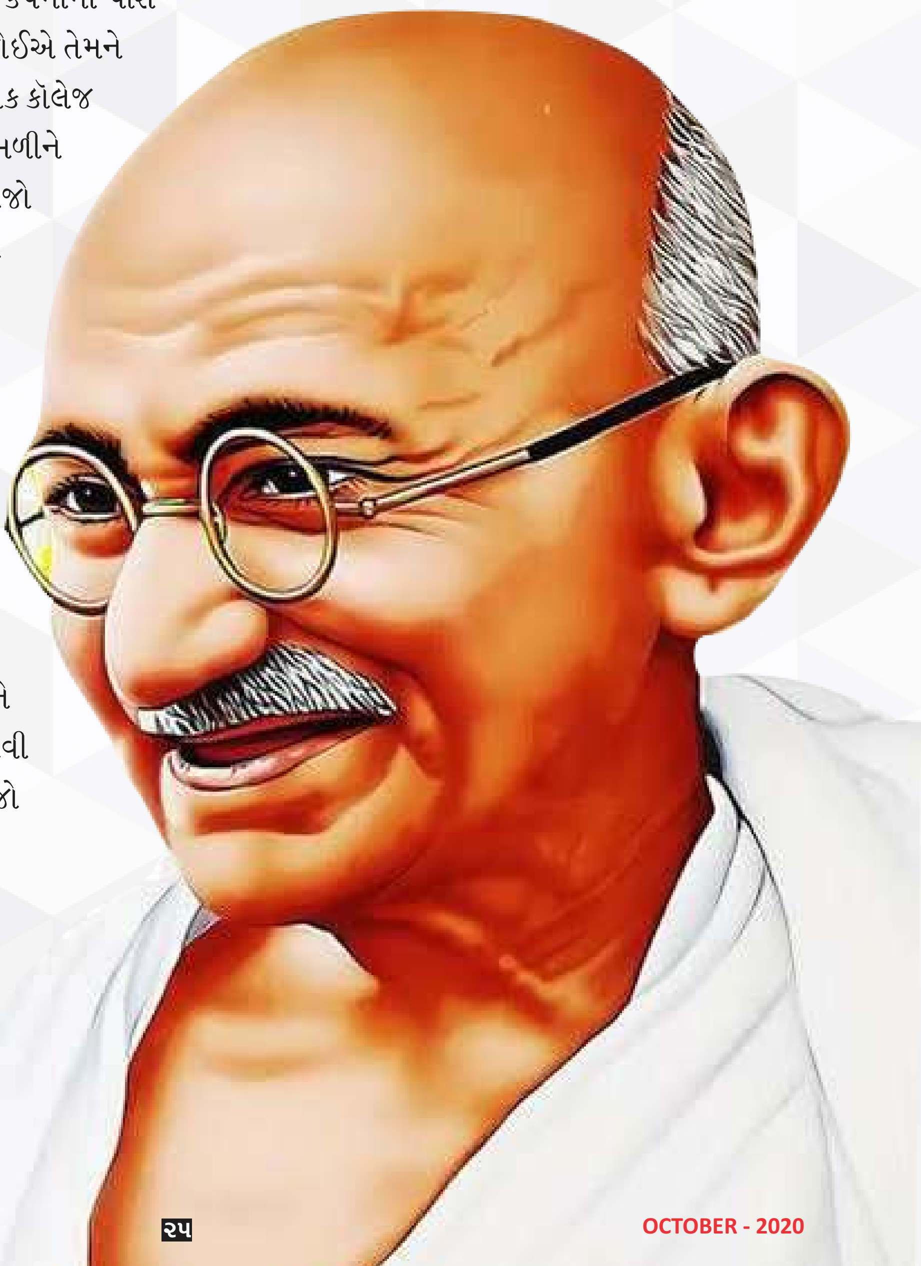

રહે, અને પોતાનું ખરચ પરીક્ષાઓની ફીમાંથી કાઢી સ્વાવલંબી બને.

વિદ્યાપીઠો કેળવણીના આખા ક્ષેત્રની સંભાળ રાખશે, અને કેળવણીનાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં અભ્યાસક્રમો તૈયાર કરશે અને મંજૂર કરશે. કોઈ પણ ખાનગી નિશાળ તે પ્રાંતની વિદ્યાપીઠની અગાઉથી મંજૂરી લીધા વિના ચાલવી ન જોઈએ. વિદ્યાપીઠ (યુનિવર્સિટી) ના 'ચાર્ટર' સુપાત્ર અને પ્રામાણિક માણસોના કોઈ પણ મંડળને છૂટે હાથે અપાવા જોઈએ; માત્ર એટલી ચોખવટ હંમેશાં રાખવી જોઈએ કે એ વિદ્યાપીઠો પાછળ સરકારને કંઇ જ ખરચ નહીં કરવું પડે. સરકાર માત્ર એક મધ્યવર્તી કેળવણી ખાતું જ ચલાવશે.

હરિજનબંધુ, ૩-૧૦-'૩૭, ૨૩૫

નવી વિદ્યાપીઠો

નવી વિદ્યાપીઠોનો વા દેશમાં ચાલી રહ્યો છેઃ ગુજરાતને ગુજરાતી ભાષા સારુ, મહારાષ્ટ્રને મરાઠી સારુ, કર્ણાટકને કાનડી સારુ, ઉત્કલને ઊડિયા સારું, આસામને આસામી સારુ, મને લાગે છે કે આમ ભાષા પરત્વે વિદ્યાપીઠો હોવી જોઈએ.

પણ આ વિચારોનો અમલ કરવામાં કંઈક ઉતાવળ થતી હોય એમ લાગે છે. પ્રથમ પગલા લેખે ભાષાવાર પ્રાંતો થવા જોઈએ. તેનું રાજતંત્ર જુદું હોવું આવશ્યક છે.

નવી વિદ્યાપીઠો થાય તેના પહેલાં તેની ભૂમિકારૂપે તે ભાષા જ્યાં છેવટ લગી માધ્યમ હોય એવી છેવટ સુધીની કેળવણીવાળી શાળાઓ હોવી જોઈએ. તો જ વિદ્યાપીઠનું વાતાવરણ જામ્યું કહેવાય. વિદ્યાપીઠ ટોચ છે. પાયો મજબૂત ન હોય તો મજબૂત ટોચની આશા ન રખાય.

નવી વિદ્યાપીઠો થાય તેના પહેલાં તેની ભૂમિકારૂપે તે ભાષા જ્યાં છેવટ લગી માધ્યમ હોય એવી છેવટ સુધીની કેળવણીવાળી શાળાઓ હોવી જોઈએ. તો જ વિદ્યાપીઠનું વાતાવરણ જામ્યું કહેવાય. વિદ્યાપીઠ ટોચ છે. પાયો મજબૂત ન હોય તો મજબૂત ટોચની આશા ન રખાય.

વળી,હજુ આપણે પશ્ચિમના પ્રભાવમાંથી મુક્ત નથી થયા. જેઓ માનતા હોય કે પશ્ચિમમાં જ સર્વસ્વ છે ને જ્ઞાનમાત્ર ત્યાંથી જ મળે એમ છે તેઓને મારે કંઇ કહેવાપણું ન હોય. પશ્ચિમમાં કંઇ જ સારું નથી અથવા ન મળે એમ મેં કદી નથી માન્યું. ત્યાં શું સારું છે ને શું નઠારું છે એ સમજવા જેટલી પ્રગતિ આપણે નથી કરી. પરદેશી રાજ્યથી સ્વતંત્ર થયા એટલે પરદેશી ભાષા કે વિચારના દબાણમાંથી આપણે છૂટયા છીએ એમ કહેવાય નહીં. તેથી ડાહ્યા માણસોનો ધર્મ છે કે નવી વિદ્યાપીઠ સ્થાપવાની ખટપટમાં પડતાં પહેલાં થોડો શ્વાસ લે. વિદ્યાપીઠો માત્ર પૈસાથી કે મોટાં મકાનોથી નથી બનતી. વિદ્યાપીઠોની પાછળ લોકમત હોવો જોઈએ, મોટું શિક્ષકમંડળ હોવું જોઈએ; સૂક્ષ્મ વિવેક હોવો જોઈએ.

મારી દ્રષ્ટિએ વિદ્યાપીઠોને સારુ દ્રવ્ય કાઢવાનો ધર્મ હકૂમતનો નથી. લોકમાં એ ધગશ હોય તો પૈસો લોકો જ કાઢે. આમ થયેલી વિદ્યાપીઠો શોભી નીકળે. જ્યાં તંત્ર પરાયું છે ત્યાં બધું ઉપરથી ટપકે છે એટલે લોકો પરાધીન રહે છે. જ્યાં લોકનું તંત્ર છે ત્યાં બધું નીચેથી ઊંચે જાય છે ને તેથી તે ટકે છે, શોભે છે અને લોકોને પોષે છે. વિદ્યાધનમાં રેડાયેલું ધન સારી જમીનમાં વવાયેલ બીજની જેમ અનેકગણું વળતર આપે છે. પરદેશી તંત્ર નીચે સ્થપાયેલી વિદ્યાપીઠે એથી ઊલટું કામ કર્યું છે. બીજું થવું અશકય હતું. એટલે ભારતવર્ષ જ્યાં લગી સ્થિર ન થાય ત્યાં લગી નવી વિદ્યાપીઠો કરવામાં હું બહુ ભય જોઉં છું.

હરિજનબંધુ, ૨-૧૧-'૪૭,૩૪૮

પ્રૌઢશિક્ષણ

મોટી ઉંમરનાં સ્ત્રીપુરૂષોને કેળવવાનું કે ભણાવવાનું કામ જો મારે હસ્તક હોય તો હું મારા વિદ્યાર્થીઓને પોતાના મુલકનો વિસ્તાર અને તેની મહત્તાનો ખ્યાલ આપીને તેમની કેળવણીની શરૂઆત કરું. આપણાં ગામડાંઓના વતનીઓને મન પોતાનું ગામ તે જ પોતાનો આખો દેશ. તે લોકો જો પરગામ જાય તો ત્યાં પોતાનું ગામ એ જ જાણે પોતાનો આખો મુલક કે વતન હોય તેવી વાત કરે છે. હિંદુસ્તાન શબ્દ તેમને મન કેવળ ભૂગોળની ચોપડીઓમાં વપરાતો બોલ છે. આપણાં ગામડાંઓમાં કેવું ઘોર અજ્ઞાન વસે છે તેનો આપણને ખ્યાલ સરખો નથી. આપણાં ગામડાંનાં ભાઈઓ ને બહેનો આપણા દેશ પર ચાલતી પરદેશી હકૂમત કે તેનાં માઠાં ફળ વિશે કશું જાણતાં

નથી.....એ હકૂમતની બલામાંથી કેમ છૂટવું તેની તેમને સમજ નથી. વળી તેમને એ વાતનો પણ ખ્યાલ નથી કે પરદેશીઓની અહીં હકૂમત ચાલે છે તેનું એક કારણ તેમની પોતાની જ નબળાઈઓ કે ખામીઓ છે, અને બીજું એ પરદેશી અમલની બલાને કાઢવાને પોતાનું જે સામર્થ્ય છે તેનું તેમને ભાન નથી. તેથી મોટી ઉંમરનાં આપણાં ભાઈબહેનોની કેળવણીનો સૌથી પહેલો હું એવો અર્થ કરું છું કે મોઢાના બોલથી; એટલે કે,સીધી વાતચીતથી તેમને સાચી રાજકીય કેળવણી આપવી..... આ મોઢાની કેળવણી સાથે જ લખવા- વાંચવાનું ભણતર પણ ચાલે. આ કામમાં ખાસ આવડતની જરૂર છે. એને અંગે ભણતરનો ગાળો બને તેટલો ટૂંકો કરવાને ખાતર અનેક પદ્ધતિઓ અજમાવવામાં આવે છે.

રચનાત્મક કાર્યક્રમ, ૨૧-૨

(પ્રૌઢ વર્ગના) શિક્ષકોએ આવી ગડમથલ કરવાની કશી જરૂર નથી. જે ટૂંકા ક્રમો શીખવાય છે તે પછી ભણેલું ભુલાયા વિના ન જ રહે. એ અટકાવવાનો એક જ રસ્તો એ છે કે એ શિક્ષણનું અનુસંધાન ગ્રામવાસીઓની દૈનિક જરૂરિયાતો જોડે કરવું. લખવા-વાંચવાનું શુષ્ક જ્ઞાન ગ્રામવાસીઓના જીવનનો કાયમનો અંશ અત્યારે પણ નથી, ને કદી થઈ પણ ન શકે. એમને એવું જ્ઞાન અપાવું જોઈએ જેનો તેમને રોજના વહેવારમાં ઉપયોગ કરવો પડે. એ જ્ઞાન એમના પર પરાણે લદાવું ના જોઈએ. એમનામાં એને માટેની ભૂખ જાગેલી હોવી જોઈએ. આજે એમને જે મળે છે તેની તેમને ગરજ કે કદર નથી. ગ્રામવાસીઓને ગામઠી ગણિત, ગામઠી ભૂગોળ, ગામઠી ઈતિહાસ અને તેમને રોજ વાપરવું પડે એવું જ્ઞાન — વાંચન, લેખન, પત્રલેખન ઈ.-આપો. તેઓ એવું જ્ઞાન પચાવશે ને ભણતર આગળ વધારશે. તેમને રોજિંદા વહેવારના ખપનું કંઈ જ્ઞાન ન આપે એવી ચોપડીઓનું કામ નથી હોતું.

હરિજનબંધુ, ૨૩-૬-૧૯૪૦, ૧૧૫

તેથી ડાહ્યા માણસોનો ધર્મ છે કે નવી વિદ્યાપીઠ સ્થાપવાની ખટપટમાં પડતાં પહેલાં થોડો શ્વાસ લે. વિદ્યાપીઠો માત્ર પૈસાથી કે મોટાં મકાનોથી નથી બનતી. વિદ્યાપીઠોની પાછળ લોકમત હોવો જોઈએ, મોટું શિક્ષકમંડળ હોવું જોઈએ; સૂક્ષ્મ વિવેક હોવો જોઈએ.

ટીમ સરદારધામ

UPSC
પરીક્ષાની તૈયારી માટે યોજાયેલ વેબિનાર

UPSC પરીક્ષાની તૈયારી કરવા બાબતે પાટીદાર સમાજના IAS અધિકારીઓ દ્વારા ઉમેદવારોને માર્ગદર્શન આપવા સરદારધામ આયોજિત ઓનલાઈન કાર્યક્રમ

આગામી ઑક્ટોબર-૨૦માં જે ઉમેદવારો UPSCની પ્રિલિમ પરીક્ષા આપવાના છે તેમને માર્ગદર્શન આપવા માટે સરદારધામ દ્વારા તા.૫ સપ્ટેમ્બર ૨૦ના રોજ ઓનલાઈન કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. સરદારધામ તેમજ કેળવણીધામના પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયા પ્રેરણા આપવા માટે ખાસ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. વક્તા તરીકે ડૉ. ધવલભાઈ પટેલ IAS, સુરત કલેક્ટર ઉપસ્થિત રહ્યા હતા તેમજ શ્રી કરણજીત વડોદરિયા IAS, જોઈન્ટ સેક્રેટરી, ફાઈનાન્સ એન્ડ ટ્રાન્સપોર્ટ, દાદરા નગર હવેલી, દીવ અને દમણ, શ્રી કાર્તિક જીવાણી જેમણે તાજેતરમાં જ UPSCની IAS પરીક્ષા સમગ્ર દેશમાં ૮૪મા ક્રમે, ગુજરાતમાં પ્રથમ ક્રમે પાસ કરેલ છે આ બંને વિશેષ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન શ્રી કાનજીભાઈ ભાલાળા (ચેરમેનશ્રી, ધ વરાછા કો. ઓ. બેંક, સુરત)એ કર્યું હતું. કાર્યક્રમની શરૂઆતમાં શ્રી મનીષભાઈ કાપડિયાએ ઉપસ્થિત સૌનું સ્વાગત કર્યું.

સરદારધામના પ્રમુખ સેવક ગગજી સુતરિયાએ આ કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત સૌ મહેમાનો તથા કાર્યક્રમ નિહાળી રહેલા સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ઉમેદવારોને સરદારધામ ટ્રસ્ટવતી હૃદયપૂર્વક આવકાર્યાં. મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણના ઉદ્દેશ સાથે સરદારધામની હાલની પ્રવૃત્તિઓ તથા યુવા શક્તિના સર્વાંગી વિકાસ માટે ત્રિપલ G વિશે જાણકારી આપી. સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ૧૦ હજાર દીકરા-દીકરીઓને તાલીમ આપીને વહીવટીતંત્રમાં મોકલવા, ૧૦ હજાર બિઝનેસમેન તૈયાર કરવા તેમજ ૧ લાખ યુવા તેજ/તેજસ્વિનીનું સંગઠન બનાવવું તથા સમાજને ઉપયોગી થવું. આમ સરદારધામનું મિશન યુવા શક્તિને પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવા માટેનું છે. કાર્યક્રમમાં સૌને શુભેચ્છા પાઠવી.

મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણના ઉદ્દેશ સાથે સરદારધામની હાલની પ્રવૃત્તિઓ તથા યુવા શક્તિના સર્વાંગી વિકાસ માટે ત્રિપલ G વિશે જાણકારી આપી. સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ૧૦ હજાર દીકરા-દીકરીઓને તાલીમ આપીને વહીવટીતંત્રમાં મોકલવા, ૧૦ હજાર બિઝનેસમેન તૈયાર કરવા

શ્રી કાનજીભાઈ ભાલાળાના પૂછેલા અલગ-અલગ પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં ડૉ. ધવલભાઈ પટેલે જણાવ્યું કે મેં MBBS પૂરું કર્યા પછી ઈન્ટર્નશીપ દરમ્યાન UPSC તથા PG માટેની તૈયારી સાથે શરૂ કરેલી. મેં બંને પરીક્ષાઓ પાસ કરેલી. મારા પિતા TDO હોવાના કારણે ઘરમાં વહીવટી વાતાવરણ હતું. આથી મને વહીવટી સેવા કરવાની પ્રેરણા મળી અને હું IASની પરીક્ષા પાસ કરી વહીવટીતંત્રમાં જોડાયો. આ સેવા ક્ષેત્રમાં આખા જિલ્લામાં એક સાથે મોટી

સંખ્યામાં લોકોની સેવા કરી શકાય છે. સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓમાં સફળતા મેળવવા માટે કેવા પ્રકારની તૈયારી કરવી પડે, કઈ બાબતનું મહત્વ વધારે છે. તે વિશે માહિતી આપી. વિદ્યાર્થીઓનો અભ્યાસ કયા માધ્યમમાં કરવો જોઈએ તે બાબતે તેમણે જણાવ્યું કે આપણે માતૃભાષામાં જ બાળકોને ભણાવવા જોઈએ. જેના કારણે ઓછી મહેનતે બાળકો શીખી શકે તેમજ કોઈપણ વિષયને સમજવામાં મુશ્કેલીઓ ઓછી પડે તેમજ રજૂઆત સારી રીતે કરી શકે. કલેક્ટર બનવું હોય તો સૌ પ્રથમ UPSCની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાનું ફોર્મ લાવીને ભરવું જોઈએ. ફોર્મ ભરેલું હશે તો તૈયારી કરવાની ઈચ્છા થશે, પ્રયત્ન કરવાનું મન થશે. UPSCની તૈયારી માટે સ્પીપામાં પ્રવેશ બાબતે તેમણે જણાવ્યું કે UPSCની પરીક્ષાની પેટર્ન મુજબ જ અહીં પણ પરીક્ષા લઈને મેરીટ પ્રમાણે સ્ક્રીનીંગ કરીને પ્રવેશ આપવામાં આવે છે. આ સંસ્થામાં પ્રિલિમ જાતે ક્લીયર કરી હોય તો સ્પીપા મેઈન્સ માટે મદદ કરે છે. UPSCમાં અલગ-અલગ ૨૪ પ્રકારની સર્વિસ મળે છે જે બધી જ સિવિલ સર્વિસના નામે ઓળખાય છે. પરીક્ષા એક જ હોય છે પરંતુ મેરીટના આધારે અલગ-અલગ સર્વિસ ફાળવવામાં આવે છે. આખા દેશના અંદાજે ૫ થી ૮ લાખ ઉમેદવારો આ પરીક્ષા આપે છે. તેમાંથી લગભગ ૧ હજાર ઉમેદવારોની પસંદગી થાય છે. પરીક્ષા ખૂબ અઘરી નથી. છતાં પસંદગીની ટકાવારી ઓછી હોવાના કારણે આપણને અઘરી લાગે છે. આ પરીક્ષા ભારતની માન્ય ભાષાઓમાંથી કોઈપણ એક ભાષાના માધ્યમથી આપી શકાય છે. આનું મટીરીયલ આખા દેશને ધ્યાનમાં રાખીને મોટાભાગે અંગ્રેજીમાં મળતું હોય છે. ગુજરાતના ઉમેદવારોએ

આ પરીક્ષામાં સફળતા માટે વિષય પસંદગીમાં ગ્રેજ્યુએશન વખતે આપણો જે મુખ્ય વિષય હોય તે પસંદ કરવો જોઇએ.

GPSC તેમજ UPSC એમ બંને પરીક્ષાઓ આપવી જોઈએ. વિદ્યાર્થી કૉલેજનાં પ્રથમ વર્ષમાં પ્રવેશ મેળવે ત્યારથી જ આ પરીક્ષાની તૈયારી માટેનો આદર્શ સમય ગણાય. અમારી સાથે ઑફિસમાં અધિકારીઓ છે તેમને કામ કરવાની જવાબદારીઓ સાથે અધિકાર પણ આપવામાં આવે છે. જેથી તે લોકો કામ કરીને સારૂં પરિણામ આપે છે. આ રીતે દરેકે પોતાના ક્ષેત્રમાં બીજાને કામ સોંપી એડમિનેસ્ટ્રેશન માટે સમય કાઢવો જોઈએ. UPSCની પ્રિલિમ અને મેઈન્સ પાસ કર્યા બાદ ઈન્ટરવ્યૂ માટે ખાસ તૈયારી કરીને જવું પડે છે કારણ કે આ તૈયારીનું ખૂબ મહત્વ છે.

શ્રી કાનજીભાઈ ભાલાળાના પૂછેલા અલગ-અલગ પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં શ્રી કરણજીત વડોદરિયાએ જણાવ્યું કે મારા પિતાના એડવોકેટ તરીકેના વ્યવસાયને કારણે મેં B.Com, L.L.B. કરેલું છે. નાનપણમાં કલેક્ટર વિશે વાત સાંભળેલી તેથી મને પણ તે સમયu IAS કે IPS બનવાની ઈચ્છા થયેલી. આ પરીક્ષા સામાન્ય પ્રવાહ કે વિજ્ઞાન પ્રવાહના વિદ્યાર્થીઓ માટે સરખી જ હોય છે. જે મહેનત કરે છે તેને સફળતા મળે છે. આ પરીક્ષા પાસ કરીને વહીવટીક્ષેત્રમાં જોડાઈને આપણે આપણા ભૂતકાળને કે ક્ષેત્રને ભૂલી શકીએ છીએ. આ પરીક્ષા આપી ત્યારે મેં નક્કી કર્યું હતું કે પ્રિલિમ આપ્યા પછી સફળતા ન મળે તો સળંગ ચાર વર્ષ સુધી સફળતા મેળવવા માટે કઠોર પરિશ્રમ કરવો. આ પરીક્ષામાં સફળતા માટે દરેક વિષયમાં એવરેજ ૫૫% થી વધારે ગુણ લાવીએ તો સફળ થવાની શક્યતા રહે છે. ઘણા લોકો નોકરી કરતાં કરતાં પણ આ પરીક્ષા આપે છે અને સફળતા પ્રાપ્ત કરે છે. આ પરીક્ષામાં ધારો કે સફળતા ન મળે તો પણ તેઓ જ્યાં જાય છે

ત્યાં પોતાનો વિકાસ કરતા હોય છે ને સફળતા મેળવે છે.

શ્રી કાનજીભાઈ ભાલાળાના પૂછેલા અલગ-અલગ પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં શ્રી કાર્તિક જીવાણીએ જણાવ્યું કે મને પહેલીથી જ સિવિલ સર્વિસમાં સેવા કરવાનો શોખ હતો. મારા પિતા વ્યવસાયમાં ડૉક્ટર છે. મેં પ્રિલિમ અને મેઈન્સ જાતે તૈયારી કરીને આપી હતી. પ્રથમ પ્રયત્ને હું IPS થયો મારું સપનું IAS થવાનું હતું. હું ફરીથી પરીક્ષામાં એપીયર થયો અનેં છજીની પરીક્ષા પાસ કરી. મેં આ પરીક્ષાના ઈન્ટરવ્યૂ માટે કોચીંગ લીધું હતું કારણ કે આનાથી ઉમેદવારને પર્સનાલીટી ઉભરી આવે છે. બાકી પરીક્ષાઓ માટે ઓનલાઈન ફ્રીમાં ઘણું મટીરીયલ મળી રહે છે. જેથી વિદ્યાર્થી ઘરે બેઠા જાતે જ પરીક્ષાની તૈયારી કરીને પાસ કરી શકે છે. આ પરીક્ષામાં સફળતા માટે વિષય પસંદગીમાં ગ્રેજ્યુએશન વખતે આપણો જે મુખ્ય વિષય હોય તે પસંદ કરવો જોઈએ. જો તે વિષય ન હોય તો તમારા રસનો વિષય પસંદ કરવો જોઈએ. પરીક્ષામાં સફળ થવા માટે હાર્ડ વર્ક અને થોડુંક લક કામ કરે છે. હાર્ડ વર્ક આપણા કન્ટ્રોલમાં છે અને તે જ સફળતાની મોટી ચાવી છે. પ્રિલિમમાં સફળતા માટે છેલ્લા એક મહિનામાં જે વાંચેલું છે તેનું રિવિઝન કરવું, તેમજ જૂના પાંચ વર્ષના પેપરોની પ્રેક્ટિસ કરવી. આ માટે જરૂરી ન્યુઝપેપર્સ વાંચવા. દરરોજ કેટલા કલાક મહેનત કરવી તેના કરતા કેવી મહેનત કરીએ છીએ તે વધારે મહત્વનું છે. સફળતા માટે મન લગાવીને વાંચવાથી વધારે યાદ રહે છે અને અંદાજે દરરોજ ૧૨ થી ૧૪ કલાક જેટલું વાંચન કરવું જોઈએ.

કાર્યક્રમને અંતે ગણપતભાઈ ધામેલિયાએ સૌને માર્ગદર્શન આપવા બદલ ત્રણેય વક્તાઓનો આભાર માન્યો.

આપણે માતૃભાષામાં જ બાળકોને ભણાવવા જોઈએ. જેના કારણે ઓછી મહેનતે બાળકો શીખી શકે તેમજ કોઈપણ વિષયને સમજવામાં મુશ્કેલીઓ ઓછી પડે તેમજ રજૂઆત સારી રીતે કરી શકે. કલેક્ટર બનવું હોય તો સૌ પ્રથમ UPSCની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાનું ફોર્મ લાવીને ભરવું જોઈએ. ફોર્મ ભરેલું હશે તો તૈયારી કરવાની ઈચ્છા થશે, પ્રયત્ન કરવાનું મન થશે.

ટીમ GPBO યુથ અમદાવાદ

GPBO ડેડિકેટર વિંગનો શુભારંભ

સરદારધામ મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત સમસ્ત પાટીદાર સમાજના યુવા શક્તિના સર્વાંગી વિકાસ માટે કામ કરતી સંસ્થા છે. સરદારધામ GPBO યુવાનોને પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડે છે. અત્યાર સુધીમાં ૧૪૦૦૦ થી વધારે યુવા ઉદ્યોગ સાહસિકો આમાં જોડાઈ ચુક્યા છે અને પોતાના બિઝનેસનો વિકાસ કરી રહ્યા છે. અત્યારે હાલ અલગ-અલગ શહેરોમાં GPBOની ૧૨ વિંગ કાર્યરત છે અને નવી-નવી વિંગનો ઉમેરો થઈ રહ્યો છે.

GPBOના ૧૫ સપ્ટેમ્બર ૨૦ના રોજ ૨ વર્ષ પૂર્ણ થયા તે હેતુથી ડેડિકેટર વિંગની શરૂઆત લોકડાઉનમાં થયેલી પરંતુ તેનું આજે લોન્ચિંગ કરવામાં આવી રહ્યું છે. GPBO છે તો હૂંફ છે અને હૂંફ છે તો હોપ છે. GPBO એ માત્ર બિઝનેસ પ્લેટફોર્મ જ નહી પરંતુ બિઝનેસ ઈન્સ્ટિટ્યુટ છે જેમાં બિઝનેસ કરતી વ્યક્તિ તથા બિઝનેસ શરૂ કરવા માટે

વિચારી રહ્યા છે તેવા તમામ યુવાનો જોડાઈ ગયા છે અને જોડાઈ રહ્યા છે. GPBOના માધ્યમથી ઉદ્યોગ સાહસિકોને તેમના બિઝનેસમાં પડતી મુશ્કેલીઓનું સમાધાન તેમજ બિઝનેસનું બહોળું નેટવર્ક પૂરૂં પાડવામાં આવે છે. તેથી કહેવાય છે કે જેનું નેટવર્ક મોટું તેની નેટવર્થ મોટી.

સરદારધામના પ્રમુખ સેવક ગગજીભાઈ સુતરિયાએ આ વિંગના ઓનલાઈન શુભારંભ કાર્યક્રમમાં જણાવ્યું કે સરદારધામના ઉપપ્રમુખશ્રી, GCCIના પ્રમુખશ્રી નટુભાઈ પટેલ, સરદારધામના મંત્રીશ્રી, GCCIના ઉપપ્રમુખશ્રી કે. આઈ. પટેલ તેમજ મિટિંગમાં ઉપસ્થિત યુવા ઉદ્યોગ સાહસિકોને આવકાર્યા. GPBOએ ૨ વર્ષના ટૂંકાગાળામાં જે પ્રગતિ કરી છે તે બદલ સૌને અભિનંદન પાઠવું છું તેમજ આજથી શરૂ થઈ રહેલી આ વિંગના તમામ સભ્યોને પણ શુભકામના પાઠવું છું. સૌ સાથે મળીને વિકસે તેવો મારો હૃદયનો ભાવ છે. પાટીદાર સમાજ માટે એકતાથી આર્થિક સમૃધ્ધિનું અભિયાન GPBO છે. તે પાટીદાર સમાજનું કલ્પવૃક્ષ છે. આજે આ પ્રસંગે હું ત્રણ ખુશીઓ વ્યક્ત કરું છું. (૧) GPBOના ૨ વર્ષ પૂર્ણ થયા છે. (૨) GCCIમાં પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ સરદારધામના સ્થાપક ટ્રસ્ટીઓ છે. (૩) આજે ડેડિકેટર વિંગનું લોન્ચિંગ છે. આજે આપ સૌને આટલી મોટી સંખ્યામાં મળીને આવકારું છું અને ખુશી અનુભવું છું.

GCCIના ઉપપ્રમુખ તથા સરદારધામના મંત્રીશ્રી કે. આઈ. પટેલે પ્રસંગોચિત ઉદ્દબોધનમાં સૌને અભિનંદન પાઠવ્યા તથા આજે આપ સૌ નેટવર્કિંગથી જે બિઝનેસ કરો છો તે આજના સમયની માંગ છે. આપ સૌ આત્મનિર્ભરતા તરફ આગળ વધી રહ્યા છો તે ખુશીની વાત છે. તેમણે શૂન્યમાંથી સર્જન કરીને કેમિકલ ક્ષેત્રે ખૂબ પ્રગતિ કરી છે. પોતાના અનુભવમાંથી આગળ વધવા માટે પ્રેરણાદાયી માર્ગદર્શન આપ્યું તેમજ જણાવ્યું કે જ્યાં જરૂર પડ્યે ત્યાં અમો આપની સાથે છીએ.

GCCIના પ્રમુખશ્રી તથા સરદારધામના ઉપપ્રમુખશ્રી નટુભાઈ પટેલે પોતાના અનુભવોના ભાથામાંથી કઈ રીતે આગળ વધવું તે અંગે પોતાનો પ્રતિભાવ આપતા જણાવ્યું કે કોઈપણ નવો બિઝનેસ શરૂ કરતી વખતે કોઈકની મદદની જરૂર પડતી હોય છે. આવા સમયે પોતાના નજીકના જે હોય તેમની મદદ મળતી હોય છે. બિઝનેસ ડેવલપ કરવા માટે સારા નેટવર્કિંગની જરૂર પડે છે માટે નેટવર્કિંગ વધારવું ખૂબ જરૂરી છે. GPBOના અલગ-અલગ વિંગમાં દર અઠવાડિયે રૂબરૂ કે ઓનલાઈન મિટિંગ યોજાય છે તેજ રીતે દર મહિને આખા ગુજરાતના તમામ વિંગની પણ ડિજિટલ મિટિંગ થવી જોઈએ. જે માટે સરદારધામ તમને પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડે છે. આનાથી તમારું નેટવર્ક ખૂબ મોટું થશે. સરદારધામ તમારો પાસપોર્ટ છે. સરદારધામના પ્લેટફોર્મ દ્વારા હું માનું છું કે આવતા પાંચ વર્ષમાં અલગ-અલગ શહેરોમાં ૧૦૦ ચેપ્ટર કાર્યરત હશે.

મિટિંગના અંતે GPBO યુથ કન્વીનરશ્રી ભાવિન પટેલે સૌનો આભાર માન્યો અને જણાવ્યું કે વડીલોના આશીર્વાદથી લોકડાઉનમાં પણ એક પણ મિટિંગ બંધ રહી નથી. આ રીતે અન્ય સમાજ પણ પ્રેરણા લઈ આગળ વધે તેવી શુભેચ્છા. સમગ્ર મિટિંગનું સંચાલન GPBO ડેડિકેટર વિંગના કેપ્ટન દેવાંગ પટેલે કર્યું હતું.

પાટીદાર સમાજ માટે એકતાથી આર્થિક સમૃધ્ધિનું અભિયાન GPBO છે. તે પાટીદાર સમાજનું કલ્પવૃક્ષ છે. આજે આ પ્રસંગે હું ત્રણ ખુશીઓ વ્યક્ત કરું છું. (૧) GPBOના ૨ વર્ષ પૂર્ણ થયા છે. (૨) GCCIમાં પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ સરદારધામના સ્થાપક ટ્રસ્ટીઓ છે. (૩) આજે ડેડિકેટર વિંગનું લોન્ચિંગ છે.

ટીમ GPBO યુથ અમદાવાદ

GPBO મુંબઇ શુભારંભ

GPBO (ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ ઓર્ગેનાઇઝેશન)ની ભવ્ય શરૂઆત તારીખઃ-૧૫-૦૯-૧૮ ના રોજ જી.એમ.ડી.સી. ગ્રાઉન્ડ ખાતે કરવામાં આવી હતી. હાલ તેમાં ૧૩,૭૦૦ થી વધુ બિઝનેસમેન જોડાયેલા છે. ગુજરાતના અલગ અલગ ૪ ઝોનમાં હાલ તેની ૧૨ વિંગ કાર્યરત છે. જેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ પરસ્પર નેટવર્કિંગ દ્વારા એકબીજાને વેપાર-ઉદ્યોગ આપવાનો, નવા ઉદ્યોગસાહસિકો તૈયાર કરવાનો તેમજ શિક્ષિત અને સક્ષમ

યુવાનોને રોજગારી પૂરી પાડવાનો છે.

જોતજોતામાં તેને તારીખ:૧૫-૦૯ મંગળવારના રોજ ૨ વર્ષ પુરા થયાં. તેની ઉજવણીના ભાગરૂપે ૧૨ વિંગમાં વધુ એક છોગા સમાન મુંબઇ ઝોન ખાતે એક નવી વિંગ આરંભ કરવાની પૂર્વ તૈયારીના ભાગરૂપે તે જ દિવસે રાત્રે ૯ ક્લાકે "GPBO મુંબઇ શુભારંભ" કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં યુવાનોનો ઉત્સાહ વધારવા શ્રી દિયાળભાઇ વાઘાણી (ઉપપ્રમુખ-સરદારધામ, કપુ જેમ્સ-મુંબઇ) ,શ્રી કાનજીભાઇ પટેલ-મુંબઈ (સ્થાપકટ્રસ્ટી-સરદારધામ), શ્રી ભાવિન પટેલ- અમદાવાદ (ટ્રસ્ટી એવમ યૂથ કન્વીનર - સરદારધામ) , શ્રી કાંતિભાઇ ભાવાણી-મુંબઈ (ટ્રસ્ટીશ્રી - સરદારધામ), શ્રી ઉમેશભાઇ સોરઠિયા-અમદાવાદ, શ્રી ભરતભાઇ મોડીયા (કન્વીનર-મુંબઈ), શ્રીમતી અંજુબેન પટેલ -મુંબઇ તેમજ ગગજી સુતરીયા (પ્રમુખસેવક- સરદારધામ) એ હાજરી આપી હતી.

પ્રમુખસેવક ગગજીભાઇ સુતરિયાએ યુવાનોને પોતાના વક્તવ્યમાં જણાવ્યું કે GPBO એ માત્ર સંગઠન નથી. પરંતુ સૌનું સહિયારું સપનું છે. એ એક આઇડીયા છે. એક વિચાર છે. એક કલ્પવૃક્ષ સમાન આર્થિક ઐતિહાસિક અભિયાન છે. નવી-નવી તકો પૂરી પાડવાનું પ્લેટફોર્મ છે. જ્યાં સ્વના વિકાસની વાત નથી પણ સાથે મળીને પરસ્પર સંઘભાવનાથી સર્વનો વિકાસ કરવાની વાત છે. જ્યાં વાદ-વિવાદ કે સત્સંગ-કથાની વાત નથી પણ વિકાસવાદ અને વિકાસકથાની વાત છે. પાટીદાર સમાજનો ઇતિહાસ લખાશે ત્યારે એમાં GPBO ની કામગીરીની ચોક્કસથી નોંધ લેવામાં આવશે. એવું એમણે જણાવ્યું.

યુવાનોને છેલ્લે સંદેશ આપતાં ગગજીભાઇએ જણાવ્યું કે જો જિંદગીમાં તમારે આગળ વધવું હોય તો ગુરૂઓની પરિભાષા બદલવી પડશે. ટાટા , બિરલા, અઝીઝ પ્રેમજી, મુકેશ અંબાણી જેવાં ઘણાં સફળ બિઝનેસમેન છે. જે લાખો લોકોને રોજગારી આપે છે. પ્રમાણિકતાથી ટેક્ષ ભરે છે. તેમને તમારે રોલ મોડેલ બનાવવા પડશે. બિઝનેસ ગુરૂ બનાવવા પડશે. કથાઓ કરવી હોય તો રાષ્ટ્રકથાઓ કરવી પડશે, સત્સંગ કરવો હોય તો વિકાસનો સત્સંગ કરવો પડશે. જીવનમાં આગળ આવવા માટે હીરો નહીં પણ ઝીરો બનીને કામ કરવું પડશે.

શ્રી કાનજીભાઇ પટેલ અને શ્રી દીયાળભાઇ વાઘાણી એ GPBO સંગઠનના કાર્યને એવમ્ યુવાનોના ઉત્સાહને બિરદાવતાં જણાવ્યું કે આપ સૌ પરસ્પરના સહયોગથી આગળ વધો. અમારા વડીલોનો સાથ-સહકાર અને આશીર્વાદ હંમેશાં આપની સાથે રહેશે. જ્યારે આવા સમાજના રત્નો – સમાજ અગ્રણીઓ યુવાનોને જ્યારે આવો અનેરો ઉત્સાહ પૂરો પાડે ત્યારે ખરેખર સમાજ, દેશ અને દુનિયાનો વિકાસ તો હાથવેંતમાં જ ગણી શકાય.

હાલના કોરોનાના વૈશ્વિક મહામારીના કપરા કાળમાં પણ GPBOમાં જોડાયેલ કોઇ બિઝનેસમેન મંદીમાં સપડાયેલ નથી. તે GPBOની એક અકલ્પનીય સફળતા ગણી શકાય. આજના યુવાનો એ દેશની આવતીકાલ છે ત્યારે એ સૌ સાથે મળીને વિકાસ કરે એ આજના સમયની તાતી જરૂરિયાત પણ છે. સંગઠન એ એક એવી તાકાત છે જેના દ્વારા કોઇપણ મુશ્કેલીનો સામનો કરી શકાય છે. ગામથી લઇ વિશ્વ સુધી વિસ્તરણ કરી સૌ ઉદ્યોગવીરો આ આર્થિક ઐતિહાસિક અભિયાનમાં જોડાય અને પરસ્પર ઉપયોગી થાય તો GPBO થકી સમાજમાં એક નવી આર્થિક ક્રાંતિ આવી શકે છે. આગામી સમયમાં બીજા સમાજ પણ આનું અનુકરણ કરે અને તેમના સમાજના યુવાનોને પૂરતી તક પૂરી પાડે તો દરેક સમાજની પ્રગતિ અને તે દ્વારા દેશની પ્રગતિ આકાશને આંબશે એમાં કોઇ શંકાને સ્થાન નથી.

આજના યુવાનો એ દેશની આવતીકાલ છે ત્યારે એ સૌ સાથે મળીને વિકાસ કરે એ આજના સમયની તાતી જરૂરિયાત પણ છે. સંગઠન એ એક એવી તાકાત છે જેના દ્વારા કોઇપણ મુશ્કેલીનો સામનો કરી શકાય છે.

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણ

તમામ ઓદ્યોગિક-વેપારી મિત્રો માટે સોનેરી અવસર

GPBS (ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ સમિટ-૨૦૧૮/૨૦૨૦) ની ભવ્ય સફળતા બાદ સમાજના પ્રથમ હરોળના ૧૦૦૦૦ તેમજ ૧૫૦૦૦ જેટલાં નાના - મધ્યમ બિઝનેસમેન, સમાજના વિવિધ પ્રોફેશનલ અંગો અને સરદારધામ યુવા તેજ-તેજસ્વીની (૧ લાખ સંગઠન) મળીને લાખો લોકો સુધી આપની કંપનીની પ્રોડક્ટના માર્કેટિંગ, બ્રાન્ડિંગ અને લોન્ચિંગ માટેનું ઉત્તમ પ્લેટફોર્મ એટલે "સરદારધામ-એક વિચાર" ઇ-મેગેઝિન.

તો આવો મિત્રો...સાંપ્રત પરિસ્થિતિ તેમજ આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં સમયની સાથે તાલ મિલાવવા **પરવડે તેવા જાહેરાતના નવા દર** સાથેના અજોડ માધ્યમ એવા "સરદારધામ-એક વિચાર" ઇ-મેગેઝિનમાં જાહેરાત આપી સરદારધામ વેબસાઇટ – સોશિયલ મીડિયા, ફેસબુકના માધ્યમથી આપણાં બિઝનેસનો બહોળો પ્રચાર કરી સફળતાના શિખરો સર કરીએ...જય સરદાર...

"સરદારધામ-એક વિચાર" - ઇ-મેગેઝિન માટે જાહેરાતના નવા દર

વાર્ષિક (માસિક કુલ-૧૨ અંક)

જાહેરાતના દર (તારીખ :- ૦૧-૦૮-૨૦ થી લાગુ)

- બીજું ટાઇટલ (અંદરનું) રૂા. ૧,૦૦,૦૦૦/- A-4 સાઇઝ GST INCL.
- ત્રીજું ટાઇટલ (અંદરનું) રૂા. ૭૫,૦૦૦/- A-4 સાઇઝ GST INCL.
- ચોથું ટાઇટલ (બહારનું) રૂા. ૬૦,૦૦૦/- A-4 સાઇઝ GST INCL.
- મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક ક્વાર્ટર પેજ માટે રૂા.૧૫,૦૦૦/- એ-૪ સાઇઝનું ક્વાર્ટર પેજ GST INCL.
- મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક હાફ પેજ માટે રૂા.૨૫,૦૦૦/- A-4 સાઇઝનું હાફ પેજ GST INCL.
- મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક ફુલ પેજ માટે રૂા.૫૦,૦૦૦/- A-4 સાઇઝ GST INCL.

મેગેઝિનમાં ઓછામાં ઓછા ૧ વર્ષ માટે જાહેરાત આપવી જરૂરી છે.

મેગેઝિનમાં આપની કંપનીની જાહેરાત માટે ડિઝાઇન આપના તરફથી આપવાની રહેશે.

૧ વર્ષની જાહેરાતની રકમનો ચેક અને ડિઝાઇન એડવાન્સમાં એક સાથે મોકલી આપવાના રહેશે.

મેગેઝિનમાં જાહેરાત માટે કે અન્ય કોઇ માહિતી માટે ૯૮૭૯૯૯૪૯૬૭ / ૭૫૭૫૦૦૧૫૯૬ પર સંપર્ક કરવો.

સરદારધામ, વૈષ્ણોદેવી સર્કલ,
એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

/Sardardham1 · /sardardham_ · www.sardardham.org · info.sardardham@gmail.com
+91 7575001548 · @sardardham_ · Sardardham_Info · /Sardardham

વૃંદા મનજીત
જાણીતા લેખિકા

ભૂખ હૈ તો સબ્ર કર

તમે મનમાં કોઈ ઈશ્વરનું ધ્યાન કરીને ઉપવાસ કરવાનું પ્રણ લીધું છે? અઠવાડિયામાં એક દિવસ ભૂખ્યાં રહીને (ઉપવાસ કરીને) જે ખાવાની ના પાડી હોય તે ખાવાનું મન થતું રહ્યું હોય એવું થયું છે? મેં મારી બહેનને પૂછ્યું કે આજે ઉપવાસ છે તો તબીયત સાચવજે. તો તેણે કહ્યું, ‘સાબુદાણાની ખીચડી, બટાકાનું શાક, શક્કરિયાં, સૂરણ, શિંગના લાડવા, શિંગોડાની કઢી, રાજગરાની દશમી, સફરજન, કેળાં, ઓરેન્જ જ્યૂસ, બદામનું દૂધ વગેરે તો બનાવ્યું છે, પછી ચક્કર આવવા લાગ્યા એટલે ડૉક્ટરને પૂછ્યું તો તેમણે કહ્યું છે કે લીંબુનું શરબત પી લેજો એટલે ચક્કર મટી જશે.’ આટલું બોલતાં બોલતાં તો હાંફી ગઈ હતી. તમારી હાલત પણ એવી જ છે? ઉપવાસ કર્યાના બીજા દિવસે સવારે ઊઠીને તરત જ જાતભાતનાં વ્યંજન બનાવીને-ખાઈને ધરપત મેળવી છે?

અઠવાડિયામાં એક ઉપવાસ કરતાં તમે હાંફી જાઓ છો. તો વિચારો કે આપણા દેશમાં કરોડો લોકો એવાં છે જે રાત્રે ભૂખ્યાં પેટે સુએ છે, એટલે નહીં કે તેઓએ ઉપવાસ કર્યો હોય છે પરંતુ એટલા માટે કે તેમની પાસે ખાવા માટે ભોજન જ નથી હોતું, કે તે ખરીદવાના પૈસા નથી હોતા.

વિશ્વ ઈકોનોમિક ફોરમે એક વાત જણાવતાં કહ્યું છે કે ભારતમાં પાક ઉગાડવા એ કોઈ મુદ્દો નથી કારણ કે ભારતમાં દર વર્ષે ૨૨૫-૨૩૦ મિલિયન ટન અનાજ ઊગે છે જે વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં વધીને ૨૭૦ મિલિયન ટન થયું હતું. અધધધ અનાજ ઊગતું હોય છતાંય પ્રજા ભૂખી રહે એ કેવી વિડંબણા કહેવાય?

અસલમાં સમસ્યા એ છે કે આપણી પાસે અનેક વસ્તુઓ પ્રચૂર માત્રમાં છે જેમ કે અનાજ, શાકભાજી, ફળો, સ્વચ્છ હવા અને શુદ્ધ પાણી, પરંતુ આપણને તેનો યોગ્ય ઉપયોગ કે વિતરણ આવડતું નથી. અને જીવને કચોટે એવી વાત એ છે કે કોઈ ભૂખ્યાને નજરે જોઈને પણ અવગણીએ છીએ. આપણી સંવેદના બુઠ્ઠી થઈ ગઈ છે અને એવું પણ નથી વિચારતા કે સોસાયટીના ચારપાંચ લોકો ભેગાં થઈને તેમને

કોઈ વસ્તુ (અનાજ, રોજબરોજની વસ્તુઓ) આપીએ તો કપરા સમયમાં તેઓ પોતાનું જીવન વીતાવી શકે.

આમ જોઈએ તો આપણા દેશમાં અનાજ-ખાવાપીવાની વસ્તુઓનો બગાડ વિવિધ સ્તરે થઈ રહ્યો છે; જેમ કે, લણણી, પરિવહન, પ્રક્રિયા, પેકેજિંગ અને વપરાશ સમયે, ઉપરાંત મોટા ભાગનાં અનાજનો બગાડ તો તેના યોગ્ય સ્ટોરેજ ન હોવાને કારણે થઈ જાય છે. સરકાર દ્વારા નક્કી કરાયેલા ધારાધોરણો પ્રમાણે જ કરવા જતાં પણ ઘણું નુકસાન થાય છે. દા.ત. સરકારી નોટિફિકેશનમાં લખ્યું હોય કે જે પદાર્થ કે વસ્તુ કોઈ એક સ્થાને પરિવહન દ્વારા પહેલાં જમા કરવામાં આવી હોય તેને પહેલાં આગળ લઈ જવાની વ્યવસ્થા કરવી. હવે, પહેલાં ઘઉં, ચોખા, કઠોળ કે પછી ટાઈલ્સ કે લાકડાનો સામાન વગેરે અને ત્યાર પછી ટામેટાં, પાલક, કેળાં જેવા જલ્દી ખરાબ થઈ જાય એવાં શાકભાજી કે ફળો આવ્યાં હોય તો આવા સમયે પછી આવેલો સામાન પહેલાં તેના ગંતવ્ય સ્થાને પહોંચાડવો યોગ્ય ગણાય પરંતુ સરકારી ધોરણો એવું નથી કહેતાં તેથી સરકારી બાબુઓ નોટિફિકેશનને અનુસરીને જલ્દી ખરાબ ન થતી વસ્તુઓ પહેલાં આગળ જવા દે અને ત્યાં સુધીમાં તો અડધોઅડધ શાક, ફળો ખરાબ થઈ ગયાં હોય. પરંતુ આ તો સૂઝની વાત છે.

અઠવાડિયામાં એક ઉપવાસ કરતાં તમે હાંફી જાઓ છો. તો વિચારો કે આપણા દેશમાં કરોડો લોકો એવાં છે જે રાત્રે ભૂખ્યાં પેટે સુએ છે, એટલે નહીં કે તેઓએ ઉપવાસ કર્યો હોય છે પરંતુ એટલા માટે કે તેમની પાસે ખાવા માટે ભોજન જ નથી હોતું, કે તે ખરીદવાના પૈસા નથી હોતા.

સૌ જાણતાં જ હશો કે વિશ્વની બીજા નંબરે સૌથી વધુ વસ્તી ભારતમાં છે. માનવ જીવન ટકાવવા માટે ખોરાક અત્યંત જરૂરી છે. ઈન્ટરનેશનલ ફૂડ સિક્યોરિટી એન્ડ ન્યુટ્રિશન ઓર્ગેનાઈઝેશનના કહેવા પ્રમાણે લગભગ ૧૯ કરોડથી વધુ લોકો કુપોષિત છે. ભારતીય વસ્તીના આ લગભગ ૧૪-૧૫ ટકા છે જેમાં કહી શકાય કે ભારત વિશ્વની સૌથી મોટી કુપોષિત વસ્તીનું ઘર બની ચૂક્યું છે.

આટલું કહ્યું પણ અધૂરું છે જેમાં કહી શકાય કે યુએન દ્વારા અનુમાન કરવામાં આવ્યું છે કે ભારતમાં ઉત્પાદિત લગભગ ૪૦ ટકા ખોરાક વિવિધ પદ્ધતિઓ દ્વારા વેડફાય છે. આના કારણે દર વર્ષે ભારતના એક લાખ કરોડ રૂપિયા ખર્ચાય છે જે દેશના જીડીપી પર પણ અસર કરે છે. જો ગ્લોબલ હંગર ઈન્ડેક્સ (જીએસઆઈ)ની વાત કરીએ તો ૮૮ દેશોમાં ભારતનો ૬૩મો ક્રમ છે.

આજે આપણે અનેક જ્વલંત પ્રશ્નોનો સામનો કરી રહ્યાં છીએ જેવાં કે ક્લાઈમેટ ચેન્જ કે પ્રદૂષણ વગેરે જેના હોવા માત્રથી ઘણો ફેર પડે છે પરંતુ ફુગાવો થવાથી અર્થતંત્રમાં અનેક મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે. ખાદ્ય પદાર્થના મહત્ત્વને સમજવાની જરૂર છે અને શક્ય હોય ત્યાં સુધી ખોરાકના બગાડને ઘટાડવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ જે માટે પ્રત્યેક વ્યક્તિની વ્યક્તિગત જવાબદારી છે.

ખેતરમાં ઊભેલા પાકનો કોઈ કારણથી નાશ થવો, ટ્રાન્સપોર્ટમાં રાખેલાં અનાજને કોઈ અકસ્માતમાં નુકસાન પહોંચવું, પ્રોસેસિંગ કે પેકેજિંગ સમયે તે ખરાબ થાય તેને અટકાવવું આપણા સૌના હાથમાં નથી પરંતુ ઘરમાં સ્ટોર કરવામાં કે રાંધવામાં આવતો ખોરાક જો વધી જાય કે કોઈ કારણસર ખરાબ થઈ જાય તો તેને ઉકરડામાં જતું અટકાવવું આપણા જ હાથમાં છે. આ માટે થોડી કાળજીની જરૂર હોય છે.

- જો દર મહિને રેશન લાવતાં હો તો તે લેવા જતી વખતે લિસ્ટ તૈયાર કરો અને અંદાજે કેટલું જોઈશે તે પ્રમાણે વજન પણ લખી દો જેથી વધારાનો સામાન ઘરમાં ન આવે.
- તમારી પાસે વધી ગયેલું રેશન કે રાંધેલું ભોજન કે કામમાં ન આવનારી વસ્તુઓને જરૂરિયાતમંદ લોકોને આપી દેવું જોઈએ.

- એક રીતે જોઈએ તો ઋતુ પ્રમાણે ફળો, શાકભાજી કે અનાજ ખાવું જોઈએ. છતાંય ઘણા ઘરોમાં જોવા મળે છે કે વટાણા, ગાજરનો હલવો, પાકી કેરીનો રસ, મેથીની ભાજી કે કોથમીર અથવા ફૂદીનો જેવી વસ્તુઓને આખું વર્ષ સાચવી રાખવા માટે પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. જોકે, ઋતુ પ્રમાણે મળતાં ફળો અને શાકભાજી જે તે ઋતુમાં જ ખાવાં જોઈએ.
- જ્યારે અઠવાડિયાનાં શાકભાજી અને ફળો વાપરવાનો સમય આવે ત્યારે જે શાક અને ફળો જલ્દી ખરાબ થઈ જતાં હોય તે પહેલાં વાપરી નાખવા.

બોક્સ

ખોરાક સાચવવાની રીતો

- ભાજી – કોથમીર, ફૂદીનો, મેથીની કે પાલકની ભાજીના પાંદડાં કાઢી, મીઠાના કે સોડાના પાણીથી ધોઈ લો, નેપ્કિન પર સૂકવી દો. તેને જાળીવાળી થેલી નહીં તો જાળીવાળા ડબામાં ટિશ્યૂમાં લપેટીને મૂકો, લાંબા સમય સુધી તાજી રહેશે.
- શાક - શિમલા મરચું, કાકડી, રીંગણ જેવાં શાકને કાપડની થેલીમાં મૂકો જેથી તેમાં આવતો ભેજ ચૂસાઈ જાય.
- બટાકાની સાથે લસણ મૂકી રાખો જેથી બટાકા ખરાબ નહીં થાય.
- કાચી કેરીને મીઠાના પાણીમાં રાખો જેથી તે લાંબા સમય સુધી સારી રહેશે.
- ગાજરની બંને બાજુથી ડીટાં કાપીને એરટાઈટ કન્ટેનરમાં મૂકો, લાંબા સમય સુધી તાજાં રહેશે.
- મીઠા લીમડાનાં પાંદડાંને તળીને એરટાઈટ ડબામાં ભરી રાખો.
- ટામેટાંને તાજા રાખવા માટે પ્લાસ્ટિકની બેગમાં મૂકો જેમાં કાણા પાડેલાં હોય અથવા જાળીવાળી થેલીમાં મૂકો.
- આદું અને મરચાંની પેસ્ટ બનાવીને કાચની બોટલમાં ભરીને ફ્રીઝમાં મૂકો.
- દહીંમાં એક-બે ચમચી મધ નાખો તો તે ફ્રિઝ વગર બે ત્રણ દિવસ સુધી તાજું રહેશે.
- તુવેરની દાળ અને ચોખાને મોહીને રાખશો તો તેમાં જીવડાં નહીં પડે. અન્ય અનાજમાં કડવા લીમડાના પાન મૂકી રાખો.

અનાજને સાચવવું

જ્યારે પાકની ઋતુ આવે છે ત્યારે ઘણા સમાચારોમાં વાંચવા અને જોવા મળે છે કે ઘણું બધું અનાજ વરસાદના કારણે, ઉંદરના કોતરી જવાથી કે તેમાં ફૂગ વળવા કે જીવાત પડી જવાના કારણે બરબાદ થઈ ગયું છે. અનેક ખેડૂતો અને દૂધનો વ્યાપાર કરનારાઓને ટીવીમાં જોયાં છે કે સરકાર તરફથી તેમની વાત સાંભળવામાં ન આવવા અથવા યોગ્ય ભાવ ન મળવાના કારણે અઢળક શાક રસ્તા પર ફેંકી દીધું જે વાહનોની નીચે કચડાઈ ગયું, અથવા દૂધના કેનના કેન રસ્તા પર ઢોળી દીધાં. આવા સમયે શું તેઓને તેમના ગરીબ-ભૂખ્યાં ભાઈ બહેનો યાદ નથી આવતાં?

એવાં કેટલાંક ગોદામો હોય છે જેમાં વિતરણ માટેની વ્યવસ્થા સાથે અનાજ સ્ટોર કરવામાં આવે છે. સામાન્ય કરતાં આ ગોદામોની સાઈઝ મોટી હોય છે. તેમાં માલ લાવીને સ્ટોર કરવા અને ખરીદવા આવેલ વ્યાપારીને યોગ્ય રીતે અંદર આવી યોગ્ય રીતે સામાન સહિત બહાર જવા અને યોગ્ય ભુગતાન કરીને જવાની સારી વ્યવસ્થા કરવી પડે છે.

આ ઉપરાંત ઘણા નાના વ્યાપારીઓને મોટાં ગોદામોમાં પોતાનું અનાજ સંગ્રહવાનું મોંઘું પડતું હોય છે. આ પ્રકારના વ્યાપારીઓ માટે સાર્વજનિક ગોદામો બનાવવામાં આવ્યાં છે. જ્યાં તેઓ થોડા સમય માટે પોતાનું અનાજ સ્ટોર કરી શકે છે જેથી તેમને ઓછા ખર્ચમાં પોતાનું અનાજ સાચવવાની સગવડ મળી રહે છે.

બીજાં પ્રાઈવેટ ગોદામો હોય છે જેમાં ડીલરો અને વિતરકો પણ સામાન ખરીદવા આવે છે તે સાથે ઓનલાઈન મોકલવા માટેની, પેકિંગ માટેની વ્યવસ્થા પણ અહીં હોય છે.

સરકાર તરફથી પણ એવાં માર્કેટ તૈયાર કરવામાં આવે છે જ્યાં જથ્થામાં અનાજ રાખવામાં આવે છે અને ત્યાંથી જ ડીલરને સપ્લાય થાય છે.

બહુ ઓછા એવા ગોદામો હોય છે જ્યાં પદાર્થને સુરક્ષિત રાખવા માટે તેને યોગ્ય તાપમાન પણ નિશ્ચિત કરવામાં આવે છે. જેમાં તાજા ફૂલો, ફળો, શાકભાજી જેવી વસ્તુઓને માટે ખાસ પ્રકારના કોલ્ડ સ્ટોરેજ બનાવવામાં આવ્યાં છે.

ખેતરમાં ઊભેલા પાકનો કોઈ કારણથી નાશ થવો, ટ્રાન્સપોર્ટમાં રાખેલાં અનાજને કોઈ અકસ્માતમાં નુકસાન પહોંચવું, પ્રોસેસિંગ કે પેકેજિંગ સમયે તે ખરાબ થાય તેને અટકાવવું આપણા સૌના હાથમાં નથી પરંતુ ઘરમાં સ્ટોર કરવામાં કે રાંધવામાં આવતો ખોરાક જો વધી જાય કે કોઈ કારણસર ખરાબ થઈ જાય તો તેને ઉકરડામાં જતું અટકાવવું આપણા જ હાથમાં છે. આ માટે થોડી કાળજીની જરૂર હોય છે.

આપણે ઘરમાં રાંધેલો ખોરાક કેવી રીતે સાચવવો એ જણાવ્યું તો તેની સાથે કેટલાક લોકોએ શરૂ કરેલી સેવા વિશે પણ જાણવું રસપ્રદ થઈ રહેશે.

આ વાત ગુડગાંવની છે અહીં એક સોસાયટીના લોકોએ એક કમ્યૂનિટી ફ્રિઝ લગાવ્યું છે. ફ્રિઝમાં શાકાહારી અને માંસાહારી પદાર્થ રાખવા માટે જુદાં જુદાં ખાનાં કર્યાં છે, જેમાં લખ્યું હોય છે. લોકો પોતાના ઘરમાં રાંધેલો ખોરાક વધ્યો હોય તે સુરક્ષિત રીતે ડબામાં બંધ કરીને અહીં મૂકી જાય છે. (પહેલાંના જમાનામાં લોકો રાતના સમયે વાળુ કરવા આવતા. અર્થાત ગરીબ વસ્તીના લોકો પોતાના વાસણો લઈને ઘેર ઘેર જતાં અને ભોજન એકત્રિત કરતા. તેઓના પરિવારમાં થઈ રહે તેટલું તેઓને મળી જાય એટલે ઘેર જતાં અને બધાં સાથે જમતાં.) ડબામાં રાખેલા ભોજન પર શાકાહારી છે કે માંસાહારી એના સ્ટિકર લગાવવામાં આવે છે જેથી લેવા આવનારને ખબર પડે કે તેણે શું લેવાનું છે.

આમ કરવાથી માત્ર ઉકરડામાં કચરાનું પ્રમાણ ઘટ્યું છે તે સાથે જરૂરિયાતમંદોને ભોજન મળી રહે છે.

કેટલીક જગ્યાએ એવું પણ કરવામાં આવી રહ્યું છે કે કેક, પેસ્ટ્રી, બિસ્કુટ, ચોકલેટ જેવી વસ્તુઓ પણ રાખવામાં આવે છે જેથી જેનો જન્મદિવસ હોય તેઓ એ પ્રકારની વસ્તુઓ લઈ જઈ શકે. અમદાવાદની જ વાત કરીએ તો ઉનાળામાં અનેક સ્થાનોએ પરબ રાખવાની પ્રથા છે. મોટાં મોટાં માટલાં અને ગ્લાસ રાખવામાં આવે છે. એક જગ્યાએ એવું બન્યું કે એક પતિ-પત્ની આવ્યાં અને પાણી માગ્યું. હજુ તો પાણીનો ગ્લાસ હાથમાં લીધો કે તરત પત્નીને ચક્કર આવ્યાં અને તેઓ જમીન પર ઢળી પડ્યાં. ત્યાં કામ કરનારા વોલેન્ટિયર્સમાંથી એક વ્યક્તિએ પાસેની દુકાનમાંથી તાત્કાલિક કોલ્ડડ્રિંક આપ્યું જે પીવાથી બેનની તબિયત સુધરી. વધુ પડતા તાપથી આવું ક્યારેક થતું હોય છે. ત્યાર પછી ત્યાં લીંબુ, સાકર અને મીઠું રાખવાનું શરૂ કર્યું જેથી સખત તાપમાં કોઈ આવ્યું હોય અને ચક્કર આવતાં હોય તો તેમને માટે ખૂબ ઉપયોગી થઈ પડે.

બોક્સ
તમને ગમે તેવી વાત

જો તમારા ઘરમાં કોકવાર એવું થાય કે રસોઈ બની ગઈ અને પછી નક્કી થયું કે મહેમાનોને લઈને હોટલમાં જમવા જવાનું છે તો આટલું બધું ભોજન વધી જશે તો તેનું શું કરશો?

● દાળના થેપલાં – ઘઉંના લોટમાં મીઠું, મરચું, હળદર લોટના પ્રમાણમાં નાખો. હવે ડુંગળી ઝીણી સમારીને તેમાં નાખો. ભાવતાં હોય લીલાં મરચાં અને આદું પણ નાખી શકાય. હવે આ લોટ વધેલી દાળથી બાંધો અને થેપલાં બનાવી દો. દહીં સાથે ઘરનાને આ થેપલાં ખૂબ ભાવશે.

● ભાતના મુઠિયાં – ભાતને એકદમ મેશ કરી દો. તેમાં થોડો ઘઉં, બાજરી અને ચણાનો લોટ નાખો. તેમાં આદું-મરચાં, કોથમીર નાખો અને ચપટી ખાંડ પણ નાખી દો. લીંબુ ભાવતું હોય તો તે પણ નખાય. મુઠિયાં વાળીને તેને ધીમા તાપે તળી દો. સ્વાદિષ્ટ મુઠિયાં સોસ કે ચટણી સાથે ખાઈ શકાય.

● રોટલીના લાડુ/શાક – રોટલીનો ચૂરો કરી દો. તેમાં પ્રમાણસર ઘી અને ગોળ નાખો. તેના લાડવા વાળી દો અને ઉપર એક એક કાજુ મૂકી દો. માત્ર બાળકો જ નહીં, મોટાંને પણ ચંદ્રમુખી રોટલીના લાડવા ભાવશે.

● શાક – જો તમને સમજ ન પડતી હોય કે તમારા બનાવેલાં મિક્સ શાકનું શું કરવું? તો વાંચો, શાકમાં ફરીથી વઘાર કરો અને ગરમ મસાલો નાખીને થોડું ચટપટું બનાવો. આજની રોટલી બનાવો તેની ઉપર આ ગરમ કરેલું શાક પાથરી તેના રોલ બનાવી દો. જો એવું લાગે કે ખુલી જશે તો તેને ટુથપિક વડે બંધ કરી દો. જે ફ્રેંકી જેવા લાગશે અને બાળકો ખૂબ ભાવથી ખાશે.

● ઘણીવાર કેળાં પડી રહે છે અને લગભગ છેલ્લાં બે ત્રણ કેળાં તો કાળાં પણ પડી જાય છે અને છોલીએ તો તે સાવ પોચાં પડી ગયાં હોય છે. તેને ફેંકી ન દો. તેમાં અનેક ગુણ રહેલાં હોય છે. ૧. તેને છૂંદીને તેમાં લોટ ભેળવી મસાલો નાખી તેના થેપલાં બનાવી શકાય. ૨. તેનો મિલ્કશેક બનાવી શકાય પરંતુ તે તરત જ પી લેવો પડે. તેમાં સ્વાદ વધુ સારો કરવા બોર્નવીટા કે કૉફી નાખશો અથવા ઈલાયચીનો પાઉડર અને થોડાં ક્રશ કરેલાં બદામ અને કાજુ નાખશો તો વધુ સ્વાદિષ્ટ બનશે. હજુ એક વાત એવી છે કે આ પોચા અને કાળા પડી ગયેલા કેળામાં થોડી મુલતાની માટી નાખો, એલોવેરા જેલ અને ચપટી ચોખાનો લોટ નાખી ચહેરા/હાથ પર પેકની જેમ લગાવો. હલ્કું સુકાઈ જાય એટલે ઠંડા પાણીથી ધોઈ લો. તમારી ત્વચા ચમકવા લાગશે.

તો હવે છેલ્લે, આ લેખના હેડિંગની દુષ્યંતકુમાર ત્યાગીની લખેલી લાઈન પૂરી કરીએ.

ભૂખ હૈ તો સબ્ર કર, રોટી નહીં તો ક્યા હુઆ
આજકલ દિલ્લી મેં હૈ ઝેર-એ-બહસ યે મુદ્દાઓ

આનો અર્થ સમજીને આપણે પોતે આનું બીડું ઉપાડીએ. દિલ્લીમાં તો એરકંડિશન્ડ રૂમમાં બેસીને જોરદાર/સઘન ચર્ચા જ માત્ર થશે. આપણે સૌ સાથે મળીને યથાશક્તિ સમય આપીને આવું કંઈક કરીએ જેથી આપણા સમાજમાં કોઈ ભૂખ્યું ન રહે.

જીપીબીઓ વિશે

સરદારધામ દ્વારા પ્રસ્થાપિત મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત પ્રથમ હરોળના ૧૦,૦૦૦થી વધુ ઉદ્યોગપતિઓને સંગઠિત કરવા માટે ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ ઓર્ગેનાઈઝેશનની (GPBO) રચના કરવામાં આવી છે.

જીપીબીઓના નેટવર્કને જિલ્લા, રાજ્ય અને વિવિધ દેશોમાં વિસ્તારવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. જીપીબીઓ દ્વારા ઉદ્યોગ જગત માટે ઉપયોગી એવા

- મોટીવેશનલ પ્રોગ્રામ
- ટ્રેઈનિંગ પ્રોગ્રામ
- સેક્ટર આધારિત B2B મીટિંગ્સ
- નવીન ટેક્નોલોજી અને આધુનિક ધંધાકીય અભિગમ માટેના આયોજનો કરવામાં આવે છે.

P2P નેટવર્ક

GPBO દ્વારા પ્રસ્થાપિત **P2P** ઓનલાઈન બિઝનેસ નેટવર્ક ગામથી લઈને શહેર અને દેશ-વિદેશના તમામ પાટીદાર ઉદ્યોગકારો માટે નેટવર્કિંગનું શ્રેષ્ઠ માધ્યમ બની રહેશે. જેમાં નાના વ્યાપારીઓથી લઈને મોટા ઉદ્યોગપતિઓ પોતાના વ્યવસાયનું રજિસ્ટ્રેશન કરાવી શકે છે.

P2P ઓનલાઈન નેટવર્ક આપના ઉત્પાદનો અને સેવાઓને પ્રમોટ કરવાનું શ્રેષ્ઠ પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડશે. આ ઉપરાંત **P2P** ઓનલાઈન નેટવર્ક દ્વારા ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળો કાચો માલ મેળવી શકશો તેમજ અન્ય જરૂરીયાતો માટેના સપ્લાયર્સ સાથે આપ સીધો સંપર્ક કરી શકશો.

મુખ્ય ઉદ્દેશ

- ☑ એકબીજા સાથે નેટવર્કિંગ દ્વારા વ્યાપાર ઉદ્યોગમાં પરસ્પર ઉપયોગી થવું
- ☑ સમાજમાં નવા ઉદ્યોગ સાહસિકો તૈયાર કરવામાં ઉપયોગી થવું
- ☑ શિક્ષિત અને સક્ષમ યુવાઓને રોજગારીની તકો પુરી પાડવામાં ઉપયોગી થવું

કોણ જોડાઈ શકે?

- ☑ નાના-મોટા બિઝનેસમેન
- ☑ પ્રોફેશનલ્સ
- ☑ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સ

કેવી રીતે ઉપયોગી છે?

- ☑ પ્રોડક્ટ, સર્વિસ વિશેની માહિતી
- ☑ ઈ-મેઈલ અથવા ફોનથી સંપર્ક
- ☑ ધંધાકીય જોડાણ

કઈ વિગતો અપલોડ કરી શકાય?

- ☑ કંપનીનું નામ તથા લોગો
- ☑ માલિકનું નામ તથા ફોટો
- ☑ સંપર્કની વિગતો
- ☑ કંપનીનું પ્રોડક્ટ લીસ્ટ તથા ફોટો
- ☑ કંપનીની પ્રોડક્ટ વિશે માહિતી
- ☑ કંપનીને જરૂરી રો-મટીરીયલ, સેવાઓ તથા જોબવર્કની વિગતો
- ☑ કંપનીને જરૂરી સ્ટાફની વિગતો

૧૦ લાખ
બિઝનેસમેનનું જોડાણ

સમસ્ત પાટીદારની એક્તાનું ધામ

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

આયોજીત

મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત
ગ્લોબલ પાટીદાર બિઝનેસ ઓર્ગેનાઈઝેશન
GPBO

Register your Business in GPBO Network Application
Contact for More information Phone :-7575007183

www.gpbo.org GPBO

બ્લડ પ્રેશર (લોહીનું દબાણ)

ડો.મુકુંદ મહેતા

● બ્લડપ્રેશર એટલે શું ?

માનવ શરીરના યોગ્ય સંચાલન માટે પ્રત્યેક અંગોના અગણિત કોષોને જરૂરી શક્તિ અને ઑક્સિજન આપવાનું ખૂબ અગત્યનું કામ લોહીને કારણે થાય છે. હૃદયના દરેક ધબકારે લોહીની નળીઓ મારફતે લોહી આગળ વધે છે.. જ્યારે લોહીની નળીઓમાંથી લોહી પસાર થતું હોય ત્યારે તે નળીઓની દીવાલ ઉપર દબાણ કરે તે દબાણને બ્લડ પ્રેશર કહેવાય.જ્યારે હૃદય સંકોચાય (કોંટ્રેકટ થાય) ત્યારી લોહીની નળીઓ પર દબાણ વધે તેને કારણે તમારું "બ્લડ પ્રેશર" વધે અને જ્યારે હૃદય ઢીલું (રિલેક્ષ) થાય ત્યારે તમારું બ્લડ પ્રેશર ઘટે.આ રીતે હૃદયના દરેક ધબકારા વખતે તમારું બ્લડપ્રેશર વધે(મેક્ષિમમ) થાય ત્યારે તેને(સિસ્ટોલિક) અને પછી જ્યારે તમારું બ્લડપ્રેશર ઘટે (મિનિમમ) થાય ત્યારે (ડાયાસ્ટોલીક) બ્લડ પ્રેશર કહેવાય. બ્લડપ્રેશર દરેકને હોય નાના હોય,મોટા હોય,સ્ત્રી હોય પુરુષ હોય,પૈસાવાળા હોય કે ગરીબ દરેકને બ્લડપ્રેશર હોય એ કેટલું છે (ઓછું, વધારે કે તંદુરસ્ત) તે નક્કી કરવાનું કામ ડૉક્ટરનું છે. તમને નવાઈ લાગશે જો તમને બ્લડપ્રેશર ના હોય તો તમે જીવી ના શકો અને એવી જ નવાઈની બીજી વાત એ છે કે તે એકદમ વધારે હોય કે એકદમ ઓછું હોય તો પણ તમે જીવી ના શકો. એટલા માટે તંદુરસ્ત બ્લડપ્રેશર એટલે કે નોર્મલ બ્લડપ્રેશર હોવું તમારા શરીર માટે બહુજ આવશ્યક છે

● બ્લડ પ્રેશર કેટલી જાતના હોય ?

(૧) તંદુરસ્ત લોહીનું દબાણ (નોર્મલ) બ્લડપ્રેશર (૨) નીચું લોહીનું દબાણ (હાઈપોટેન્શન) અને (૩) ઊંચું લોહીનું દબાણ (હાઈપર ટેન્શન) એમ ત્રણ જાતના ગણાય છે.

(૧) તંદુરસ્ત (નોર્મલ) બ્લડપ્રેશર એટલે શું ?

તમે ક્વોલિફાઈડ ડૉક્ટર પાસે તમારું બ્લડ પ્રેશર મપાવો ત્યારે તે તમારું બ્લડ પ્રેશર પારાવાળા ખાસ પ્રકારના મશીન (સ્ફિગ્નોમેનોમીટર) થી માપે છે જે આંકડામાં માપવામાં આવે છે. "ઉપરનું બ્લડપ્રેશર એટલે કે ('સિસ્ટોલીક') બ્લડપ્રેશરનો આંકડો ૧૨૦ અને નીચેનું એટલે કે ('ડાયાસ્ટોલિક') બ્લડ પ્રેશરનો આંકડો ૮૦ હોય ત્યારે તમારું બ્લડ પ્રેશર "૧૨૦/૮૦" છે એમ કહેવાય. આ પ્રકારના બ્લડપ્રેશરને "તંદુરસ્ત બ્લડપ્રેશર અથવા "નોર્મલ બ્લડપ્રેશર " કહેવાય છે.

(૨) ઊંચું લોહીનું દબાણ (હાઈપરટેન્શન) એટલે શું ?

તમે ક્વોલિફાઈડ ડૉક્ટર પાસે તમારું બ્લડ પ્રેશર મપાવો ત્યારે "ઉપરનું બ્લડ પ્રેશર એટલે કે ('સિસ્ટોલીક') બ્લડપ્રેશરનો આંકડો ૧૩૦ કે તેથી ઉપર અને નીચેનું એટલે કે ('ડાયાસ્ટોલિક') બ્લડ પ્રેશરનો આંકડો ૯૦ કે તેથી ઉપર

હોય ત્યારે તમારું બ્લડપ્રેશર "૧૩૦/૯૦" છે એમ કહેવાય. આ પ્રકાર ના બ્લડપ્રેશર ને "હાઈપરટેન્શન અથવા હાઈ બ્લડ પ્રેશર " કહેવાય છે.

(૩) નીચું લોહીનું દબાણ (હાઇપોટેન્શન) એટલે શું?

"ઉપરનું બ્લડપ્રેશર એટલે કે ('સિસ્ટોલીક') બ્લડ પ્રેશરનો આંકડો ૮૦ કે તેથી નીચે અને નીચેનું એટલે કે ('ડાયાસ્ટોલિક') બ્લડપ્રેશરનો આંકડો ૬૦ કે તેથી નીચે હોય ત્યારે તમારું બ્લડ પ્રેશર " ૮૦/૬૦ " છે એમ કહેવાય. આ પ્રકારના બ્લડપ્રેશરને "હાઈપોટેન્શન અથવા લો બ્લડપ્રેશર " કહેવાય છે.

- બ્લડ પ્રેશર ચેક કરાવતી વખતે શું ધ્યાન રાખશો?

૧. પહેલી વખત જ્યારે ક્વોલિફાઇડ ડૉક્ટર પાસે પારાવાળા મશીનથી બ્લડપ્રેશર મપાવવા જાઓ ત્યારે આટલી વાતો ખાસ યાદ રાખશો.

૨ .જમ્યા પછી બ્લડપ્રેશર ના મપાવશો. શક્ય હોય તો બે કલાક આરામ કર્યા પછી મપાવશો.

૩. બ્લડપ્રેશર મપાવતા પહેલા તમને સાધારણ પણ માનસિક તનાવ હોય ત્યારે, કોઈની સાથે મોટા અવાજે વાત કરી હોય, તડકામાં બહારથી ફરીને આવ્યા હો થાકેલા હો ત્યારે,થોડા વખત પહેલા ચા,કૉફી કે કોલા ડ્રિંક (કેફિન આવે તેવા પીણાં) તમે લીધા હોય ત્યારે બ્લડ પ્રેશર મપાવશો નહી.

૪. ડૉક્ટરના દવાખાના ના વેઈટિંગ રૂમમાં શાંતિથી બેસજો. ત્યાં બેઠેલા કોઈ બીજા દર્દીની સાથે વાત પણ ના કરશો, નહિ તો તેમના દર્દની વાત સાંભળીને તમારું બી .પી. વધી જશે. એ જ રીતે બ્લડ પ્રેશર મપાવવા માટે થોડી પણ ઉતાવળ ના કરશો. બી.પી. મપાવ્યા પહેલા અગાઉથી વધારે આવશે તો શું થશે એવા વિચારો ના કરશો.

૫. તમારો વારો આવે ત્યારે ડૉક્ટરની ચેમ્બરમાં જજો. ડોક્ટર તમારું બી.પી. માપતા હોય ત્યારે તેમની સાથે જરૂર વગરની વાતો કરી તેમને ડિસ્ટર્બ ના કરશો. તેઓ જે સવાલ પૂછે તેના જવાબ આપશો.

આ બધી સૂચના આપવાનું કારણ એટલું જ કે ફક્ત એક જ વાર તમારૂં બ્લડ પ્રેશર વધારે આવશે તો તમે કારણ વગર આખી જિંદગી બ્લડપ્રેશરના દર્દી બની જશો આ વાત ખાસ ધ્યાનમાં લેશો.

તમારું બી.પી માપ્યા પછી જો તમારા ડૉક્ટર જણાવે કે તમારું બી.પી. થોડું વધારે છે તો ચિંતા ના કરશો તેઓ જે દવાઓ લખી આપે તે નિયમિત તેમના કહ્યા પ્રમાણે લેશો અને ત્યાર પછી દર મહિને તેમની પાસે ઉપરની સૂચના પાળીને બી.પી. મપાવવા જશો.

એક વાતનું ખાસ ધ્યાન રાખશો. નવા પોર્ટેબલ ઈલેક્ટ્રોનિક બી.પી. માપવાના મશીન ખરીદી લાવી ઘરમાં રોજ બી.પી. માપવાની ખોટી ટેવ ના પાડશો કારણ આવા મશીન ઘરમાં હશે તો વારેવારે તમે તમારી જાતે બ્લડ પ્રેશર માપવાની ખોટી આદત પડી જશે અને ભૂલેચૂકે તે વધારે આવશે તો તમારા મનમાંથી વહેમ જશે નહીં. ઓછું આવશે તો તમારી જાતે બીપીની દવાઓમાં વધઘટ કરશો કે બંધ કરી દેશો આ બરોબર ના કહેવાય.

- હાઈ બ્લડપ્રેશર (હાઈપરટેન્શન) થવાના કારણો:

૧.વારસાગત કારણો: દાદા,દાદી, નાના, નાની, પિતા, માતા, કાકા, ફોઈ, મામા અને માસી ને હાઈ બ્લડપ્રેશર હશે તો તમને હાઈ બ્લડપ્રેશર થવાના ચાન્સ ૭૦ થી ૮૦ ટકા છે.આ ઉપરાંત જો વારસાગત કારણોમાં "ડાયાબિટીસ" હાર્ટ એટેક કે બ્રેઈન એટેક (સ્ટ્રોક) આવેલો હોય ત્યારે પણ "હાઈ બ્લડ પ્રેશર" હોઈ શકે છે.

૨. જેમ જેમ ઉંમર વધે તેમ (૪૦ વર્ષ થી ૬૦ વર્ષ સુધીમાં) હાઈ બ્લડ પ્રેશર થઈ શકે.

૩. તમે બહુ જાડા હો (બોડી માસ ઈંડેક્સ ૨૫ થી વધારે હોય અને શરીરમાં ચરબી વધારે હોય) ત્યારે હાઈ બ્લડપ્રેશર થઈ શકે. .

૪. વારે વારે નસકોરી ફૂટતી હોય અને કોઈ કારણ વગર માથું દુખતું હોય.

૫. કેફિન આવે તેવા પદાર્થો (ચા,કૉફી,કોલા ડ્રિંક્સ) વધારે પ્રમાણમાં લીધા હોય ,

૬. બીડી, સિગારેટ અને દારૂ પીવાનું અને તમાકુના ગુટકા ખાવાનું વ્યસન હોય

ઉપરાંત કોકેન જેવા પદાર્થો લેતા હોય

૭.. મીઠું વધારે ખાવાની ટેવ હોય અથવા કોઈક વાર બહુજ ઓછું મીઠું લેતા હો

૮. પોટેશિયમ, કેલ્શિયમ અને મેગ્નેશયમ ઓછું મળે તેવો ખોરાક લેતા હોય

૯ . કોઈપણ પ્રકારનું શ્રમવાળું કામ કે કોઈ પણ પ્રકારની કસરત કરતાં ના હો

૧૦. કિડનીના પ્રોબ્લેમ હોય અથવા હાર્ટ એટેક કે બ્રેઇનએટેક (સ્ટ્રોક) આવેલો હોય

૧૧. માનસિક તનાવ વધારે રહેતો હોય

તેઓને હાઈ બ્લડપ્રેશર થવાની શક્યતા ૧૦૦ ટકા છે.

- હાઈ બ્લડપ્રેશર ના લક્ષણો :

એક નિયમ તરીકે ૩૦ વર્ષ પછી ક્વોલિફાઇડ ડૉક્ટર પાસે બ્લડ પ્રેશર મપાવવાનો નિયમ રાખવો જોઈએ. કારણ મોટા ભાગના લોકોને હાઈ બ્લડપ્રેશર હોય ત્યારે ખબર નથી પડતી કારણ એના કોઈ ખાસ લક્ષણો હોતા નથી. કોઈ વાર ડૉક્ટર બીજાનું બ્લડપ્રેશર માપતા હોય તે વખતે મપાવે ત્યારે પહેલી વાર ખબર પડે. આમ છતાં કોઈવાર માથું ભારે લાગે અને દુખે, વારે વારે નસકોરી ફૂટે અને લોહી બંધ ના થાય,ચક્કર આવે,બેસી જવું પડે અને ગભરામણ થાય ત્યારે બ્લડ પ્રેશર મપાવો ત્યારે ખબર પડે કે તમારું બ્લડ પ્રેશર વધારે છે.

આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે સમાજમાં એવા ઘણા લોકો છે કે જેઓએ કોઈપણ વખતે બ્લડ પ્રેશર ચેક કરાવ્યું જ નથી અને પોતાને ‘‘હાઈ બ્લડપ્રેશર’’ અથવા ‘‘હાઈપરટેન્શન’’ છે તેની ખબર જ હોતી નથી અને કોઈ વખત બીજા કોઈ કારણસર ડૉક્ટર પાસે ગયા હોય તે વખતે ડૉક્ટરે બ્લડપ્રેશર માપ્યું હોય અને ખબર પડી હોય કે તેમને હાઈ બ્લડપ્રેશર છે અને ડૉક્ટરે વધારાની તપાસ કરી ને તેમને દવા ચાલુ કરી દેવાનું કહ્યું હોય એવું બને.

- સારવાર ના કરી હોય ત્યારે હાઈપરટેન્શનની શરીર પર શું અસર થાય?

૧ લોહીની નળીઓ (આર્ટરી)

આખા શરીરના બધાજ અંગોના અગણિત કોષોને લોહી પહોંચડવાનું કામ હૃદયમાંથી નીકળતી મુખ્ય લોહીની નળી ‘‘એઓર્ટા’’ અને તેમાંથી નીકળતી શાખાઓ અને પ્રશાખાઓ મારફતે થાય છે. આ બધી નળીઓની અંદરની સપાટી ઉપર ખૂબ પાતળી સુંવાળી છતાં મજબૂત અને ઈલેસ્ટિક ‘ઈનર લાઈનિંગ’’ છે જેને કારણે તેમાં રહેલો લોહીનો પ્રવાહ આગળ વધે છે. જ્યારે કોઈએ બ્લડપ્રેશર કોઈપણ વખત ચેક કરાવ્યું ના હોય એટલે તેને ખબર ના હોય ત્યારે લોહીના પ્રવાહના દબાણને કારણે ‘‘ઈનર લાઈનિંગ’’ને નુકસાન થાય અને તેની સપાટી ખરબચડી થાય. આને કારણે આ લોહીની નળીઓમાંથી પસાર થતાં લોહીના પ્રવાહમાં રહેલા ચરબીના થોડા કણો ખરબચડી થયેલી લોહીની નળીઓમાં ચોંટી જાય એટલે લોહીને જવાનો માર્ગ ધીરે ધીરે સાંકડો થતો જાય અને નળીઓની દીવાલ કડક થઈ જાય છેવટે એ નળીઓમાંથી લોહીનો પ્રવાહ આગળ વધી ના શકે. અને જે તે અંગોને લોહી પહોંચતું હોય તે બંધ થઈ જાય. કોઈ વખત લોહીના દબાણને કારણે નળીઓનો કોઈ ભાગ ફુગ્ગાની માફક ફૂલી જાય આને ‘‘એન્યુરીઝમ’’ કહેવાય જે કોઈ વખત તૂટી જાય અને ઘણા શારીરિક પ્રૉબ્લેમ્સ થાય .

૨. હૃદય :

(એ) હૃદય પણ સ્નાયુનું બનેલું છે તેને પોતાને પણ કોઈવાર આગળ બતાવેલા કારણોસર પૂરતું લોહી ના મળે ત્યારે હૃદયના ધબકારા અનિયમિત થાય જેને ‘‘ એરિધિમિયા ‘‘ કહેવાય (બી) છાતીમાં હૃદયની જગાએ શરૂમાં કોઈ વાર અને પછી થોડો પણ શ્રમ પડે કે તરત દુખાવો થાય જેને ‘એંજાઈના‘ કહેવાય (સી) આ પ્રકારનો દુખાવો સતત ચાલુ રહે અને તેની સાથે બીજા લક્ષણો થાય તેને ‘‘ હાર્ટ એટેક ‘‘ કહેવાય. જ્યારે લોહીની નળીઓમાં જામી ગયેલા ચરબીના ગઠ્ઠાને કારણે લોહીને આગળ મોકલવા માટે હૃદયને વધારે જોર કરવું પડે ત્યારે હૃદયના સ્નાયુ ને વધારે નબળા પડી જાય આને હાર્ટ ફેલ્યોર અથવા એક પ્રકાર નો હાર્ટએટેક કહેવાય.

૩. મગજ :

હાઈપરટેન્શન અથવા હાઈ બ્લડપ્રેશર તે બ્રેઈન એટેક અથવા સ્ટ્રોકનું મુખ્ય કારણ ગણાય છે. જ્યારે મગજમાં રહેલી લોહીની નળીઓમાંથી હાઈબ્લડ પ્રેશરને કારણે લોહી થોડા પ્રમાણમાં નીકળે (લીક્સ),અથવા તૂટી જવાને કારણે વધારે નીકળે કે ચરબીને કારણે (ક્લોગ) ઝીણી લોહીની નળીઓ મારફતે મગજના કોષોને બિલકુલ ના મળે ત્યારે ‘‘સ્ટ્રોક’’ અથવા બ્રેઈન એટેક થયો કહેવાય.તમારા મગજના કયા ભાગના કોષ ને લોહી બિલકુલ ના મળતું હોય કે થોડુંઘણું મળતું હોય તે પ્રમાણે

લક્ષણો થાય. ચોખ્ખું બોલી ના શકાય, ડાબી કે જમણી સાઈડનો લકવો થઈ જાય, આંખોથી બરોબર દેખાય નહીં, યાદશક્તિના પ્રૉબ્લેમ્સ થાય એવા ઘણા પ્રૉબ્લેમ્સ જેની ઉપર મગજના કોષોનો કાબૂ હોય છે તે થાય. તાત્કાલિક સારવાર થાય તો મોટું જોખમ થતાં અટકી જાય નહિ તો કાયમની ખોડ રહી જાય.

૪. કિડની :

હાઈપરટેન્શનને કારાણે દર ૫ વ્યક્તિમાંથી ૧ વ્યક્તિ ને કિડનીના પ્રૉબ્લેમ્સ થાય છે. કિડનીને લોહી પહોંચાડનારી અસંખ્ય ઝીણી ઝીણી લોહીની નળીઓ મારફતે મળતા લોહીમાંથી કિડનીને પોતાના કાર્ય માટે ઑક્સિજન અને શક્તિ આપનારા પદાર્થો મળે છે જેથી કિડની શરીરના બધાજ અંગોના અગણિત કોષોના કામ પછી એકઠો થયલો કચરો કાઢી નાખવાનું કામ કરે છે. જયારે કિડનીને લોહી પહોંચાડનારી નળીઓમાં હાઈપરટેન્શનને કારણે બ્લોક થાય અને લોહી બરોબર પહોંચી ના શકે ત્યારે કિડનીનું કાર્ય(શરીરમાંથી પ્રવાહી રૂપે કચરો કાઢી નાખવાનું કામ) તો ના થાય પણ તે ઉપરાંત બ્લડ પ્રેશર ને કાબૂમાં રાખવાનું કામ પણ કિડની કરી ના શકે

૫. આંખો :

હાઈપરટેન્શનની સમયસર સારવાર ના કરી હોય તે વખતે આંખની પાછળ રહેલા પડદા (રેટાઈના) જે આંખોને લોહી પહોંચાડે છે તે લોહીના દબાણને કારણે તૂટી જાય છે અને અંધાપો આવે છે .

૬. પગ અને નિતંબ (હિપ્સ)

સાંકડી થઈ ગયેલી અને બંધ (બ્લોક) થઈ ગયેલી લોહીની નળીઓને કારણે પગના બધાજ સ્નાયુને લોહી ના મળવાથી સ્નાયુ માં સખત દુખાવો અને ખેંચાણ (ક્રેમ્પ્સ) થાય છે. જેને પેડ (પેરીફલ આર્ટરી ડીસીઝ) કહેવાય છે.

૭. હાડકાં :

હાઈપરટેન્શનને કારણે ખાસ કરીને મોટી ઉંમરના લોકોને બાથરૂમ વારે વારે જવું પડે છે. તે વખતે પેશાબ સાથે કેલ્શિયમ પણ વધારે પ્રમાણમાં નીકળી જાય છે. આ કારણથી તેમના હાડકાં પોલા થઈ (ઓસ્ટીઓપોરોસિસ) જાય છે અને તે જલ્દી તૂટી જાય છે.

૮. ઊંઘના પ્રોબ્લેમ (સ્લીપ એપ્નીયા):

હાઈપરટેન્શન વાળી વ્યક્તિઓને ઊંઘના પ્રોબ્લેમ થાય છે. તેઓને પૂરતી ઊંઘ આવતી નથી.

હાઈપરટેન્શન વાળી વ્યક્તિઓને ઊંઘના પ્રોબ્લેમ થાય છે. તેઓને પૂરતી ઊંઘ આવતી નથી.

- હાઇ બ્લડપ્રેશરની સારવાર કેવી રીતે કરવામાં આવે ?

(૧) નિષ્ણાત ડૉક્ટર પાસે દર મહિને ચેક અપ કરાવો : સલાહ પ્રમાણે બ્લડપ્રેશરને કાબૂમાં રાખવા ગોળીઓ નિયમિત આખી જિંદગી માટે લેવાની શરૂ કરશો. આ ગોળીઓના પ્રમાણમાં તમારી જાતે ફેરફાર ના કરશો અથવા તેને બદલે બીજી જાતની ગોળી લેવાનું જોખમ ના લેશો. તમારી જાતે કોઈ કારણ હોય કે ના હોય કોઈ પણ વખતે ગોળીઓ લેવાનું બંધ ના કરશો નહિતો ઘણી મુશ્કેલી માં આવી પડશો. કોઈ વખતે કોઈ પ્રસંગે બહારગામ જવું પડે ત્યારે જરૂર પૂરતી ગોળીઓ સાથે રાખશો. એક વખત ખબર પડે કે તમને હાઇ બ્લડપ્રેશર છે ત્યારે દર મહિને તમારા ડૉક્ટર પાસે બ્લડપ્રેશર મપાવશો. ખાસ યાદ રાખશો કે જો તમારું બ્લડપ્રેશર ૧૭૦/૧૧૦ અથવા તેથી વધારે આવે અને તમારા ડૉક્ટર જણાવે તો રાહ જોયા વગર તાત્કાલિક ડોક્ટરની સલાહ લઈને બ્લડપ્રેશરની દવા ચાલુ કરી દેશો અથવા તાત્કાલિક હોસ્પિટલમાં દાખલ થઈને સારવાર કરાવજો. યાદ રાખો કે બ્લડપ્રેશર એ ખતરનાક રોગ છે તમને ખાસ સલાહ આપવાની કે જો તમારે મોટી મુશ્કેલીમાં એટલે કે હાર્ટ એટેક,બ્રેઈન એટેક, કિડનીના અને આંખોના પ્રૉબ્લેમ ના થવા દેવા હોય તો આ સલાહ વિના વિલંબે ચોક્કસ માનશો. તમને ખબર નહીં હોય કે સમાજમાં ૫૦ ટકાથી પણ વધારે એવા લોકો છે જેમને પોતાને બ્લડપ્રેશર છે પણ ખબર જ નથી કારણ એમણે કોઈ પણ વખત બ્લડપ્રેશર ની તપાસ કરાવી જ નથી પણ જ્યારે તેમનું બ્લડપ્રેશર વધી જાય અને હાર્ટ એટેક કે સ્ટ્રોક આવે ત્યારે ખબર પડે છે. આ કારણથી વૈજ્ઞાનિકો એ ભાર દઈને જણાવ્યું છે કે દરેક વ્યક્તિએ પુરુષ હોય કે સ્ત્રી જ્યારે ૨૫ કે ૩૦ વર્ષના થાય પછી નિયમિત દર વર્ષે એક વખત બોડી ચેક અપ કરાવી લેવું જોઈએ જેમાં બીજી તપાસ ઉપરાંત બ્લડપ્રેશરની તપાસ પણ આવી જાય.

(૨) બીડી સિગારેટ અને દારૂ પીવાના વ્યસનનો ત્યાગ કરો ઉપરાંત કેફિન આવે તેવા પદાર્થો (ચા,કૉફી,કોલા ડ્રિંક્સ) વધારે પ્રમાણમાં લેવાના બંધ કરો.

(૩)ધીરે ધીરે વધારીને રોજ સવારે અર્ધો કલાક ચાલો વજન ઊંચકવાની અથવા જેમાં તમારા શરીરને વધારે જોર પડે તેવી કસરત ના કરશો.

(૪) રોજ ૩૦ મિનિટ માટે યોગ,પ્રાણાયામ.મેડિટેશન વગેરેમાંથી ગમે તે કરો.

(૫) માનસિક તનાવ ઓછો થાય તેવા પગલાં લો. આ માટે કોઈની સાથે વાત કરો ત્યારે ધીમેથી વાત કરો. દરેક બાબતમાં ખોટી ચિંતા ના કરો, તમારા જીવનમાં જે કંઈ થાય છે, થઈ ગયું છે અથવા થવાનું છે તે તમારા કારણે નથી થયું કે નથી થવાનું એમ સ્પષ્ટ પણે માનો. કોઈની ટીકા ના કરો. કોઇની સાથે તકરાર ના કરો. તેને કારણે જો બ્લડપ્રેશર વધારે આવશે તો બીજા રોગ જેવા કે હાર્ટ એટેક,બ્રેઇન એટેક થવાની શક્યતા વધશે

(૬) તમારા રોજના ખોરાકમાં ધ્યાન રાખી (એ) લસણ,લીંબુ,તરબૂચ, કેળાં નિયમિત લો. (બી) રાંધેલા ચોખા ખાઓ.(સી) રોજ દૂધી,પાલખ,સરગવો અને કોબીનો જ્યુસ અથવા સૂપ પીઓ. (ડી) પોટેશિયમ જેમાં આવે તેવા ખોરાક રીંગણાં,કેળાં, નાળિયેરનું પાણી અને શેકેલા બટાકા લેશો.(ઇ) ખોરાકમાં ૨ થી ૨.૫ ગ્રામ (અર્ધી ચમચી) થી વધારે મીઠું ના લેશો (એફ) વજન કાબૂમાં રાખવા વજન વધે તેવો ચરબીવાળો ખોરાક ના લેશો આ ખાસ સૂચનાનું ધ્યાન રાખશો.

(૭) તમારી લાઈફ સ્ટાઇલમાં ફેરફાર કરવા ૧. તમારા જીવનમાં થોડા નિયમિત બનો. આ માટે નાસ્તાઓ કરવાના,જમવાના સમય ચોક્કસ રાખો. ૨. કોઈ શોખ કેળવો ૩. ગમતાં પુસ્તકો વાંચો. ૪. ગમતા ટી.વી. કાર્યક્રમ જુઓ ૫. ગમતું સંગીત સાંભળો ૬. થોડો સમય કાઢીને વેકેશનમાં કુટુંબીજનો સાથે,મિત્રો સાથે બહારગામ ફરવા જાઓ. ૬.કોઈ નવી વસ્તુ નવી ભાષા કે સંગીતના ઈન્સ્ટ્રૂમેન્ટ શીખો આ બધી વસ્તુ કરવાથી તમારા મનમાંથી ઉદ્વેગ જશે અને બ્લડ પ્રેશર કાબૂમાં રહેશે. યાદ રાખો હાઇ બ્લડ પ્રેશરને ''સાઇલન્ટ કિલર'' કહે છે તે કોને, ક્યારે થાય તે બિલકુલ નક્કી નથી માટે ''માનવજાતના આ છુપા શત્રુ'' ને તમારાથી દૂર રાખવા માટે નિયમિત મેડિકલ ચેકઅપ, નિયમિત દવાઓ અને ખોરાકનું આ ત્રણ વાતોનું ધ્યાન રાખશો તો બ્લડપ્રેશર સાથે આકસ્મિક મૃત્યુના ડર વગર આખી જિંદગી પસાર કરી શકશો.

- લોહીના ઊંચા દબાણ (હાઇપરટેન્શન) ને કુદરતી રીતે કાબૂમાં રાખવાના રસ્તાઃ

(૧) નિયમિત ૩૦ થી ૪૦ મિનિટ ચાલવા જાઓ (૨) ખોરાકમાં મીઠું ઓછું લો.(૩) દારૂ અને સિગરેટ પીવાનું બંધ કરો, (૪) પોટેશિયમ વધારે મળે તેવો ખોરાક ખાઓ કેફિન આવે તેવા પીણાં અને પદાર્થો લેવાના ઓછા કરો (૫) રોજ થોડી ડાર્ક ચોકલેટ ખાઓ (૬) વજન ઓછું કરો (૭) ખાંડ અને બીજા સિમ્પલ (રિફાઈન્ડ) કાર્બોહાઈડ્રેટ બને તેટલા ઓછા લો. (૮) રોજ એક કે બે કેળાં ખાઓ. (૯) રોજ બે કળી લસણ અને એક ડુંગળી ખાઓ. (૧૦) વ્હેય પ્રોટીન રોજ એક ચમચો (૪૦ ગ્રામ) લો. (૧૧) રોજ બે ફિશ ઓઇલ (માછલી ના તેલ) ની કૅપ્શ્યૂલ લો. (૧૨) રોજ કેલ્શિયમ અને મેગ્નેશ્યમ મળે તેવો ખોરાક (પાલક, સૂકા જરદાળુ, નારંગીનો રસ, કિસમિસ, કરન્ટસ,બાફેલાં શક્કરિયા, સ્ક્વોશ અને ટેટી) લો.(૧૩) એક ગ્લાસ નવ શેકા પાણીના ગ્લાસમાં એક ચમચી મધ, એક ચમચી આદુનો રસ, બે પાન તુલસી અને બે ચમચી શેકેલું જીરું ઉમેરી મિક્સ કરી તે દિવસમાં બે વખત લો..(૧૪) તમારા શરીરમાં પ્રવાહીનું પ્રમાણ જાળવી રાખવા રોજ પાણી પીઓ છો ત્યારે કોઈ વખત નાળિયેરનું પાણી પણ પીઓ. (૧૫) રોજ બે ચમચી શેકેલી મેથીનો પાવડર લો.

૨. લો બ્લડપ્રેશર :

જ્યારે તમારા બ્લડપ્રેશરનો આંકડો ૮૦/૬૦ કે તેથી પણ નીચે હોય ત્યારે તમને 'લો બ્લડપ્રેશર'' છે એમ કહેવાય.આ પ્રકાર ને ડૉક્ટરો ગંભીર ગણતા નથી. મોટે ભાગે બિલકુલ શ્રમ ના કરતાં હોય.પથારીમાં પડયા જ રહેતા હોય એવી ઉંમરલાયક વ્યક્તિઓમાં, લોહીનું પ્રમાણ ૯.૦ ગ્રામ અથવા તેનાથી ઓછું થઈ ગયું હોય ત્યારે અને કોઈક વખત ''હાઇ બ્લડપ્રેશર'' ની દવાઓ વારે વારે બદલી હોય અથવા જાણે અજાણે વધારે લેવાઈ ગઈ હોય ત્યારે ''લો બ્લડપ્રેશર થઈ જાય.

- લો બ્લડપ્રેશરના લક્ષણોઃ

લો બ્લડપ્રેશરના કોઈ ખાસ લક્ષણ નથી આમ છતાં,

૧ તમને ચક્કર આવે, ૨. માથું ખાલી થઈ ગયું હોય તેવું લાગે અને ૩.ખૂબ થાક લાગે. ૪ તમે સૂતા હો અથવા બેઠા હો અને એકદમ ઊભા થાઓ ત્યારે અથવા તમે ચાલતા હો અને એકદમ એક કે બે સેકંડ માટે ચક્કર આવે અને આંખે અંધારા આવે ત્યારે તે વખતે ‘‘લો બ્લડપ્રેશર’’ પણ એક કારણ છે એમ ગણાય.

‘‘લો બ્લડપ્રેશર‘‘ હોય તે લોકો નસીબદાર કહેવાય કારણ કે બીજા કરતાં તેઓ વધારે જીવે છે

● લો બ્લડ પ્રેશર ના નિદાન માટે કઈ તપાસ કરવામાં આવે?

૧. બ્લડપ્રેશર માપવાથી ખબર પડે.

૨. જરૂર લાગે તો ઈલેક્ટ્રોકાર્ડિયોગ્રામ લેવો જોઈએ

૩ પેથોલોજી લેબોરેટરીમાં ભૂખ્યા પેટે અને જમીને બે કલાક પછીની લોહીની ડાયાબિટીસની તપાસ

૪ લોહી માં હિમોગ્લોબિન ની તપાસ કરવા માં આવે

● લો બ્લડપ્રેશરની સારવાર કેવી રીતે કરવામાં આવે ?

૧. ખોરાકમાં મીઠાનું પ્રમાણ તમારા ડૉક્ટરને પૂછીને વધારવું જોઈએ ૨. બે થી ત્રણ લિટર પાણી અને બીજા પ્રવાહી રોજ લેવા જોઈએ ૩. શરદી અને ફ્લૂ ના થાય તેનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ. ૪. જરૂર લાગે તો તમારા ડૉક્ટર ની સલાહ પ્રમાણે દવાઓ લેવી જોઈએ ૫. તમને થયેલા બીજા કોઈ રોગ માટે દવાઓ લેતા હો તેને કારણે તમને ’લો બ્લડ પ્રેશર‘ થયું નથી ને તે બાબત તમારા ડૉક્ટરને નક્કી કરવા દો અને જરૂર લાગે તો તેમની સલાહ પ્રમાણે દવાઓમાં ફેરફાર કરવો જોઈએ. ૬. સામાન્ય રીતે લો બ્લડપ્રેશર મોટી ઉંમરે કોઈપણ જાતની શારીરિક પ્રવ્રત્તિ નહીં કરવાને કારણે થાય છે માટે ઘરમાં જે કંઈ થાય તે થોડું ચાલવાનું કે દાદરનું એક પગથિયું ચઢી ઉતરવાનું,ખુરશી કે સોફામાંથી ઊભા થવાનું અને બેસવાનું, પથારીમાં સૂઈ જઇ ,બેઠા થવાનું,પગ ઊંચા નીચા કરવાના એવી જે કંઈ વધારે જોર ના પડે તેવી કસરતો કરવી જોઈએ. ૭. તમારા બંને પગની પીડીના સ્નાયુ (કાફ મસલ્સ) ને રોજ માલિશ કરો અને દબાવો. ૮. સંડાસ જતી વખતે જોર કરશો નહીં. ૯. સૂઈ જાઓ ત્યારે માથું થોડું ઊંચું રહે તેવી રીતે સૂઈ જાઓ. ૧૦. પથારી કે સોફા પર થી ઊભા થાઓ ત્યારે થોડીક વાર ઉભા રહી પછી ચાલશો

● બ્લડપ્રેશર નિયમિત મપાવવાનું અગત્યનું કેમ ગણાય છે?

યાદ રાખો તમારું બ્લડ પ્રેશર મિનિટે મિનિટે બદલાતું હોય છે કારણ તેનો આધાર તમારા શ્વાસોશ્વાસની ગતિ, તમે બેઠા છો કે ચાલો છો,તમારી માનસિક પરિસ્થિતિ, થોડો પણ શ્રમ કર્યો હોય,આરામ કરીને કે સૂઈને ઊઠ્યા હો,કોઈ દવાઓ લીધી હોય,સિગારેટ કે દારૂ પીધો હોય ત્યારે સતત બદલાય છે જો તેનું પ્રમાણ વધારે હોય અને તમે તેની સમયસર સારવાર ના કરો તો તમને આરોગ્યના અનેક પ્રૉબ્લેમ થાય. જ્યારે તમારું બ્લડપ્રેશર વધારે હોય ત્યારે તમારા હ્રદયની લોહીની નળીઓ પર વધારે જોર પડે આને કારણે જેમ જેમ સમય જાય તેમ લોહીની નળીઓ સખત થતી જાય અને તેમની લવચીકતા (ફ્લેક્ષિબિલિટી) ઓછી થઈ જાય અને નબળી પડી જાય એટલું જ નહીં પણ હોય તેનાથી સાંકડી થઈ જાય જેને લીધે તેમાં ધીરે ધીરે લોહી જામવાની ક્રિયા (ક્લોટિંગ) થાય. લોહીની નળીઓમાં આ ક્રિયા (ક્લોટિંગ) વધે અને તેમાં લોહીનો ગટ્ઠો (ક્લોટ) થાય તો હાર્ટ એટેક, બ્રેઇન એટેક (સ્ટ્રોક) ,કિડનીની અને આંખોની તકલીફ થાય તેમજ યાદશક્તિના પ્રૉબ્લેમ (ડિમેન્શિયા) થાય.કોઈ વખત જો લોહીની નળીઓ (આર્ટરી) ઘણી નબળી પડી ગઈ હોય તો તે તૂટી જાય ત્યારે પણ હાર્ટએટેક અને સ્ટ્રોક આવી શકે અને મૃત્યુ પણ થાય. આવા જોખમમાંથી બચવાનો રસ્તો તમારી પાસે જ છે. તમારું બ્લડપ્રેશર અત્યારે ગમે તેટલું હોય તમારે તમારા બ્લડપ્રેશર ને તંદુરસ્ત એટલે કે નોર્મલ બનાવવાનું છે.કાયમ યાદ રાખશો કે તમારું બ્લડ પ્રેશર તંદુરસ્ત હશે એટલેકે ૧૨૦/૮૦ રહેશે તો તમને જિન્દગીભર હાર્ટએટેક, સ્ટ્રોક અને બીજી કોઈ બિમારી થવાની અને તેનાથી મૃત્યુ પામવાની શક્યતા રહેશે નહીં. તમારા બ્લડપ્રેશરને તંદુરસ્ત કેવી રીતે રાખવું એ તમારા જ હાથમાં છે.

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

દેશના આધુનિક અને વ્યવહારિક આવિષ્કારોને સમર્થન આપતા સંત

પ્રજાના ખમીરનું માપ

કોઇ પણ પ્રજાના ખમીરને માપવાના બે પ્રસંગો છે : ૧. રાજકીય વિપ્લવ અને ૨. કુદરતી આપત્તિઓ. પ્રત્યેક રાષ્ટ્રને લાંબા અથવા ટૂંકા ગાળે નાનાં-મોટાં યુધ્ધો કરવાં જ પડતાં હોય છે અને યુધ્ધની વિભીષિકાની અસર પ્રજા ઉપર થોડીઘણી પડતી જ હોય છે. આવા પ્રસંગે પ્રજાનું ખમીર મપાતું હોય છે. ઉત્તમમાં ઉત્તમ સેના હોવા છતાં પણ જો ઉત્તમ ખમીરવાળી પ્રજા ન હોય તો કોઇ રાષ્ટ્ર લાંબી લડાઇ લડી શકે નહિ અને ધાર્યું પરિણામ મેળવી શકે નહિ. યુધ્ધકાળ દરમિયાન બ્રિટનની પ્રજાએ જે ખમીર બતાવ્યું તે સૌના માટે પ્રેરણાદાયી છે. લંડન, માંચેસ્ટર,બર્મિંગહામ જેવાં ઉદ્યોગોથી ધમધમતાં ક્ષેત્રો ઉપર જર્મનીનાં ઝેપેલીનો તથા વિમાનો અગ્નિવર્ષા કરતાં રહ્યાં, પણ પ્રજાએ સ્થળાંતર ન કર્યું. પૂર્ણ સ્વસ્થતાથી તે પોતપોતાનું કર્તવ્ય બજાવતી રહી. સ્ત્રીઓ ફેકટરીમાં અડીખમ થઇને કર્તવ્ય બજાવતી હતી ને રાત્રે ભૂમિરેલના ભોંયરામાં આખું લંડન રાત્રિ વિતાવતું હતું. ઉપર થનારા ધડાકા અને ભડાકા વચ્ચે તેઓ શાંતિથી - હિંમતથી રાત્રિ પાર કરતાં અને ફરી પાછાં સવારે કામે વળગી જતાં. પ્રત્યેક મહાન પ્રજાનો ઇતિહાસ યુધ્ધમાં લખાતો હોય છે. યુધ્ધથી વિમુખ થનારી, એક કાંકરી જેવો બૉમ્બ ફૂટતાં જ નગર ખાલી કરીને ભાગી છૂટનારી પ્રજા ઐતિહાસિક પ્રજા નથી થઇ શકતી. તે માત્ર રોતી-સૂરત, અન્યાય અને અત્યાચાર સહન કરનારી પ્રજા થઇને જીવતી હોય છે. કોઇ પણ રાષ્ટ્રને પોતાની પ્રજાને મહાન બનાવવી હોય તો તેણે પ્રજાને અવારનવાર યુદ્ધનાં અનુભવો અને યુદ્ધની પરિસ્થિતિથી ઓતપ્રોત કરતા રહેવું જોઇએ. સતત યુદ્ધવિમુખતાની વાતોથી પ્રજા નમાલી બને છે અને નમલાપણું અંતે ગુલામીમાં ફેરવાઇ જાય છે.

પ્રજાના ખમીરને માપવાનું એક બીજું પણ ક્ષેત્ર છે. તે છે કુદરતી આપત્તિઓ. ધરતીકંપ, જવાળામુખી ફાટવો, પ્રચંડ પૂર, ભયંકર દુષ્કાળ, વિકરાળ આંધી, વાવાઝોડું, ભીષણ અગ્નિકાંડ વગેરે અનેક પ્રસંગો અવારનવાર પ્રજાજીવનમાં આવતા જ હોય છે. પણ આ પ્રસંગો વખતે પ્રજાનું ખમીર ઊંચું રહ્યું અથવા કેટલું નીચું ગયું તેના આધારે પ્રજાની કક્ષા નક્કી કરી શકાય.

તેની સહનશક્તિ દ્વારા તેનું ખમીર માપી શકાય, તો બીજી તરફ આવેલી આપત્તિઓના ઉકેલ માટે કરાયેલા પ્રયત્નો દ્વારા

તેની બૌદ્ધિક ક્ષમતા પણ માપી શકાય.

છેલ્લાં ત્રણ-ચાર વર્ષથી ભારતના કેટલાક ભાગોમાં અને તેમાં પણ ગુજરાતનાં મોટાભાગમાં ભારે દુષ્કળ પડયો છે. સરકાર તથા સેવાભાવી સંસ્થાઓ મળીને દુષ્કાળથી પ્રભાવિત મનુષ્યો તથા પશુઓને રાહત પહોંચાડવા ભારે જહેમત ઉઠાવી રહી છે. લગભગ દશેક અબજ રૂપિયા આ કાર્યમાં વપરાયા છે. જો આટલા મોટા પ્રમાણમાં દુષ્કાળ-રાહતકાર્યો ન થતાં હોત તો પશુઓ તથા માણસોનાં કલ્પનાતીત મૃત્યુ થતાં હોત. ગુજરાતની પ્રજા દયાળુ, દાનેશ્વરી તથા સેવાભાવી છે, એટલે આ પ્રાંતમાં અનેક સેવાભાવી સંસ્થા નિષ્ઠાપૂર્વક સેવાના કાર્યમાં રચીપચી રહે છે. ગુજરાતી કદાચ યુદ્ધવીર નથી પણ દાનવીર તો છે. પણ છેલ્લાં ચાર વર્ષથી જે અબજો રૂપિયા દુષ્કાળ પાછળ ખર્ચાયા છે તે માત્ર તત્કાલીન રાહત આપવા માટે ખર્ચાયા છે. દુષ્કાળની વારંવાર આવનારી આપત્તિઓથી બચવાનો તેમાં કાયમી ઉકેલ નથી, એટલું જ નહિ. એવો પણ ભય લાગે છે કે રાહતના આધારે જીવવાની ટેવ પડેલી પ્રજા દુષ્કાળ વિના કદાચ જીવી ન શકે. દુષ્કાળ, પછી રાહત અને રાહત એ જ જીવન એવો ક્રમ જેને માટે જીવનમંત્ર બની ગયો હોય, તે પ્રજા અફીણના બંધાણીની માફક દુષ્કાળની બંધાણી ન થઇ જાય તે પણ વિચારવું જોઇએ. આપણે દુષ્કાળની પરિસ્થિતિ અને તેમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટેના કાયમી ઉપાયો યોજવા જોઇએ અને દુષ્કાળથી કાયમી મુક્તિ મેળવવી જોઇએ. આ શક્ય છે, અશક્ય નથી. આવો જરા વિચારીએ.

દુષ્કાળ એ ઇશ્વરનો પ્રકોપ નથી.

ઈશ્વરનાં પ્રકોપથી અથવા લોકોનાં વધી ગયેલાં પાપોથી દુષ્કાળ પડે છે તેવું ધાર્મિક ક્ષેત્રોમાં મનાય છે. જ્યાં નિદાન જ ખોટું હોય ત્યાં ઉપાય કદી સફળ થઇ શકે નહિ. ઈશ્વર તો પરમ દયાળુ છે. તે કોપ કરે ખરો ? અને જો તેને કોપ જ કરવો હોય તો ભારત જેવા અત્યંત ધાર્મિક દેશ ઉપર કોપ કેમ કરે ? બીજા દેશો જ્યાં મુખ્ય ખોરાક જ ગૌમાંસ છે અને જ્યાં પાણીની જગ્યાએ દારૂ પિવાય છે ત્યાં કોપ કરે ને, પણ ત્યાં તો અનાજની રેલમછેલ છે, ધનના ઢગલા છે. આખા વિશ્વને અનાજ પૂરું પાડી શકાય તેટલું અન્ન ઉત્પન્ન કરાય છે. શું ઈશ્વર આપણને આપણી ધાર્મિકતાનો દંડ આપે છે ? ના....ના.....દુષ્કાળ પડવામાં ઈશ્વરનો પ્રકોપ કારણ નથી.

ત્યારે લોકોમાં વધી ગયેલાં પાપોના કારણે દુષ્કાળ પડે છે એમ માનીએ તો તે પણ બરાબર નથી. માનો કે લોકોનાં પાપ વધી ગયાં છે (જો કે પહેલાંની તુલનામાં ઓછાં જ થયાં છે) તો પણ તેનો દંડ તો પાપી માણસોને મળવો જોઇએ ને ? પાપ કરે માણસો અને બિચારાં નિર્દોષ પશુઓ ભૂખે-તરસે તરફડીને મરે તે ક્યાંનો ન્યાય થયો ? ઊલટાનું પાપી માણસો તો આ દુષ્કાળમાં વધુ લીલલહેર કરે છે. એટલે લોકોનાં પાપો વધી જવાથી દુષ્કાળ પડે છે તે વાત બરાબર નથી.

ખરેખર તો દુષ્કાળ એ પ્રકૃતિની પ્રક્રિયા છે. આ વિશ્વ જે પદાર્થોથી રચાયું છે તેના નિયમો છે. આ નિયમો એ જ પ્રકૃતિની પ્રક્રિયા છે. જો આપણે પ્રકૃતિ(કુદરત) ને સાચા અર્થમાં સમજીશું તો જીવનના ઘણા પ્રશ્નોને બહુ સરળતાથી ઉકેલી શકીશું. દાખલા તરીકે, કોઇ પુરુષને સ્ત્રીના વિચારો આવે અને કોઇ સ્ત્રીને પુરુષના વિચારો આવે, તો તે બધી જ દ્રષ્ટિએ ખોટા વિચારો કે વિકારો નથી, પણ તે પ્રકૃતિની પ્રક્રિયા છે. નિશ્ચિત ઉંમર થતાં જ પ્રકૃતિ આવા વિચારો, વેગો વગેરેને ઉત્પન્ન કરે છે. આ કુદરતી વ્યવસ્થા છે, પાપ નથી. આ વ્યવસ્થાને પાપ માનીને “ મને સ્વપ્નમાં પણ આવા ખોટા વિચારો ન આવે” તે માટે જાત-જાતની સાધના કરનારા-કરાવનારા જીવનને સમજી જ શકયા નથી. તેઓ સાચી સાધના કરવાની જગ્યાએ જીવનભર નિષ્ફળ ફાંફાં મારે છે. સ્ત્રીના વિચારોથી સંપૂર્ણ છુટકારો મેળવવા ભોંયરામાં બેસનારને સ્ત્રી વધુ જોરથી પકડતી હોય છે, એટલે તો તેમના ચહેરા કાળામેશ પડી જતા હોય છે. આ તે કેવી સાધના જ્યાં કુદરતનો જ દ્રોહ કરવાનો હોય ? પ્રફુલ્લિત દંપતિના ચહેરા ઉપર જે ઓજ ને શાંતિ ચમકતાં હોય છે તે પેલા બ્રહ્મચારીઓના ચહેરા ઉપર ભાગ્યેજ જોવા મળશે, કારણ કે અંદર ને અંદર વાસનાનો ધુમાડો ગોટાયા કરે છે. એ ગોટાયેલા ધુમાડાએ ચહેરાની આ દુર્દશા કરી નાખી છે. માણસ જો કુદરત તરફ વળે તો પેટ ચોળીને વધારી મૂકેલી પીડાઓ આપોઆપ શાંત થઇ જાય.

પ્રજાના ખમીરને માપવાનું એક બીજું પણ ક્ષેત્ર છે. તે છે કુદરતી આપત્તિઓ. ધરતીકંપ, જ્વાળામુખી ફાટવો, પ્રચંડ પૂર, ભયંકર દુષ્કાળ, વિકરાળ આંધી, વાવાઝોડું, ભીષણ અગ્નિકાંડ વગેરે અનેક પ્રસંગો અવારનવાર પ્રજાજીવનમાં આવતા જ હોય છે. પણ આ પ્રસંગો વખતે પ્રજાનું ખમીર ઊંચું રહ્યું અથવા કેટલું નીચું ગયું તેના આધારે પ્રજાની કક્ષા નક્કી કરી શકાય.

દુષ્કાળ પણ કુદરતી પ્રક્રિયા છે. યજ્ઞો કરવાથી, હોમહવન કરવાથી કે બીજા કોઇ સમજણ વિનાના પ્રયત્નો કરવાથી તેને રોકી શકાશે નહિ. આ બધી માત્ર પાણી વલોવવાની મૂર્ખતા છે. સદીઓથી આપણે આ જ કરી રહ્યા છીએ. વિશ્વના બધા જ ભાગોમાં કોઇ ને કોઇ પ્રકારની કુદરતી અનુકૂળતા અને પ્રતિકૂળતા છે જ. જાપાન જ્વાળામુખીઓથી ધગધગી રહ્યો છે. ઈઝરાયેલ પાણી વિનાનું રણ માત્ર છે. આટલી પ્રતિકૂળતા હોવા છતાં પણ આ દેશો સમૃદ્ધ દેશો છે, કારણ કે પ્રકૃતિની પ્રક્રિયાની સામે તેમણે સફળતાપૂર્વક ભારે પુરુષાર્થ કર્યો છે. એક ઈંચ વરસાદ વિના પણ ઈઝરાયલ ભારતની તુલનામાં પ્રત્યેક એકરે સાતગણું અનાજ પકવે છે તથા સૌથી વધુ દૂધ પશુ દીઠ મેળવે છે. અમેરિકાનું ટેક્સાસ સ્ટેટ ઘઉં માટે પ્રખ્યાત છે. વરસાદની કશી જ પરવા કર્યા વિના તે દર વર્ષે ભારે નિકાસ કરી શકાય તેટલા ઘઉં પેદા કરે છે. વરસાદ લાવવા ત્યાં કોઈ યજ્ઞ નથી કરતું કે બીજા કોઇ જયોતિષ વગેરેના પ્રયોગો નથી થતા. હા, થાય છે માત્ર વૈજ્ઞાનિક પ્રયોગો, જેનાં સુખદ પરિણામ તે પોતે ભોગવે છે અને વિશ્વને ભાગીદાર બનાવે છે.

પ્રજા પુરુષાર્થી ક્યારે બને છે?

પ્રકૃતિની પ્રતિકૂળ પ્રક્રિયા પ્રજાને પુરુષાર્થી થવાની પ્રેરણા આપે છે. જો પ્રકૃતિ બધી રીતે માત્ર અનુકૂળ હોય તો જીવન નમાલું બની જાય. માનો કે પ્રતિવર્ષ નિશ્ચિત સમયે નિશ્ચિત માત્રામાં વરસાદ થયા જ કરે, કદી પણ તે તારીખોમાં કે માત્રામાં કશો ફેરફાર ન થાય તો પ્રજાનાં કૌશલ્ય, સાહસ વગેરે સમાપ્ત થઇ જશે. પ્રકૃતિની અનિશ્ચિતતાના કારણે તો આપણે બંધ બાંધ્યા, નહેરો કાઢી, પાતાળકૂવા કર્યા તથા નવાંનવાં ખાતરો વગેરે શોધ્યાં. છેલ્લાં

ચાર વર્ષના દુષ્કાળ પછી પણ જો પ્રજા ભરપેટ અનાજ મેળવતી હોય તો આ પુરુષાર્થના કારણે જ છે. જો આમાંનું કશું જ ન કરાયું હોત તો પ્રજા પગ ઘસીઘસીને મરી ગઇ હોત. ૪૦૦ વર્ષ પહેલાં અકબરના શાસનમાં પણ દુષ્કાળ પડેલો ત્યારે ભારતની વસ્તી માત્ર દસ કરોડ હતી, જે આજે વધીને ૮૦ કરોડ થઇ છે. જો પ્રજાએ આ સાધનો વિકસાવ્યાં ન હોત તો આટલી વિશાળ જનસંખ્યા કોને આધારે જીવી શકી હોત ? ત્યારે દસ કરોડ જ વસ્તી હોવા છતાં લોકોમાં ભારે ભૂખમરો હતો, જ્યારે અત્યારે ૮૦ કરોડ હોવા છતાં લગભગ ભૂખમરા જેવી સ્થિતિ નથી. આ થઇ પ્રકૃતિની સાથે લોક્પુરુષાર્થની વાત. પણ હજી આપણો પુરુષાર્થ પાશેરામાં પહેલી પૂણી જેવો જ છે. એક દિવસ એવો આવે કે ઇઝરાયલની માફક એક ઇંચ વરસાદ ન થાય તો પણ આપણે દુષ્કાળથી મુક્ત્ત રહી શકીએ. આ શકય છે. જરુર છે માત્ર વૈજ્ઞાનિક અભિગમ સાથેના સચોટ આયોજનની.

> **પ્રકૃતિની પ્રતિકૂળ પ્રક્રિયા પ્રજાને પુરુષાર્થી થવાની પ્રેરણા આપે છે. જો પ્રકૃતિ બધી રીતે માત્ર અનુકૂળ હોય તો જીવન નમાલું બની જાય. માનો કે પ્રતિવર્ષ નિશ્ચિત સમયે નિશ્ચિત માત્રામાં વરસાદ થયા જ કરે, કદી પણ તે તારીખોમાં કે માત્રામાં કશો ફેરફાર ન થાય તો પ્રજાનાં કૌશલ્ય, સાહસ વગેરે સમાપ્ત થઇ જશે. પ્રકૃતિની અનિશ્ચિતતાના કારણે તો આપણે બંધ બાંધ્યા, નહેરો કાઢી, પાતાળકૂવા કર્યા તથા નવાંનવાં ખાતરો વગેરે શોધ્યાં.**

આપણાં પશુઓ

આપણે પશુઓની વાત કરીએ. ગુજરાતમાં સામાન્ય રીતે એક કરોડ અને પિસ્તાળીસ લાખ પશુઓ છે. દૂધની દ્રષ્ટિએ વિચારીએ તો આ બધાં પશુઓ મળીને જેટલું કુલ દૂધ આપે છે તેટલું જ દૂધ માત્ર સારી ઓલાદની ઉત્તમ કક્ષાની પચીસ લાખ ગાયોથી મેળવી શકાય. વિશ્વમાં સૌથી વધુ ઢોર ભારતમાં છે અને સૌથી ઓછામાં ઓછું દૂધ આપવાનું પ્રમાણ પણ ભારતમાં છે. આપણી પાસે પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં ક્વૉન્ટિટી છે, ક્વૉલિટી નથી. ગઇ કાલે જ છ ભરવાડ મારા આશ્રમમાં આવ્યા હતા. તેમની સાથેની વાતોથી જણાયું કે તેમની પાસે ૨૦૦ ગાયો છે. તેમાંથી માંડ ૪૦-૫૦ દોહવા દે છે. આ દૂઝણી ગાયો પણ શેરબશેર અને બહુબહુ તો ત્રણ શેર દૂધ માંડ આપે છે અને તે પણ વિયાણા પછી ૪-૫ મહિનામાં ઊંચી જતી હોય છે. આ ઉપરથી આવું ગણિત ગણી શકાય :

(૧) દર ચાર ગાયે માત્ર એક જ ગાય દૂઝણી હોય છે.

(૨) બધી દૂઝણી ગાયો સામાન્યતઃ બશેર એટલે કે લિટર અથવા દોઢ લિટરજ દૂધ આપતી હોય છે. (સારી સેવાચાકરી કરવાથી આમાં અપવાદ હોઇ શકે.)

(૩) આટલું ઓછું દૂધ પણ વધુમાં વધુ છ મહિના સુધી જ આપતી હોય છે.

(૪) આમ વર્ષભરમાં આઠ ગાયે એક દૂઝણી ગાય થઇ. તેનું બે લિટર દૂધ ગણીએ તો પણ પ્રત્યેક ગાય દીઠ સરેરાશ ૨૫૦ ગ્રામ ઉત્પાદન થયું. હવે શાંતિથી વિચાર કરો કે આપણે આ ક્ષેત્રમાં કદી પણ સમૃદ્ધ થઇ શકીએ ખરા?

હવે બીજી વાત. જે માલધારી પાસે ૨૦૦ ગાયો છે તેની પાસે એક વીઘો પણ જમીન નથી. જમીન વિના તેને આ ૨૦૦ ગાયો પોષવાની છે. તે કેવી રીતે પોષશે ? જમીનવાળા ખેડૂતો ઉપર દબાણ કરીનેસ્તો. આનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે આપણી સમાજવ્યવસ્થા એકબીજા ઉપર દબાણ(ટેન્શન) કરનારી થઇ છે. એથી પ્રજા સતત પરસ્પર લડાઇ-ઝગડા કર્યા જ કરે છે. માલધારીઓ ખેડૂતોનાં ખેતરોમાં કે શેઢા ઉપર દબાણ લાવે છે. જ્યારે એક ખેડૂતનું ખેતર ભેળાય છે ત્યારે માત્ર તે ખેડૂત જ બેહાલ નથી થઇ

જતો, પણ તેનું ઉત્પાદન એ રાષ્ટ્રનું ઉત્પાદન હોવાથી પ્રતિવર્ષ હજારો ખેતરોના ભેલાણથી રાષ્ટ્ર પણ પોતાની ઉત્પાદકતા ખોવે છે, એટલે તે તો રાષ્ટ્રની જ હાનિ થઇ કહેવાય. સમાજરચના એવી હોવી જોઇએ કે એક વર્ગ બીજા વર્ગ માટે ટેન્શન ઊભું ન કરે. બંને વર્ગો અથવા બધા વર્ગોનાં હિતો એકબીજાનાં પોષક અને સહયોગી બને. જો આવી સમાજવ્યવસ્થા ન કરી શકાય અને બધાનાં હિતો એકબીજાથી ટક્કર લેનારાં દેખાય તો પ્રજા નાનામોટા વર્ગવ્યૂહમાં ફસાયા વિના રહેશે નહિ અને તેઓ રાજકારણના હાથા પણ થઇ જશે. પશુપાલકો અને ખેડૂતોનું ગામેગામ આવું જ થયું છે, કારણકે જેમની પાસે જમીન નથી તેમની પાસે મોટા પ્રમાણમાં ઢોરાં છે. આ ઢોરાં માટે ગૌચર જમીન રહી નથી અને હોય તોપણ માત્ર ગૌચરથી કાંઇ ઢોરાં પોષી શકાય નહિ.

જમીન વિના પશુપાલનના ધંધામાં પડેલો વર્ગ કોઇ સુખી વર્ગ નથી. લગભગ બારે માસ ગામેગામ, ખેતરેખેતરે તે ભટકતો રહે છે. રોજની ટનબંધ ગાળો ખાય છે, અપમાનિત થાય છે, મારામારી, ઝગડા. કૉર્ટ-કચેરી અને પોલીસચોકીનાં પગથિયાં ઘસ્યા કરે છે. તેની ઓછી આવકનો સારો એવો ભાગ પોલીસ, કૉર્ટ-કચેરી, ગામના આગેવાનો વગેરેને રાજી રાખવા પાછળ ખર્ચાઇ જાય છે. સતત ભ્રમણશીલ હોવાથી નથી તે પોતાનાં બાળકોને ભણાવી શકતો કે નથી પાકાં ઘર બાંધીને સ્થાયી તથા નિશ્ચિત જીવન જીવી શકતો. તે દુઃખી છે. તેનાં બાલ-બચ્ચાં દુઃખી છે. આ આખા વર્ગને આ જ પ્રકારે જીવન જિવાડયે રાખવું તેના કરતાં તેઓ ભણે-ગણે, શિક્ષિત-સંસ્કારી અને સુઘડ બને, સમૃદ્ધ નાગરિકોની માફક તેઓ પણ સ્થાયી પાકાં મકાનોમાં રહે તથા સુખી-સમૃદ્ધ બને તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઇએ. ખેતી અને પશુપાલનનું આયોજન એકબીજાના પૂરક ધંધામાં જ થઇ શકે. બંનેને પરસ્પર વિરોધી બનાવીને તો આપણે અહિત કરી રહ્યા છીએ. આ માટે બે રસ્તા છેઃ

(૧) પશુપાલકોને જમીન આપવી, જે જમીનમાં માત્ર પશુઉપયોગી જ વાવેતર કરી શકાય.તેમનાં પશુઓ રખડતાં, ભટકતાં, હરાયાં કે હાનિકર્તા ન બને પણ પોતાની જમીનમાંથી પોતાનો ખોરાક મેળવી લે.

(૨) જેમની પાસે જમીન હોય જ નહિ તથા જેઓ જમીન રાખી શકે તેમ ન હોય તે બધાંને પશુપાલનના ધંધામાંથી તેમને યોગ્ય બીજા ધંધા તરફ વાળવા. ખરેખર તો સરકારે કયદો કરીને એવી વ્યવસ્થા કરવી જોઇએ કે જેમની પાસે જમીન ન હોય તે માત્ર બે જ દૂઝણાં ઢોર પોતાની અંગત આવશ્યકતા માટે રાખી શકે, તેથી વધુ નહિ. આમ કરવા જતાં જે પશુપાલકો નવરા પડે તેઓને સેના, બી.એસ.એફ, એસ.આર.પી તથા પોલીસ જેવા વિભાગો તરફ વાળવા જોઇએ.

સરદારધામ ભવનના ગૌરવવંતા ભામાશાશ્રીઓ

ડૉ. ગોવિંદભાઈ એલ. ધોળકિયા
શ્રી રામકૃષ્ણ એક્સપોર્ટ, સુરત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી જયંતિભાઈ એમ. પટેલ
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

મેઘમણિ પરિવાર
અમદાવાદ

શ્રી નટુભાઈ એમ. પટેલ
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

સ્વ. શ્રી પોપટભાઇ એન. ડુંગરાણી
જયફન પાર્ક પ્રા. લિ., સુરત

શ્રી લવજીભાઈ ડી. ડાલિયા
(બાદશાહ) અવધ-અંજનિ ગ્રૂપ, સુરત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી જશવંત એ. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ-અમદાવાદ (સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી)
સિવિલ સર્વિસ સેન્ટરના નામકરણના દાતાશ્રી

સરદારધામના ગૌરવવંતા દાતાશ્રીઓ

શ્રી પારૂલભાઈ એલ. કાકડિયા
નિશાંત એન્ટરપ્રાઈઝ પ્રા.લી., વડોદરા
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

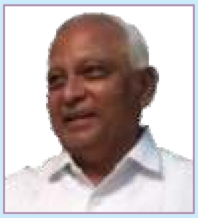

શ્રી રમેશભાઈ એ. પટેલ
રમેશ પટેલ બિલ્ડર્સ પ્રા. લી., વડોદરા
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત

શ્રી વિપુલભાઈ વી. ગજેરા
નીલ પીગમેન્ટ પ્રા.લી., અંકલેશ્વર
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત

શ્રી દુષ્યંતભાઈ આર. પટેલ
એસ્ટ્રલ સ્ટેરીટેક પ્રા. લિ. વડોદરા
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત

શ્રી છગનભાઈ એમ. ધોળુ
પી. સી. પટેલ ઈન્ફ્રા પ્રા. લી., વડોદરા
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત

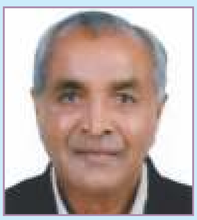

શ્રી રણછોડભાઈ જોઈતારામ પટેલ
રણજીત બિલ્ડકોન લિમિટેડ પરિવાર
(સરદાર સાહેબની પ્રતિમાના દાતાશ્રી)
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી લાલજીભાઈ ટી. પટેલ
ધર્મનંદન ડાયમંડ, સુરત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

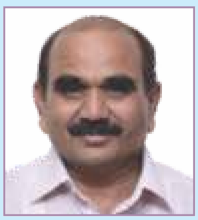

શ્રી કાંતિભાઈ વી. ઉકાણી
ભૂમિ ડેવલપર્સ, અમદાવાદ
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી માધવજીભાઈ ડી. માંગુકિયા
લેન્ડ માર્ક, સુરત

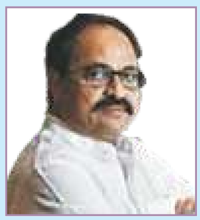

શ્રી દર્શનભાઈ એન. પટેલ
વિની કોસ્મેટીક્સ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

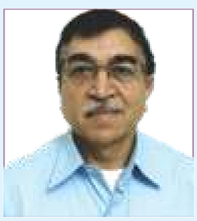

ડૉ. ચિતરંજનભાઈ એ. પટેલ
યુ.એસ.એ.
ઈ-લાઈબ્રેરીના દાતા

શ્રી દક્ષેશભાઈ એ. બોઘરા
ગિસામ એન્ટરપ્રાઈઝ
સુરત

ડૉ. ત્રિભુવનભાઈ એન. પટેલ
કન્સલટન્ટ સર્જન એન્ડ ગેસ્ટ્રોલોજીસ્ટ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

માન. શ્રી નીતિનભાઈ આર. પટેલ
નાયબ મુખ્યમંત્રીશ્રી - ગુજરાત રાજ્ય
અમદાવાદ

શ્રી મનજીભાઈ પી. ડુંગરાણી
ગોપાલ બિલ્ડર્સ
સુરત

શ્રી ગોવિંદભાઈ એલ. કાકડિયા
શીતલ મેન્યુફેક્ચરીંગ પ્રા.લી.
મુંબઈ

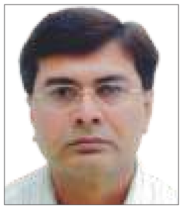
શ્રી પ્રવિણભાઈ ઓ. ભાલોડિયા
અજંતા ગ્રૂપ
મોરબી

શ્રી વનિતાબેન પી. ભાલોડિયા
ઓર્પેટ ગ્રુપ
મોરબી

શ્રી નેવિલભાઈ પી.ભાલોડિયા
ઓર્પેટ ગ્રુપ
મોરબી

શ્રી જ્યંતિભાઈ વી નારોલા
શ્રી રામ ક્રિશ્ના એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી જયંતિભાઈ વી. બાબરિયા
અવધ-અંજનિ ગ્રૂપ,
સુરત

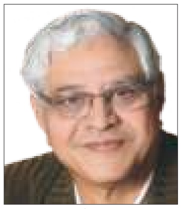
શ્રી ધનજીભાઈ એન. ડુંગરાણી
સુરત

શ્રી ડાહ્યાભાઈ જી. સુતરિયા
હીરાકો ઈન્ડિયા પ્રા.લી.
મુંબઈ

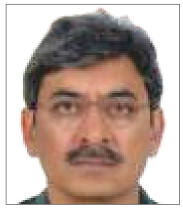
શ્રી અનિલભાઈ એન. દેવાણી
દેવાણી એન્ડ કંપની
અમદાવાદ

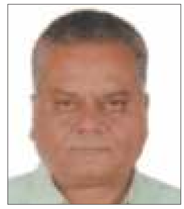
શ્રી જીવરાજભાઈ કે. સુતરિયા
મિરામ્બિકા એન્જિનિયર્સ
સુરત

શ્રી જગદીશભાઈ વી. ભુવા
પ્રોસેસો પ્લાસ્ટ પ્રા.લી.
અમદાવાદ

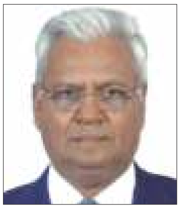
શ્રી ધનજીભાઈ એ. પટેલ
એમ.એલ.એ., વઢવાણ
મેક્સન ફાર્મા પ્રા.લી., સુરેન્દ્રનગર

શ્રી કનુભાઈ એમ. પટેલ
મોન્ટે કાર્લો લી.
અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એમ. સોજીત્રા
સૂર્યમ, પ્રોજેક્ટસ પ્રા.લી.
અમદાવાદ

શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ પી. પટેલ
ફિલ્ડ માર્શલ
રાજકોટ

શ્રી મનહરભાઈ એમ. કાકડિયા
બ્લેઝિંગ ઈન્ફ્રા ડેવલોપર્સ
સુરત

શ્રી વલ્લભભાઈ એસ. લખાણી
કિરણ જેમ્સ પ્રા.લી.
મુંબઈ

શ્રી દિપેશભાઈ પી. સુખડિયા
ભારતી અગરબતી
અમદાવાદ

શ્રી શશિનભાઈ વી.પટેલ
સદ્‌ભાવ એન્જી.લી.
અમદાવાદ

શ્રી જ્યંતિભાઈ ડી. પટેલ
વ્રજ ડેવલોપર્સ
ભાવનગર

શ્રી કાંતિભાઈ એલ. ગઢિયા
સહજાનંદ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી વલ્લભભાઈ ડી. વઘાસિયા
વી ડી ગ્લોબલ કં.
મુંબઈ

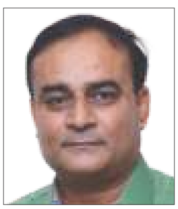
શ્રી રાજેશભાઈ એમ. કાકડિયા
એચ.ઓ.એફ.
અમદાવાદ

શ્રી દિયાળભાઈ કે. વાઘાણી
કપુ જેમ્સ
મુંબઈ

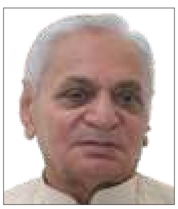
શ્રી કાંતિભાઈ એન.પટેલ-(રામ)
અમદાવાદ

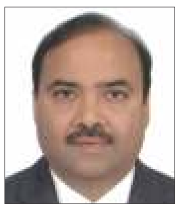
શ્રી અજયભાઈ ડી. શ્રીધર
શ્રીધર કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રી સંજયભાઈ કે. સાવલિયા
સાવલિયા બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કે. આઈ. પટેલ
એરિસ ઓર્ગેનીક પ્રા.લી.
અમદાવાદ

શ્રી શરદભાઈ જી. પટેલ
વર્ણીરાજ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી કિશોરભાઈ બી. વિરાણી
કાર્પ ઈમ્પેક્ષ
સુરત

શ્રી મૌલેષભાઈ ડી. ઉકાણી
બાન લેબ્સ લી.
રાજકોટ

શ્રીમતી સ્મિતાબેન એચ. અમીન
પુણે

શ્રી સવજીભાઈ ડી. ધોળકિયા
હરિક્રિશ્ના એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી નીતિન ભાઈ આર. પટેલ
ગાય છાપ બેસન
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી અરવિંદભાઈ ડી. તેજાણી
તેજાણી એન્ટરપ્રાઈઝ
સુરત

શ્રીમતી કાશીબેન બી. સુતરિયા
સુરત

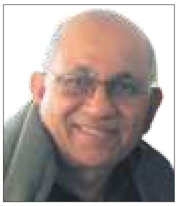
સ્વ.શ્રી નાગજીભાઈ જે. સુતરિયા
યુ.એસ.એ.

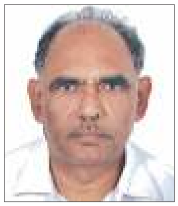
શ્રી મનજીભાઈ પી. પટેલ
તાપ્તિ એક્સપોર્ટ
મુંબઈ

શ્રી આનંદભાઈ એ. પટેલ
એપોલો ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રીમતી રસીલાબેન બી. સુતરિયા
લક્ષ્મી કાર્ડ
બેલ્જીયમ

શ્રી સુરેશભાઈ ડી. પટેલ
સુર્યા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

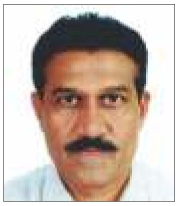
શ્રી ભરતભાઈ એચ. રાદડિયા
એચ.ઓ.એફ. ફર્નિચર
અમદાવાદ

શ્રી હરેશભાઈ ડી. મોરડિયા
મહાદેવ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી સૌરભભાઈ વાય. પટેલ
ઊર્જામંત્રી ગુજરાત રાજ્ય
ગાંધીનગર

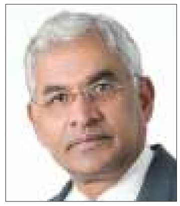
શ્રી રણછોડભાઈ કે. દેત્રોજા
રત્નકલા એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
નવસારી

શ્રી વસંતભાઈ એસ. પટેલ
સરદાર પટેલ વિદ્યાલય
સુરેન્દ્રનગર

શ્રી વી. વી. પટેલ (CA)
વી વી પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી જયસુખભાઈ ઓ. પટેલ
ઓરેવા ગ્રૂપ
મોરબી

શ્રી હનુભાઈ આર. સાંગાણી
સત્યમ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

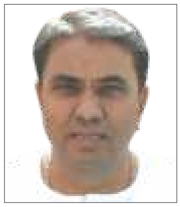
શ્રી ગોવિંદભાઈ જી. વરમોરા
સનસાઈન ટાઈલ્સ પ્રા.લી.
મોરબી

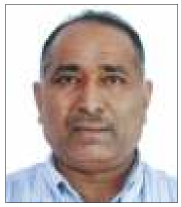
શ્રી જ્યંતિભાઈ એસ. પટેલ
પ્રમુખ-શ્રી ૪૮ ગામ સમાજ
અમદાવાદ

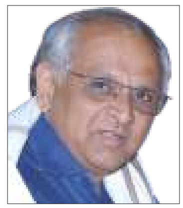
શ્રી ભુપેન્દ્રભાઈ આર.પટેલ
એમ.એલ.એ.
ઘાટલોડિયા, અમદાવાદ

શ્રી સંદિપભાઈ બી. પડસાળા
બી.નાનજી એન્ટરપ્રાઈઝ લી.
અમદાવાદ

ડૉ. દશરથભાઈ વી. પટેલ
ગુજરાત મલ્ટીગેસ બેઝ કેમીકલ્સ પ્રા.લી.
મહેસાણા

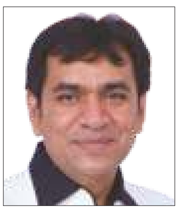
શ્રી પ્રકાશભાઈ પી. વરમોરા
વરમોરા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી અંબાલાલ એમ. પટેલ
અવની સીડ્સ લી.
અમદાવાદ

શ્રી આશિષભાઈ એ. પટેલ
અવની સીડ્સ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રમુખભાઈ ડી. પટેલ
શ્રીરંગ કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ આર.પટેલ
શાયોના લેન્ડ કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી પ્રશાંતભાઈ વી. વાંછાણી
મે.સ્વીસ પેક.પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ સી. બોરડ
બોરડ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા.લી.
વડોદરા

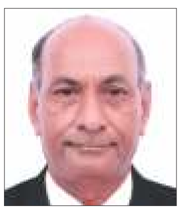
શ્રી રવજીભાઈ જી. કથિરિયા
અમદાવાદ

શ્રી ધીરૂભાઈ પી. ઉકાણી
શિવમ્ એન્ટરપ્રાઈઝ
સુરત

શ્રી મયંકભાઈ એસ. પટેલ
વડોદરા

શ્રી શેખરભાઈ જી. પટેલ
ગણેશ હાઉસીંગ લી.
અમદાવાદ

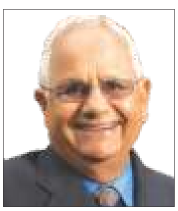
શ્રી ગણપતભાઈ આઈ. પટેલ
ગણપત યુનિવર્સિટી
યુ.એસ.એ.

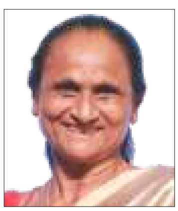
શ્રીમતી મંજુલાબેન જી. પટેલ
ગણપત યુનિવર્સિટી
યુ.એસ.એ.

શ્રી દશરથભાઈ એમ. પટેલ
સમર્થ ડાયમંડ
વિસનગર

શ્રી એન. કે. પટેલ
સન બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કિશોરભાઈ વી. વિરમગામા
આયર્ન ટ્રાયેન્ગલ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રીમતી સુધા જે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

કુ. હેપી જે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી રાજેશભાઈ બી. બાંભરોલિયા
શરણ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રવિણભાઈ એચ. લખાણી
યોગી ઈન્ટરમિડિયેટ્સ પ્રા.લી.
અમદાવાદ

શ્રી કમલભાઈ આર. મારવાડી
શિક્ષણ સહાય નિધી દાતા-સરદારધામ
અમદાવાદ

શ્રી ગિરીશભાઈ ટી. પટેલ
જે. જી. એન્ટરપ્રાઈઝ
વડોદરા

શ્રી કાળુભાઈ એમ. ઝાલાવાડિયા
રાજશ્રી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી મનસુખભાઈ એન. દેવાણી
શાંતિ કન્સ્ટ્રકશન
જામનગર

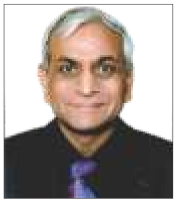
શ્રી રમેશભાઈ એમ.પટેલ
મેઘમણિ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

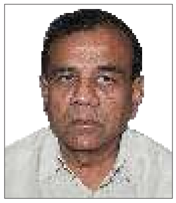
શ્રી અરવિંદભાઈ એ. દોમડિયા
કૃણાલ કન્સ્ટ્રકશન પ્રા. લી.
રાજકોટ

શ્રી પી. એસ. પટેલ
પી. એસ. પી. પ્રોજેક્ટ લી.
અમદાવાદ

શ્રી કાનજીભાઈ કે. પટેલ
નિશ્રીન ટ્રેડિંગ એન્ડ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી વલ્લભભાઈ પી. કાંસોદરિયા
સાગર બિલ્ડર્સ પ્રા. લી.
સુરત

શ્રી મનહરભાઈ જે. સાંચપરા
યુરો ફુડ્સ
સુરત

શ્રી દિલીપભાઈ ડી. કોઠિયા
પ્રમુખ શ્રી કોઠિયા હોસ્પિટલ
અમદાવાદ

શ્રી કેશવભાઈ એચ. ગોટી
ગ્લો સ્ટાર
સુરત

શ્રી નાનુભાઈ કે.સાવલિયા
સુખવીલા ડેવલપર્સ
સુરત

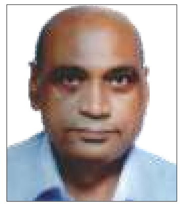
શ્રી હંસરાજભાઈ એ. ગોંડલિયા
અલિન્દ્રા ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી રમેશભાઈ બી. મેશિયા
અમદાવાદ

ડૉ. કિરણભાઈ સી. પટેલ
યુ.એસ.એ.-ફ્લોરિડા

શ્રીમતી પલ્લવીબેન કે. પટેલ
યુ.એસ.એ.-ફ્લોરિડા

શ્રી જગદીશભાઈ ડી. સંઘાણી
બાબરીયા ઈંસ્ટીટ્યુટ ઑફ ટેકનોલોજી
વડોદરા

શ્રી ભુપતભાઈ પી. રામોલિયા
ધનવીન પીગમેન્ટસ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

ડૉ. વિઠ્ઠલભાઈ ધડુક
યુ.એસ.એ.

શ્રીમતી રંજનબેન વી. ધડુક
યુ.એસ.એ.

શ્રી સંજયભાઈ આર. પટેલ
એસ્પિ ગ્રૂપ- પૂર્વ ચેરમેન કેડાઈ
વડોદરા

શ્રી સુરેશભાઈ ડી. પટેલ
તેજસ પોલિપેક પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી કિરીટભાઈ ડી. પટેલ
બરોડા બુશીંગ એન્ડ ઈન્સ્યુલેટર્સ એલ.એલ.પી.
વડોદરા

શ્રી સતિષભાઈ એમ. પટેલ
માજી ધારાસભ્ય
(કરજણ)વડોદરા

શ્રી જીવરાજભાઈ એસ. ગાબાણી
સુરત

શ્રી માણેકભાઈ એસ. લાઠિયા
બી. માણેક એક્ષપોર્ટ
સુરત

શ્રી રવજીભાઈ પી.વસાણી
વસાણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ બી. પેથાણી
બાપુનગર વોર્ડ કોર્પોરેટર એન્ડ દેવમ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

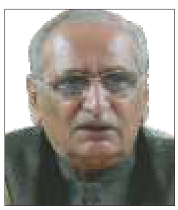
શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ એમ. પટેલ
પૂર્વ અધ્યક્ષ ઔડા એન્ડ પૂર્વ સંસદ સભ્યશ્રી
અમદાવાદ

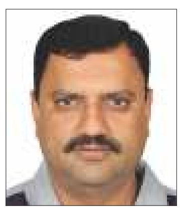
શ્રી ભરતભાઈ કે. બોઘરા
ધ્રુવ કોટન પ્રોસેસિંગ પ્રા. લી.
જસદણ

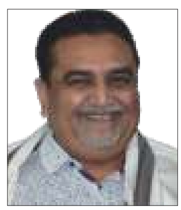
શ્રી બિપીનભાઈ વી. ઉસદડિયા
સંજય કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
રાજકોટ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી હરેશભાઈ ડી. પરવાડિયા
સુરત

શ્રી કરશનભાઈ જી. પટેલ
આર. કે. સિન્થેસીસ લી.
અમદાવાદ

શ્રી પરેશભાઈ એમ. ગજેરા
શિવમ ડેવલોપર્સ એન્ડ ક્રેડાઈ ગુજરાત પ્રેસિડન્ટ
રાજકોટ

શ્રી રમેશભાઈ વી. ટીલારા
અવધ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર
રાજકોટ

શ્રી ગુણવંતભાઈ બી. સોજીત્રા
એવલોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી ભુપતભાઈ કે. ભાયાણી
એમ. એમ. યાર્નસ પ્રા. લી.
જસદણ

શ્રી ભીખુભાઈ પી. વીરાણી
બાલાજી વેફર્સ ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી વલ્લભભાઈ જી. કાકડિયા
એમ.એલ.એ.
ઠક્કરબાપાનગર અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ કે. ગોંડલિયા
તક્ષશિલા ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રવિણભાઈ એસ. પટેલ
વડોદરા

શ્રી બી. કે. પટેલ
ડાયનેમિક કલરીંગ લીવસ
અમદાવાદ

શ્રી ભગીરથભાઈ એમ. પીઠવડી
સુરત

ડૉ. જગદીશભાઈ સખિયા
સખીયા સ્કીન ક્લીનીક
સુરત

શ્રી નિમિષભાઈ કે. પટેલ
એન. કે. પ્રોટીન્સ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી આલાપભાઈ એસ. પટેલ
પોપ્યુલર બિલ્ડર પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી કંચનભાઈ બી. પટેલ
કે. બી. જ્વેલર્સ
અમદાવાદ

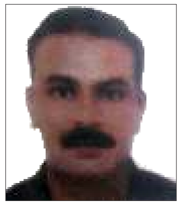
શ્રી કમલેશભાઈ પટેલ
અંબિકા ટ્રેડર્સ
વડોદરા

શ્રી પરેશભાઈ એન. પટેલ
શ્રી પુષ્કર કન્સ્ટ્રક્શન કાં.,
અમદાવાદ

શ્રી રોહિતભાઈ જે. પટેલ
મેગ્નેટ ઈન્ડોક્શન પ્રા. લિ.
આણંદ

શ્રી અતિથભાઈ એમ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી મનસુખભાઈ એમ. કપોપરા
રૂદ્ર ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી હિંમતભાઈ આર. કોલડિયા
પુષ્પક ગાર્મેન્ટ પાર્ક
અમદાવાદ

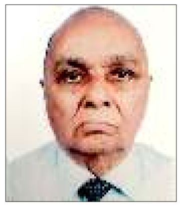
શ્રી નારણભાઈ જી. પટેલ
મુંબઈ

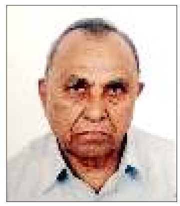
શ્રી મંગળભાઈ જી. પટેલ
મુંબઈ

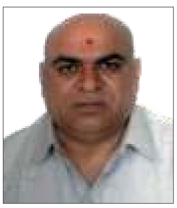
શ્રી મનુભાઈ એન. જીયાણી
મુંબઈ

શ્રી શૈલેષભાઈ પી. લુખી
જે કે સ્ટાર
મુંબઈ

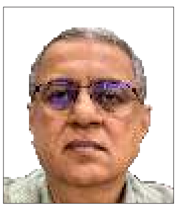
શ્રી ભુપેશભાઈ બી. શિરોયા
ધરતીધાન ગ્રેનાઈટ્સ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ પી. હિરપરા
અમદાવાદ

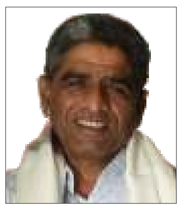
શ્રી વિનુભાઈ પી. પડશાળા
હિરામણી બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

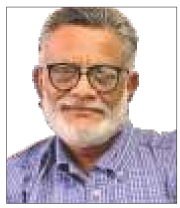
શ્રી કંદર્પભાઈ કે. અમીન
આર્ચિત ઓર્ગેનાસીસ લી.
અમદાવાદ

શ્રીમતી પલ્લવીબેન એ. શ્રીધર
અમદાવાદ

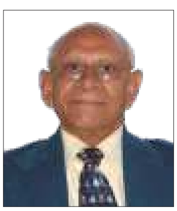
શ્રી નારાયણભાઈ વી. પટેલ
પૂર્વ ચેરમેન સરદાર સરોવર/વુડા
વડોદરા

શ્રી આશિષભાઈ કે. પટેલ
આસ્થા બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી વીરજીભાઈ ટી. સુખડિયા
ઓમ ઓર્ગેનાઈઝેશન
અમદાવાદ

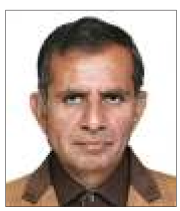
શ્રી અરવિંદભાઈ પી. અણદાણી
અંકિતા કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રી અજીતભાઈ ટી. પટેલ
અપોલો ગ્રૂપ
મહેસાણા

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી કિરણભાઈ એમ. પટેલ
મેઘમણી પરિવાર
અમદાવાદ

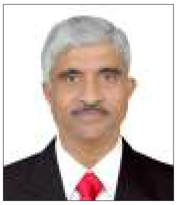
શ્રી જીતુભાઈ એમ. પટેલ
કે. પટેલ કેમો ફાર્મા પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી ચતુરભાઈ આર. ચોડવડિયા
પુષ્કર ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી નિરવભાઈ ડી. ખૂંટ
પુષ્પ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

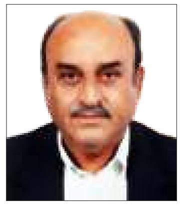
શ્રી મહેન્દ્રભાઈ એમ. પટેલ
અબુંજા ઈન્ટરમીડિયેટ્સ
છત્રાલ

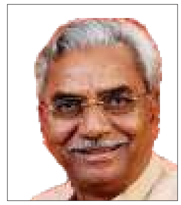
શ્રી બાબુભાઈ જે. પટેલ
એમ.એલ.એ., દસ્ક્રોઈ
અમદાવાદ

શ્રી દિલીપભાઈ પી. પટેલ
રાજા ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
કડી

શ્રી જીતુભાઈ એસ. વાઘાણી
એમ.એલ.એ.
ભાવનગર

શ્રી ત્રિકમભાઈ જે. પટેલ
પ્રેસીડન્ટ - ઈન્ફ્રા
અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એમ. શંકર
શિવમ એક્સપોર્ટ
મુંબઈ

શ્રી વિવેકભાઈ પી. પટેલ
આયર્ન ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી નવીનચંદ્ર એસ. ધોળુ
દુર્ગા કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
વડોદરા

શ્રી શાંતિલાલ એસ. ધોળુ
દુર્ગા કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
વડોદરા

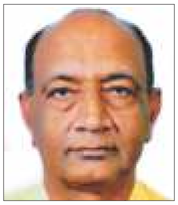
શ્રી પ્રભુલાલભાઈ એમ. ધોળુ
પી.સી. પટેલ ઈન્ફ્રા પ્રા. લી.
વડોદરા

શ્રી તારકભાઈ એલ. પટેલ
લક્ષ્ય ગ્રુપ
વડોદરા

શ્રી સંજયભાઈ પટેલ
આત્મીય ગ્રુપ
વડોદરા

શ્રી મિતેષભાઈ આર. પટેલ
સંસદસભ્ય, આણંદ

શ્રી રાજેશભાઈ એ. પટેલ
વડોદરા

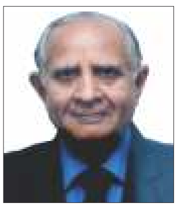
શ્રી બાબુલાલ એ. સાવલિયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી ચિંતનકુમાર કે. ગોટી
ગ્લો સ્ટાર, સુરત

શ્રી હિતેશભાઈ એમ. શેટા
અમૃત જેમ્સ, મુંબઈ

શ્રી નંદલાલભાઈ એલ. માંડવિયા
રાજકોટ

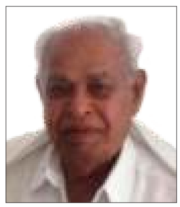
શ્રી જીવણભાઈ જી. ગોવાણી
માર્સ ફોર્જ પ્રા.લિ.
રાજકોટ

શ્રી બાબુભાઈ એલ. નારોલા
નારોલા જેમ્સ, સુરત

શ્રી લલીતભાઈ કે. પટેલ
મેઘમણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી અબજીભાઈ કે. ધોળુ
મહાલક્ષ્મી ઈન્ફ્રા પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી ભુપેશભાઈ પટેલ
મધરલેન્ડ ઈન્ટીગ્રેટેડ
અમદાવાદ

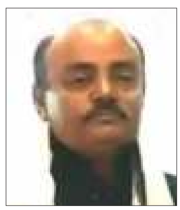
શ્રી શ્રીકાંતભાઈ સિતાપરા
રૂતુરાજ ફ્રેગ્રાન્સીસ
વડોદરા

શ્રી શંકરભાઈ પટેલ
વાઈટ-ઓ-કેમ
અંકલેશ્વર

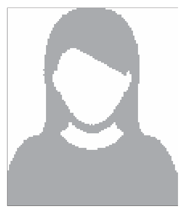
શ્રીમતિ વર્ષાબેન એસ. પટેલ
વાઈટ-ઓ-કેમ
અંકલેશ્વર

શ્રી મધુભાઈ એમ. ડોબરિયા
કર્ણાવતી ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ બી. પટેલ
પ્રેસીડન્ટ, રાજપથ ક્લબ
અમદાવાદ

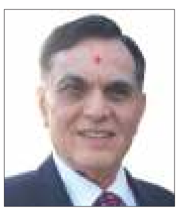
શ્રી ધીરૂભાઈ જે. બાબરિયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી ભરતભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

શ્રી પ્રકાશભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

શ્રી હિતેન્દ્રભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી ગોપાલભાઈ ડી. પટેલ
મયંક બ્રાસફીટ પ્રા. લી.- જામનગર એવમ્
પ્રમુખશ્રી કાલાવડ અકબરી કન્યા છાત્રાલય
જામનગર

શ્રી રમેશભાઈ પાટીદાર (બહેરીનવાળા)
સન હોટેલ એન્ડ રિસોર્ટ
રાજસ્થાન

શ્રી બાબુભાઈ એન. પટેલ
સરસ્વતી રાઈસ મિલ
અમદાવાદ

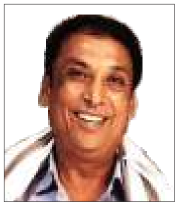
શ્રી દિલીપભાઈ બી. પટેલ
કાવ્યરત્ન ગ્રૂપ
ગાંધીનગર

શ્રી વિરેન્દ્રભાઈ એ. પટેલ
વી. પોપ્યુલર ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ ટી.સુતરિયા
યુ.એસ.એ.

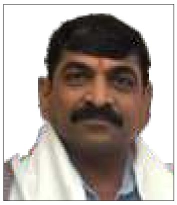
શ્રી મુકેશભાઈ પટેલ
સિધ્ધિ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

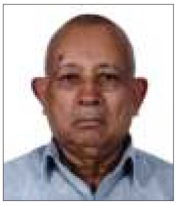
શ્રી મફતલાલ વી. પટેલ
પટેલ બ્રધર્સ
યુ.એસ.એ.

શ્રી ભરતભાઈ આર.મોણપરા
યુ.એસ.એ.

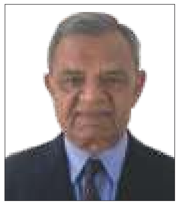
શ્રી ચતુરભાઈ એન. કથીરીયા
યુ.એસ.એ.

ડૉ. રાજ પટેલ
યુ.એસ.એ.

શ્રીમતી વસંતબેન જી. સુતરિયા
અમદાવાદ

ગગજીભાઈ સુતરિયા
પ્રમુખ સેવક- સરદારધામ
અમદાવાદ

શ્રી ગોપેશભાઈ જી. સુતરિયા
સુતરીયા ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી અમિતભાઈ એન. પટેલ
અમદાવાદ

શ્રી મથુરભાઈ બી. સોજીત્રા
મણિ એક્સપોર્ટ
સુરત

શ્રી છગનભાઈ એચ. આરદેશણા
જગતાત મીનેરલ પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી અરવિંદભાઈ એસ. પટેલ
યુ.એસ.એ.

શ્રી હિંમતભાઈ કે. રૂડાણી
ક્રિષ્ના ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ ટી. પટેલ
રોયલ લેમિનેટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી ચંદુભાઈ એમ. કોઠિયા
શ્રી ગણેશ રેમેડાઈઝ પ્રા.લી
અંકલેશ્વર

શ્રી શૈલેષભાઈ પી. ડાવરિયા
ડાવરિયા બ્રધર્સ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ પી. માંગુકિયા
પ્રિન્સ ડાયમંડ
સુરત

શ્રી બિપીનભાઈ બી. વેકરિયા
ICC-Gov.infrastructure dep.
અમદાવાદ

શ્રી ત્રિકમભાઈ જી. ઝાલાવાડિયા
માર્ગદર્શક - સરદારધામ
અમદાવાદ

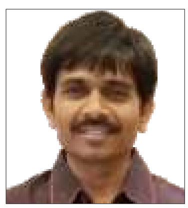
શ્રી ભુપેન્દ્રભાઈ આર. પટેલ
ક્રિષ્ના એન્ટરપ્રાઈશ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી મહાસુખભાઈ એસ. પટેલ
અમરદીપ કેમીકલ્સ
અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ વાલજીભાઈ પટેલ
મુંબઈ

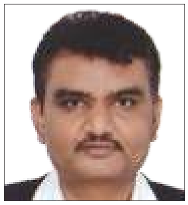
શ્રી રમેશભાઈ એમ. માંગુકિયા
માંગુકિયા બ્રધર્સ
સુરત

શ્રી રાજેશભાઈ આર. પીઢડિયા
પોલ કોન્ટ
વડોદરા

શ્રી કિરીટભાઈ ડી. પટેલ
મણિધર ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ સી. પટેલ
વેસ્ટ કોસ્ટ ફાર્મા વર્કસ લી.
અમદાવાદ

શ્રી પારસભાઈ એમ. પટેલ
પ્રવેગ કોમ્યુનિકેશન્સ લી.
અમદાવાદ

શ્રી ભાઈલાલભાઈ જી. જાગાણી
દીપ કલર્સ પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી કાંતિભાઈ વી. ભુવા
ડિમ્પલ પોલીમર્સ
વલ્લભવિદ્યાનગર

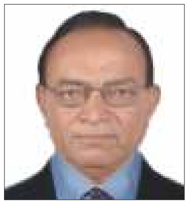
શ્રી શાંતિલાલ એસ. ધાનાણી
ડી.ડી. રિયાલીટી
વડોદરા

શ્રી હિતેશભાઈ પી. પટેલ
મુખી કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ એમ. ભીંગરાડિયા
રામદેવ કેમીકલ્સ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અંકલેશ્વર

શ્રી હસમુખભાઈ વી. કોઠિયા
વાસુ બિલ્ડર્સ
અંકલેશ્વર

શ્રી ગિરીશભાઈ એલ. ચોવટિયા
અમી લાઈફ સાયન્સ
વડોદરા

શ્રી અરવિંદભાઈ કે. પટેલ
મેપ રીફોઈલ્સ ઈન્ડિયા લી.
કડી

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ એલ. પટેલ
ઓરબીસ એલીવેટર
અમદાવાદ

શ્રી પરસોત્તમભાઈ વી. કમાણી
ડોક્ટર પંપ
રાજકોટ

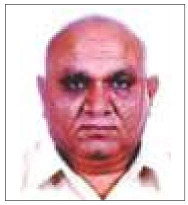
શ્રી વિઠ્ઠલભાઈ એલ. ધડુક
કડવાણી ફોર્જ લિમીટેડ
રાજકોટ

શ્રી અરવિંદભાઈ કે. પટેલ
અનમોલ ઈન્ફ્રાબિલ્ડ એલએલપી (અમરનાથ ગ્રૂપ)
અમદાવાદ

શ્રી માવજીભાઈ પી. લુણાગરિયા
શારદા ઈન્ફ્રા
અમદાવાદ

શ્રી નાગજીભાઈ એન. શિંગાળા
શ્રીજી કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

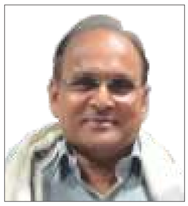
શ્રી જયંતિભાઈ એમ. ઝાકાસણિયા
બેકબોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

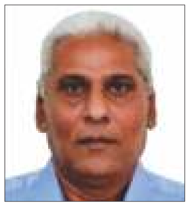
શ્રી બળદેવભાઈ એમ. પટેલ
અવિરત ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી અમિતભાઈ એલ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી અલ્કેશભાઈ એલ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી કિરીટભાઈ આર. પટેલ
કોરલ ફાર્મા કેમ
અમદાવાદ

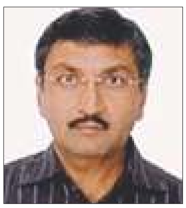
શ્રી રવજીભાઈ પી. મોણપરા
સંગીની ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી વેલજીભાઈ એમ. શેટા
સંગીની ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી સુરેશભાઈ એ. પટેલ
પ્રમુખશ્રી કેડાઈ (શુભ ઈન્ફ્રા)
સુરત

શ્રી પ્રતાપભાઈ બી. પટેલ
હરસિધ્ધિ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
મુંબઈ

શ્રી કિરીટભાઈ જે. ભુવા
ક્રિષ્ણા એન્જીનીયરીંગ એન્ડ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
અંકલેશ્વર

શ્રી રમણભાઈ એમ. નાકરાણી
મે. કિરણ કેમિકલ્સ
અંકલેશ્વર

શ્રી જયેશભાઈ પી. પટેલ
અગ્રણી બિલ્ડર
અંકલેશ્વર

શ્રી હરેશભાઈ ડી. નવાપરા
યશ રસાયણ એન્ડ કેમિકલ્સ
પાનોલી, અંકલેશ્વર

શ્રી ભરતભાઈ ટી. પટેલ
શ્રી મંગલમ પરિવાર
અંકલેશ્વર

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ જે. પટેલ
ચેરમેન નર્મદા ખાંડ ઉદ્યોગ સહકારી મંડળી
રાજપીપળા

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી રમેશભાઈ ડી. ગાબાણી
ચેરમેન એપેક્ષ હેલ્થકેર લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી પ્રબોધભાઈ બી. પટેલ
કાંગારૂ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અંકલેશ્વર

શ્રી મહેશભાઈ જે. પટેલ
પ્રજ્ઞા ગ્રૂપ
અંકલેશ્વર

શ્રી વિનુભાઈ એમ. ડોબરિયા
મહર્ષિ લેબોરેટરી પ્રા. લી.
પાનોલી, અંકલેશ્વર

શ્રી પ્રવિણભાઈ બી. રાબડિયા
ગ્રીનોવેટ ઓર્ગેનીક પ્રા. લી.
પાદરા, વડોદરા

શ્રી રમણભાઈ સી. પટેલ
શિમેર કેમિકલ્સ પ્રા. લી.
પાદરા, વડોદરા

શ્રી પ્રવિણભાઈ આર. પટેલ
ચેરમેનશ્રી નિયોટેક ટેકનીકલ કેમ્પસ
વડોદરા

શ્રી સંજયભાઈ સી. પટેલ
પંચમ ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી નરેશકુમાર એમ. પટેલ
બંસીધર મેટલ્સ
વડોદરા

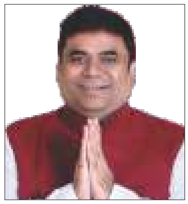

શ્રી કલ્પેશભાઈ એમ. પટેલ
(જય રણછોડ)
મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેટર વડોદરા - આશ્રય ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી ચતુરભાઈ જી. દુધાત
વડોદરા

શ્રી રીપલભાઈ એન. પટેલ
પેરાગોન ઓર્ગેનિક્સ
વડોદરા

શ્રી ગોપાલભાઈ કે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ જે. વડોદરિયા
શ્રી ઈન્ડસ્ટ્રીઝ એસ્ટેટ એન્ડ ભુમિ કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી પ્રસન્નભાઈ એન. પોલરા
અમદાવાદ

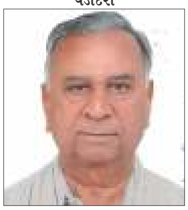

શ્રી નાથાભાઈ એમ. કાલરિયા
સન ફોર્જિંગ પ્રા. લી.
રાજકોટ

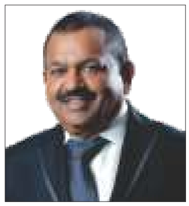

શ્રી જગદીશભાઈ આર. કોટડિયા
ફાલ્કન ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી ભવાનભાઈ પી. રંગાણી
આયર્ન ટ્રાયંગલ
રાજકોટ

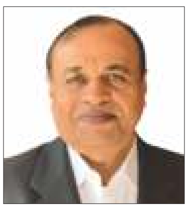

શ્રી ભીખાભાઈ આર. મોણપરા
સિધ્ધિ વિનાયક ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

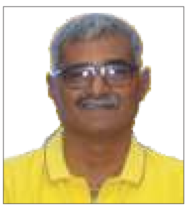

શ્રી દિલીપકુમાર એમ. માકડિયા
ફોનીક્સ ફ્રોઝન ફુડ્સ (આઈ) પ્રા. લી.
આણંદ

શ્રી હિંમતભાઈ બી. શેલડિયા
જીવન ફેબ્રિક્સ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી છગનભાઈ વિ. સાંખલા
ડીરેક્ટર પટેલ કેનવુડ પ્રા. લિ.
અંકલેશ્વર

શ્રી ભીખુભાઈ જે. ગધેથરિયા
મારૂતિ સ્ટોન ક્રશર કંપની
અંકલેશ્વર

શ્રી જયંતિભાઈ પી. પટેલ
ગણેશ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી હર્ષ વી. પટેલ
વી વી પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ બી. શ્યાણી
અવધેશ રિઅલ એસ્ટેટ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કાંતિલાલ બી. પટેલ
એનર્જી પ્રોસેસ ઈક્વીપમેન્ટ્સ
વડોદરા

શ્રી અંબરભાઈ જે. પટેલ
શિલ્પ ગ્રેવિયર્સ
અમદાવાદ

શ્રી મફતભાઈ બી. પટેલ
રાજકમલ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એ. પટેલ
વડોદરા

શ્રી એમ. એમ. પટેલ
વિહિતા કેમ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી જીતુભાઈ એન. ડોંડા
ડોંડા એક્સપોર્ટ
સુરત

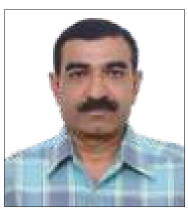

શ્રી જીણાભાઈ આર. દુધાત
સ્પ્રિંગ વુડ રેસીડન્સી
વડોદરા

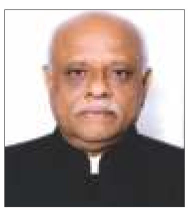

શ્રી ભાનુભાઈ આર. પટેલ
શ્રી નવદુર્ગા એન્ટરપ્રાઈઝ
વડોદરા

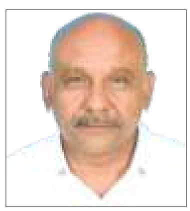

શ્રી જગદીશભાઈ બી. પટેલ
યુનિવર્સલ મેડીકેપ લી.
વડોદરા

શ્રી કમલેશભાઈ પી. સાવલિયા
શાલિગ્રામ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી ભાવિન આર. પટેલ
ફ્લાઈંગ રુટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી એફ. સી. પટેલ
હેલ્થ સ્યુટ, એલ. એલ. સી.
અમદાવાદ

શ્રી રાજેશભાઈ બી. પાદરિયા
અમદાવાદ

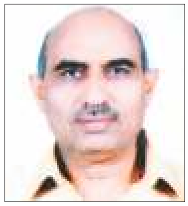

શ્રી ચંદુભાઈ આર. વઘાસિયા
ગિરીરાજ એન્ટરપ્રાઈઝ
જેતપુર

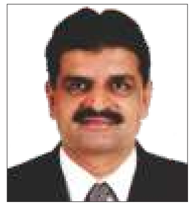

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ કે. દેસાઈ
અમદાવાદ

શ્રી સુનિલભાઈ ડી. પટેલ
ભંડેરી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી દિલીપભાઈ જી. પટેલ
આર્યવત ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી ફુલાભાઈ બી. કોટડિયા
શ્રીનંદ સીટી
અમદાવાદ

શ્રી જશભાઈ પી. પટેલ (રાજા)
વડોદરા

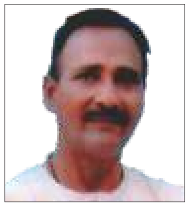

શ્રી વિષ્ણુભાઈ પી. પટેલ
મારૂતિ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અમદાવાદ

શ્રી રાજીવકુમાર કાંતિલાલ પટેલ
અમરનાથ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી મનોજભાઈ ટી. ડોબરિયા
ગોપાલચરણ ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી જયંતિભાઈ જે. કોરાટ
રાધે બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી મંગળદાસ જે. પટેલ
સોમેશ્વર ગ્રૂપ
મહેસાણા

શ્રી જીગ્નેશભાઈ એમ. પટેલ
ક્રીએટીવ સ્ટુડિયો
અમદાવાદ

શ્રી અરવિંદભાઈ ડી. અકબરી
હર્ષ કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રી કાંતિભાઈ એમ. ભાવાણી
મુંબઈ

શ્રી કિરીટભાઈ એમ. ભાવાણી
મુંબઈ

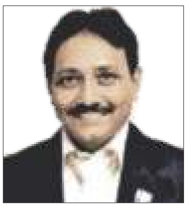

શ્રી જયંતિભાઈ એમ. પોકર
મુંબઈ

શ્રી બાબુભાઈ વી. ગાજીપરા
બાલાજી ગ્રૂપ
મુંબઈ

શ્રી હિંમતભાઈ એમ. ડોબરિયા
અમદાવાદ

શ્રી વિપુલભાઈ કે. ગજેરા
ગજેરા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી રામભાઈ એમ. શેલડિયા
પેજ-વન રેસ્ટોરન્ટ
અમદાવાદ

ડૉ. આર. જી. પટેલ
સન ફ્લાવર હોસ્પિટલ
અમદાવાદ

શ્રી અનિલભાઈ એ. પટેલ
ઈન્ડીપેન્ડન્ટ કન્સલટન્ટ
અમદાવાદ

શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ બી. પટેલ
ફેમોસ એન્જીનીયરીંગ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી ભરતકુમાર આર. પટેલ
ફેમીલી વેલફેર કન્સલટન્ટ
વડોદરા

શ્રીમતી આશાબેન વી. પટેલ
વી. વી. પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી કેતનભાઈ એન. પટેલ
ગણેશ ઈલેક્ટ્રિકલ્સ
અમદાવાદ

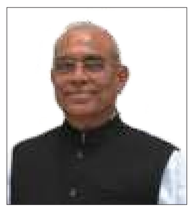

શ્રી ચંદુભાઈ આઈ. પટેલ
વિમલ ગ્રૂપ
મહેસાણા

શ્રી નારણભાઈ એન. પટેલ
ગુડ લક (અર્બન બેંક)
મહેસાણા

શ્રી ડી. એમ. પટેલ
પરફેક્ટ કન્સ્ટ્રક્શન કં.
મહેસાણા

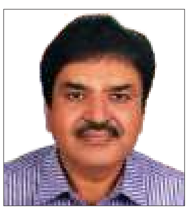

શ્રી યોગીનભાઈ ડી. પટેલ
સ્પેક્ટ્રમ કેમિકલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
વિસનગર

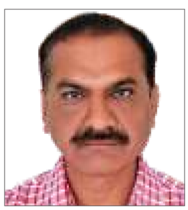

ડૉ. વિનોદભાઈ યુ. પટેલ
પાલનપુર

ડૉ. ડી. જી. પટેલ
સન ફ્લાવર લેબોરેટરી
અમદાવાદ

શ્રી પોપટભાઈ આર. ભાલાળા
યુ. એસ. એ.

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી ભરતભાઈ કે. ગઢિયા
ટાઈમ્સ સ્કવેર
અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ બી. પટેલ
એશિયન ગ્રેનાઈટો ઈન્ડિયા લી.
અમદાવાદ

શ્રી અશોકભાઈ બી. લખાણી
શ્રીનાથજી રસાયણ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી પ્રવિણભાઈ એન. બવાડિયા
સિટી એસ્ટેટ મેનેજમેન્ટ
અમદાવાદ

શ્રી ભીખાભાઈ એચ. પટેલ
શપથ ઈન્ફ્રા. પ્રા. લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ગિરીશભાઈ ડી. પટેલ
શિવ શંકર તમ્બાકુ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ એ. પટેલ
ઊંઝા-એ.પી.એમ.સી.
મહેસાણા

શ્રી ભરતભાઈ બી.વઘાસિયા
નોવા ઈન્ટરનેશનલ
અમદાવાદ

શ્રી વિનુભાઈ બી. ગેવરિયા
અમદાવાદ

શ્રી પંકજભાઈ એમ. ઉકાણી
એમટેક્ષ ડાય-કેમ
અમદાવાદ

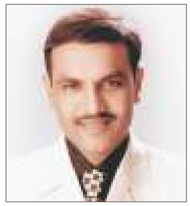

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ વી. ગજેરા
ક્રિષ્નાગ્રૂપ સર્કલ
રાજકોટ

શ્રીમતી રસિલાબેન એસ. ધાનાણી
વડોદરા

શ્રી જગજીવનભાઈ આર. સખિયા
ડેકોરા ગ્રૂપ
રાજકોટ

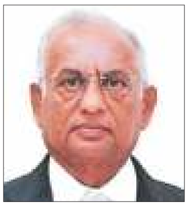

શ્રી વલ્લભભાઈ એમ. સતાણી
શ્રીરામ એરોસ્પેશ એન્ડ ડિફેન્સ એલ.એલ.પી.
રાજકોટ

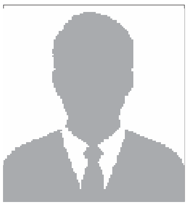

શ્રી ભરતભાઈ એમ. ઠુમ્મર
કાસટેક ફાઉન્ડીસ પ્રા. લી.
જૂનાગઢ

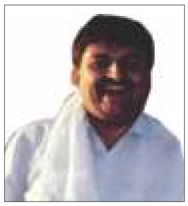

શ્રી રાજેશભાઈ એમ. ઠુમ્મર
કાસટેક ફાઉન્ડીસ પ્રા. લી.
જૂનાગઢ

શ્રીમતી સંગીતાબેન વી. પટેલ
વડોદરા

શ્રી ભરતભાઈ એ. નારોલા
દુબઈ

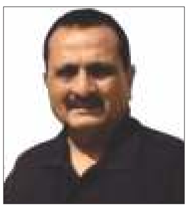

શ્રી ગીરીશભાઈ ડી. વાંછાણી
સ્વંમભે કેમિકલ્સ
વડોદરા

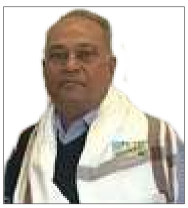

શ્રી નટુભાઈ એસ. પટેલ
જાલા ઈન્ફ્રા સ્પેસ
વડોદરા

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ (રાજા)
મહેન્દ્ર પટેલ બિલ્ડર પ્રા. લિ.
વડોદરા

શ્રી ભાવેશભાઈ આર. પટેલ
વડોદરા

શ્રી રોહિતભાઈ બી. પટેલ
વડોદરા

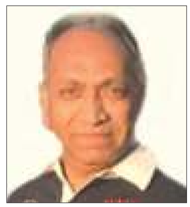

શ્રી ભીખુભાઈ એમ. પટેલ
સનસાઈન ગ્લોબલ હોસ્પિટલ
વડોદરા

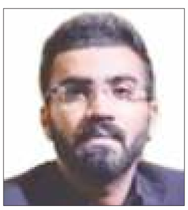

શ્રી વીર રાજુભાઈ પટેલ
લીલેરીયા ગ્રૂપ
વડોદરા

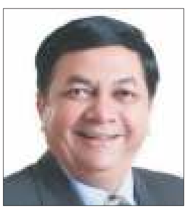

શ્રી હરીભાઈ બી. ઉકાણી
વાસુ હેલ્થકેર
વડોદરા

શ્રી પ્રવિણભાઈ એન. શેરસીયા
યુનિક ફોર્ગીંસ ઈન્ડીયા પ્રા. લિ.
આણંદ

શ્રી વિનોદભાઈ એ. ધોળીયા
જય અંબે ટ્રેડીંગ કં.
વડોદરા

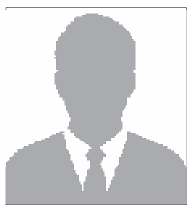

શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ જી. પટેલ
ભાયલી

શ્રી અરવિંદભાઈ એમ. પટેલ
ભાયલી

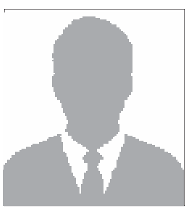

શ્રી વિરલભાઈ એચ. પટેલ
પાદરા

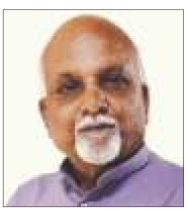

શ્રી મોતીલાલ એચ. પટેલ
વાપી (લુણાવડા)

શ્રી હિરાભાઈ કે. સુતરિયા
યુ. એસ. એ.

શ્રી ભાવેશભાઈ ટી. સુતરિયા
આત્મીય બિલ્ડર્સ
વલ્લભવિદ્યાનગર

શ્રી ધવલભાઈ એન. પટેલ
એરોલેમ
અમદાવાદ

શ્રી રાજુભાઈ સુતરિયા
યુ.એસ.એ.

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

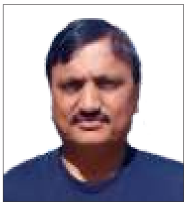
શ્રી દેવેનભાઈ પટેલ
વિજ્યા લક્ષ્મી ડેવલપર્સ
સુરત

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એસ. ભાલાળા
શ્રી હરિકૃષ્ણ ડાયમંડ
અમદાવાદ

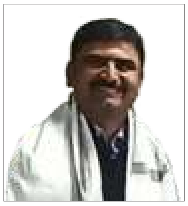
શ્રી હર્ષદભાઈ જે. પટેલ
ઈન્ડો એલ્યુમિનીયમ પ્રા. લિ.
અમદાવાદ

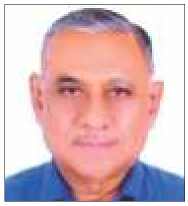
શ્રી મનસુખભાઈ ડી. ઝાલાવાડિયા
યુનિટી કોર્પોરેશન
રાજકોટ

શ્રી શૈલેષભાઈ એચ. પરસાણા
શીવ કન્સ્ટ્રક્સન કં.
રાજકોટ

શ્રી વિજયભાઈ બી. દેસાઈ
રાજકોટ

શ્રી કુમનભાઈ બી. વરસાણી
શ્રીજી કૃપા પ્રોજેક્ટસ
રાજકોટ

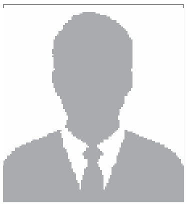
શ્રી વિજયભાઈ બવાડિયા
રાજકોટ

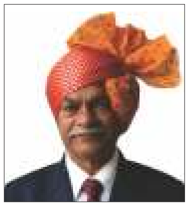
શ્રી શીવલાલભાઈ એ. આદ્રોજા
ચેરમેન-એન્જલ પંપ પ્રાં.લિ.
રાજકોટ

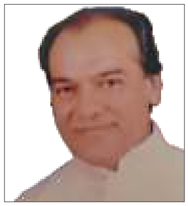
શ્રી હસમુખભાઈ એમ. ઉભડીયા
મોરબી

ડૉ. અંકુર બી. પાંચાણી
રાજકોટ

શ્રી બી. કે. પટેલ, (CA),
બી. કે. પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી કરમશીભાઈ ડી. પીઢડિયા
સિધ્ધાર્થ ઈન્ટરકેમ પ્રા.લી
અંકલેશ્વર

શ્રીમતી હંસાબેન કે. પીઢડિયા
સિધ્ધાર્થ ઈન્ટરકેમ પ્રા.લી
અંકલેશ્વર

શ્રી ચતુરભાઈ એસ. સતાસિયા
સ્વસ્તિક ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પાર્ક
વડોદરા

શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જે. સોનાણી
કે. એલ. ડાયમંડ
સુરત

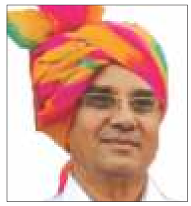
શ્રી બાબુભાઈ જી. અસલાલિયા
રાજકોટ

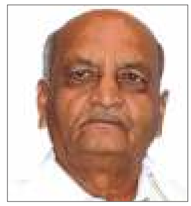
શ્રી નવનીતભાઈ એલ. પટેલ
પ્રસંગ તથા પ્રીત પાર્ટી પ્લોટ
વડોદરા

શ્રી દિપકભાઈ એમ. પટેલ
ઓઝોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જયેશભાઈ કે. પટેલ
ઓઝોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

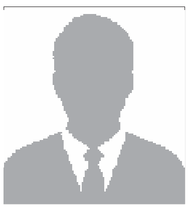
શ્રી જયેશભાઈ પટેલ
ક્રિષ્ના ડેવલપર્સ
સુરત

શ્રી સંજયભાઈ પટેલ
સ્ટેટસ સિરામીક પ્રા. લિ.
સાબરકાંઠા

શ્રી તુલસીભાઈ કે. સુતરિયા
યુ. એસ. એ.

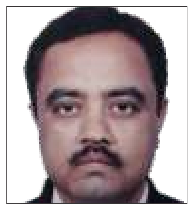
શ્રી નરેશકુમાર એમ. પટેલ
બંસીધર મેટલ્સ
વડોદરા

શ્રી હર્ષદભાઈ એમ. બલર
ગોપી પેપર પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ એમ. પટેલ
આલ્ફા એન્જીનીયરીંગ & ટેક્નોલોજી કોલેજ એવમ્
મ્યુનિ.કાઉન્સિલ ગોતા વોર્ડ,
અમદાવાદ

શ્રી મુકુંદકુમાર એમ. પટેલ
કેનેડા

શ્રી દીયાળભાઈ કે.સુતરીયા
(SMG Global Circuits)
યુ. એસ. એ.

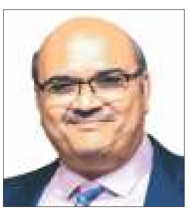
શ્રી પ્રણયભાઈ અમીન
યુ. એસ. એ.

શ્રી ભરતભાઈ વી. ડોબરીયા
યુ. એસ. એ.

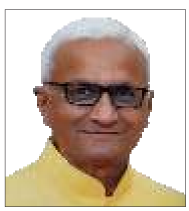
શ્રી દીલીપભાઈ એમ.પટેલ
(નેતાજી-માનદમંત્રીશ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા)

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણ

આપના વિચારો રજૂ કરવાની સુવર્ણ તક

નમસ્કાર અમારા આત્મીય પાટીદાર બંધુ-ભગિનીઓ,

સરદારધામ વિચારયાત્રામાં વધુ ને વધુ લોકો તન-મન-ધનથી જોડાય તેમજ લોકોને તેમના વિચારો રજૂ કરવાની તક મળે તેવા શુભ આશયથી **'સરદારધામ એક વિચાર ઇ-મેગેઝિન'**માં નીચેના વિષયો પર અસરકારક, ઉપયોગી, મુદ્દાસર લેખ મંગાવવાનું મેગેઝિન કમિટી તરફથી નક્કી કરેલ છે. આવેલ લેખમાંથી કમિટી દ્વારા પસંદ કરાયેલ લેખ જે તે વ્યક્તિના નામ અને ફોટા સાથે મેગેઝિનમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે. લેખ મોકલવાની **છેલ્લી તારીખ દરેક મહિનાની ૨૦ તારીખ** રહેશે. ત્યારબાદ આવેલ લેખ જો પસંદ થશે તો આગામી અંકમાં પ્રકાશિત થશે.

આપનો લેખ magazine.sardardham@gmail.com પર Word ફોર્મેટમાં આપના નામ, નંબર, વિષય અને ફોટા સાથે મેઇલ કરવો.

લેખ માટેના વિષય નીચે મુજબ રહેશે.

૧) સ્ત્રીસશક્તિકરણ
૨) બિઝનેસ
૩) મોટીવેશનલ
૪) શિક્ષણ
૫) સરકારની આગામી યોજનાઓ
૬) ફેશન
૭) સક્સેસ સ્ટોરીઝ
૮) ભાવિ પડકારો
૯) તંદુરસ્તી
૧૦) પ્રવાસ
૧૧) પ્રશ્નોત્તરી - કાનુન / મહેસુલ / સમાજ / ખેતી / જનરલ
૧૨) પ્રાકૃતિક ખેતી (ઓર્ગેનિક ખેતી)
૧૩) સ્પોર્ટ્સ

મેગેઝિનમાં લેખ માટે કે અન્ય કોઇ માહિતી માટે ૯૮૭૯૯૯૪૯૬૭/ ૭૫૭૫૦૦૧૫૯૬ પર સંપર્ક કરવો.

સરદારધામ, વૈષ્ણોદેવી સર્કલ, એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

/Sardardham1 · /sardardham_ · www.sardardham.org · info.sardardham@gmail.com
+91 7575001548 · @sardardham_ · Sardardham_Info · /Sardardham